

เมืองไทยจะวิกฤต

ถ้าคนไทย
มีศรัทธาวิปริต

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)

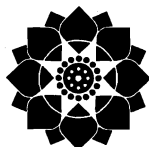
กฎเกณฑ์ค่าธรรมเนียม

วัดญาณเวศกวัน ต.บางกรวย อ.บางกรวย จ.นนทบุรี

เมืองไทยจะวิกฤต ถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)

กฎเกณฑ์ค่าธรรมเนียม	
วัดญาณเวศกวัน ต.บางกรวย อ.บางกรวย จ.นนทบุรี	
เลขเรียกหนังสือ	๒๔.๕๕๐.๕๖๗๓๕๓
	๒๕๖๕
วันที่	๑๔ มี.ค. ๕๑
เลขทะเบียน	

มูลนิธิพุทธธรรม
สพพทาน์ ธรรมทาน์ จินาติ
การให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง

เมืองไทยจะวิกฤต ถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต

© พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)

ISBN 974-7890-22-4

พิมพ์ครั้งที่ ๒ - กันยายน ๒๕๓๘	๕,๖๐๐ เล่ม
- มูลนิธิพุทธธรรม	๓,๕๕๐ เล่ม
- คุณหญิงยุฑิมา-คุณชุติมา ธนะประ	๕๐๐ เล่ม
- คุณอำรุง-คุณรำไพ เกาไศยนันท์	,๒๐๐ L A ~
- คุณวนิดา ปวโรดม	๓๐๐ เล่ม
- คุณวลัย ธรรมจริย	๑๐๐ เล่ม
- คุณหม่อมพรทิพย์ เขาวรีย์วงศ์	๑๐๐ เล่ม
- คุณประสาน-ลาวัณย์ ชำนิงาน	๑๐๐ เล่ม
- คุณวิบูลย์ อิงคากุล	๑๐๐ เล่ม
- คุณประเสริฐ-คุณวิไล ตปนียางกูร	๑๐๐ เล่ม
- คุณณรงค์ แสงรุจิเวทย์	๑๐๐ เล่ม
- คุณวิสิทธิ์ เตชะเกษม	๑๐๐ เล่ม
- คุณนิธิดา หงสวิวัฒน์	๕๐ เล่ม

ที่อยู่ : มูลนิธิพุทธธรรม ๘๗/๑๒๖ ถนนเทศบาลสงเคราะห์
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทร. ๕๘๙-๙๐๑๒, ๕๘๐-๒๗๑๙ โทรสาร ๙๕๔-๔๗๙๑

ภาพปก : ปัญญา วิจินธนสาร
(ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดพุทธปทีป ลอนดอน ประเทศอังกฤษ)

จัดจำหน่าย : บริษัท เคสิดไทย จำกัด โทร. ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐

พิมพ์ที่ : บริษัท สหธรรมิก จำกัด ๕๔/๘-๙ ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๑๒
ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ
โทร. ๔๑๒-๓๐๘๗, ๐๑-๙๒๓-๘๘๒๕

๔๕ บาท

วัดญาณเวศกวัน
จังหวัดนครปฐม

๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๗

เรื่อง ขออนุญาตพิมพ์หนังสือ

เจริญพร ประชานมุลนิธิพุทธธรรม

อ้างถึง หนังสือของมูลนิธิพุทธธรรม ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม
๒๕๓๗

ตามหนังสือที่อ้างถึง ทางมูลนิธิพุทธธรรมได้แจ้งความ
ประสงค์ที่จะรวบรวมผลงานของอาตมภาพ ทั้งที่เคยพิมพ์มา
ก่อนแล้วและจะพิมพ์ต่อไป มาจัดพิมพ์ขึ้นให้ครบทั้งหมด ดัง
ความแจ้งแล้วนั้น อาตมภาพเห็นว่าเป็นความดำริที่ดี ทั้งใน
แง่ที่เป็นการประมวลผลงานทั้งหมดให้มารวมอยู่ด้วยกัน เป็น
ทีเดียว ไม่กระจัดกระจาย และในแง่ที่เป็นแหล่งกลาง ซึ่งจะ
อำนวยความสะดวกให้ผู้ต้องการเกิดความมั่นใจว่าจะหาหนังสือ
ได้ครบถ้วน จึงขออนุมัติทางกุศลเจตนาของมูลนิธิพุทธธรรมไว้
ณ ที่นี้

อย่างไรก็ดี เนื่องจากอาตมภาพ ถือเป็นหลักที่ได้ปฏิบัติ
ตลอดมาว่า หนังสือของอาตมภาพ ผู้ใดจะพิมพ์เผยแพร่ก็ได้
โดยไม่มีค่าลิขสิทธิ์ใดๆ ทั้งสิ้น (แต่ก็ควรบอกกล่าวให้ทราบ
และทำโดยสุจริต) ดังที่สถาบัน องค์กร และเอกชนต่างๆ ได้

ดำเนินการพิมพ์เผยแพร่หนังสือของอาตมภาพอยู่แล้วหลายแห่ง โดยเฉพาะท่านผู้ศรัทธาที่พิมพ์แจกเป็นธรรมทานในโอกาสสำคัญ เช่น วันเกิด พิธีมงคลสมรส และงานปลงศพเป็นต้น อาตมภาพไม่ประสงค์จะยกเลิกหลักการบำเพ็ญธรรมทานที่ได้ปฏิบัติตลอดมานี้

ฉะนั้น เพื่อให้วัตถุประสงค์และหลักการทั้งของมูลนิธิพุทธธรรม และของอาตมภาพ สำเร็จผลดีด้วยกันทั้งสองฝ่าย จึงขอให้ปฏิบัติดังนี้

๑. หนังสือที่มีผู้อื่นพิมพ์เผยแพร่อยู่แล้ว โดยเฉพาะหนังสือเล่มหลักๆ ที่มีการพิมพ์อย่างเป็นประจำ เช่น พุทธธรรม พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ ธรรมานุญชีวิต ที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิมพ์จำหน่ายหารายได้บำรุงการศึกษาของมหาวิทยาลัย เป็นต้น ขอให้สถาบัน หรือองค์กร ตลอดจนเอกชนรายนั้นๆ เป็นผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไปตามเดิมก่อน หรือทางมูลนิธิพุทธธรรมอาจจะตกลงกับผู้จัดพิมพ์รายนั้น เพื่อให้มูลนิธิพุทธธรรมร่วมพิมพ์หนังสือเล่มนั้นๆ คู่เคียงไปด้วย แต่ทั้งนี้ การตกลงกันนั้น จะต้องเป็นไปในลักษณะของการร่วมกันเผยแพร่ธรรม โดยไม่มีการจ่ายผลประโยชน์แก่กันไม่ว่าอย่างใดทั้งสิ้น

๒. ในกรณีที่มีสถาบัน องค์กร หรือเอกชนรายอื่นต้องการพิมพ์หนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งคู่เคียงกันกับมูลนิธิพุทธธรรม โดยเฉพาะหนังสือที่สถาบัน องค์กร หรือเอกชนรายนั้นมีส่วน

เกี่ยวข้อง (เช่น เป็นผู้จัดรายการปาฐกถาธรรม อันเป็นที่มาของหนังสือเล่มนั้นๆ) ทางมูลนิธิพุทธธรรมก็คงยินดีให้มีการพิมพ์ได้ตามประสงค์ โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ เช่นเดียวกัน

๓. การที่ผู้ศรัทธาขอพิมพ์หนังสือธรรมะแจกในโอกาสต่างๆ เช่น งานทำบุญอายุ งานมงคลสมรส และงานปลงศพ นับว่าเป็นการบำเพ็ญธรรมทานที่ควรสนับสนุนอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงขอให้การพิมพ์แจกเป็นธรรมทานอย่างทีกล่าวนี้นี้ ดำเนินต่อไปอย่างเต็มที่ตามปกติ การอนุญาตการพิมพ์ของมูลนิธิครั้งนี้ ไม่มีผลกระทบต่อธรรมทานดังกล่าวมานั้นแต่อย่างใด

หนังสือที่อาตมภาพเรียบเรียง มักมีการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมเท่าที่มีโอกาส ดังนั้น เพื่อไม่ให้สูญเสียโอกาสเช่นนี้ จึงขอให้การพิมพ์หนังสือของอาตมภาพทุกเล่มในแต่ละครั้งได้รับความเห็นชอบจากอาตมภาพก่อน

ads บางครั้งได้ยินข่าวว่า มีการนำหนังสือที่เป็นผลงานของอาตมภาพไปจำหน่ายในรูปแบบต่างๆ นอกเหนือจากที่ได้แจ้งความประสงค์ ซึ่งบางกรณีอาจทำให้เกิดความเสียหาย เช่น ความเข้าใจผิดเป็นต้น ดังที่มีผู้ได้พบพจนานุกรมพุทธศาสตร์และพุทธศาสน์ ทั้งสองเล่ม รวมอยู่ด้วยกันในกล่องใส่เป็นชุดโดยจำหน่ายในราคาแพง เมื่อมูลนิธิรวบรวมผลงานของอาตมภาพมาพิมพ์ ถ้าช่วยสอดส่องพฤติกรรมเกี่ยวกับการจำหน่ายหนังสืออย่างนี้ด้วย ก็จะเป็นประโยชน์ เพราะเท่ากับได้ช่วยกันรักษาวงการบำเพ็ญธรรมทานให้ดำรงอยู่ในขอบเขตแห่งกุศลกรรมสืบไป

ขอให้ความดำรงอันเป็นกุศล และบุญจริยาของมูลนิธิ
พุทธธรรม ในการจรรโลงพระพุทธศาสนานี้ จงสัมฤทธิ์ผล เพื่อ
ความดำรงมั่นแห่งพระสัทธรรม และความแผ่ขยายแห่งประโยชน์
สุขของประชาชน อย่างกว้างขวางยั่งยืน ตลอดกาลนาน

ขอเจริญพร

พระธรรมโกษา

(พระธรรมปิฎก)

ประวัติ

ของ

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต หรือประยุทธ์ อารยางกูร) เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ที่ตลาดศรีประจันต์ อำเภอกรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรของนายสำราญ และ นางซุนลี อารยางกูร ซึ่งประกอบอาชีพค้าขาย จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยได้รับทุนเรียนดีของกระทรวงศึกษาธิการ บรรพชาเป็นสามเณร เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ ขณะมีอายุ ๑๓ ปี ที่วัดบ้านกร่าง อำเภอกรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี สอบได้นักธรรมชั้นตรี โท เอก และเปรียญธรรม ๓ ถึง ๙ ประโยค ขณะยังเป็นสามเณร จึงได้รับพระราชทานพระบรมราชาอนุญาตให้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในฐานะนาครหลวง ในวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ณ อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งมีน้อยคนที่จะมีความสามารถจนได้รับโอกาสเช่นนี้

ภายหลังจบการศึกษา ได้รับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย และสอบได้วิชาชุดครู พ.ม. ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองเลขาธิการมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย ซึ่งท่านได้สร้างความก้าวหน้าให้มหาวิทยาลัยทั้ง

ด้านบริหารและวิชาการอย่างมาก โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นบทบาทและภาวะทางสังคมที่เพิ่มขึ้นของสงฆ์ รวมทั้งสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไว้ในหลักสูตร ซึ่งเป็นที่ยอมรับมาจนปัจจุบัน สำหรับงานบริหารคณะสงฆ์ ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ปรับปรุงกิจการภายในวัดจนเป็นระเบียบเรียบร้อย แล้วได้ยื่นหนังสือลาออกใน พ.ศ. ๒๕๑๙ แต่ก็ยังช่วยเหลืองานของคณะสงฆ์ตลอดมา และมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน ตำบลบางกระทิก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

นับจากอุปสมบทจนถึงปัจจุบันมากกว่า ๓๐ ปีชีวิตของท่านเต็มไปด้วยการอุทิศให้กับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ช่วยชี้นำสั่งสอนบุคคลในสังคมให้ปฏิบัติตน เพื่อนำไปสู่ชีวิตที่มีความสุขสงบ โดยการใช้ปัญญาไตร่ตรองเรื่องต่างๆ บนพื้นฐานของเหตุผล ข้อเท็จจริงอันจะนำไปสู่ความมีสันติภาพในโลกมนุษย์ เป็นการทำงานทั้งภายในและต่างประเทศทุกรูปแบบ ตั้งแต่การสอน การบรรยาย การปาฐกถา การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแสดงพระธรรมเทศนาเป็นที่ปรึกษาของหน่วยงานต่างๆ และงานนิพนธ์

งานนิพนธ์ด้านเอกสารวิชาการและตำราต่างๆ นั้น ปัจจุบันท่านได้นิพนธ์ไว้มากกว่า ๑๕๐ เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นภาษาไทย และมีภาษาต่างประเทศบ้าง ซึ่งนับวันจะเพิ่มปริมาณขึ้น ทุกเรื่องล้วนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายว่าเป็นงานที่ดีเยี่ยมตามมาตรฐานของงานวิชาการ มีความถูกต้องชัดเจนทั้งด้านภาษา และหลักวิชาการทางศาสนา ตลอดจนความสมบูรณ์ของการอ้างอิง ประการสำคัญที่สุดคือเนื้อหาสาระให้ประโยชน์แก่การดำรงชีวิตในสังคมของมวลมนุษยชาติ ทั้งในปัจจุบันและ

อนาคตเป็นอย่างมาก งานนิพนธ์ของท่านต้องเพิ่มจำนวนการพิมพ์
เสมอ เนื่องจากท่านมีฉันทะในการสร้างงานวิชาการเพื่อประโยชน์ต่อ
สังคมอย่างแท้จริง ท่านได้มอบลิขสิทธิ์ในการพิมพ์แบบให้เปล่าทุกครั้ง
รางวัลที่ได้รับจากงานนิพนธ์ทั้งหมดก็มอบให้เป็นทุนการศึกษาของ
พระภิกษุสามเณรตลอดมา

ในด้านการเผยแพร่ต่างประเทศนั้น ท่านได้รับนิมนต์ไปบรรยาย
ที่ต่างประเทศหลายครั้ง เช่น บรรยายเรื่องพุทธศาสนาและวัฒนธรรม
ไทย ที่ University Museum, University of Pennsylvania ไป
สอนพุทธศาสนาครั้งละ ๑ ภาคเรียนหลายครั้งที่ Swarthmore College
ใน Pennsylvania เป็น Guest Lecturer ที่ Faculty of Arts and Sciences.
Harvard University เป็น Visiting Scholar ที่ Center for the Study of
World Religions. Harvard University เป็น Research Fellow ที่ Faculty
of Divinity, Harvard University, Cambridge. Massachusetts.

นอกจากนี้ ท่านยังเป็นพระภิกษุที่ได้รับการอาราธนาจะจง
ให้เป็นผู้แสดงปาฐกถาในการประชุมนานาชาติขององค์กรระดับโลก
หลายครั้ง เช่น ปาฐกถาธรรมเรื่อง "Buddhism and Peace" ในการ
ประชุม The International Conference of Higher Education and the
Promotion of Peace ในปีพ.ศ. ๒๕๒๘ เรื่อง "Identity of Buddhism"
ในการประชุม Buddhist Knowledge Exchange Program in Honour of
His Majesty the King of Thailand ในปีพ.ศ. ๒๕๓๐ และปาฐกถาเรื่อง
"Influence of Western vs. Asian Thought on Human Cultural
Development" ในการประชุมปฏิบัติการพัฒนาเด็กและวัยรุ่นแห่ง
เอเชียครั้งที่ ๖ และในการประชุมสภาศาสนาโลก ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้
จัดทำสารบรรยายเรื่อง "A Buddhist Solution for the Twenty-first

Century” มอบให้ที่ประชุม เนื่องจากท่านอาหารด้วยโรคสายเสียงอักเสบ
Dr. Jim Kenney ประธานในที่ประชุมจึงได้เป็นผู้อ่านแทน

ในปัจจุบัน ชีวิตที่อุทิศต่องานพระศาสนา สังคมของมนุษยชาติ
ของพระธรรมปิฎก มีความสงบ เรียบง่าย มีวัตรปฏิบัติที่อ่อนน้อมถ่อม
ตน ให้ความสำคัญและความสนใจต่อบุคคลที่เข้าพบโดยไม่เลือกชาติ
ศาสนา ผิวพรรณ และเพศ เป็นพระสงฆ์ที่ทำความประโยชน์ต่อวงวิชา-
การพระพุทธศาสนา และสังคมของมวลมนุษย์อย่างหาที่เปรียบได้ยาก
นับเป็นแบบอย่างที่ดีของพระสงฆ์และมวลมนุษยโลก ได้รับการ
ยกย่องกล่าวถึงในฐานะนักปราชญ์ เป็นผู้มีวิริยะและฉันทะต่อการ
สร้างงานวิชาการที่เป็นรากฐานสำคัญต่าง ๆ เพื่อสื่อสารให้คนยุคใหม่
เข้าใจพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ให้เยาวชนเล็งเห็นความสำคัญของ
พระพุทธศาสนา ทั้งในองค์ความรู้ที่สำคัญต่อการพัฒนาจิตใจและ
ปัญญา และในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตของสังคมไทย จึงทำให้มีบุคคลสนใจ
ศึกษาวิจัยประวัติและแนวคิดของท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศ
เช่น Dr. Grant Olsen จากมหาวิทยาลัยคอร์เนล สหรัฐอเมริกา ได้
ศึกษาวิจัยประวัติของท่านในฐานะทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าสูงสุดคน
หนึ่ง กล่าวได้ว่า ท่านเป็นตัวแทนด้านสติปัญญาของประชาชาติที่ชาว
โลกสามารถอ้างอิงได้ด้วยความภูมิใจ

แม้ท่านจะทำงานเพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม โดยไม่หวัง
ผลตอบแทน สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ซึ่งได้เล็งเห็นถึงความเป็นเลิศ
ทางด้านวิชาการของท่าน ก็ได้ถวายปริญญาคุณวุฒิปณัติกิตติมศักดิ์
หลายสาขา คือ

๑. ทางด้านพุทธศาสตร์ จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๒๕ เนื่องจากท่านเป็นพระสงฆ์ที่ทำความประโยชน์ในการ

เผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างหาที่เปรียบได้ยาก ผลงานนิพนธ์ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ การบรรยายธรรมในมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ และการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดองค์การบริหารของคณะสงฆ์

๒. ทางด้านปรัชญา จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๒๕ เนื่องจากผลงานด้านการบรรยายธรรมทางพระพุทธศาสนา และผลงานนิพนธ์ของท่าน ซึ่งมหาวิทยาลัยได้นำมาเป็นหนังสือให้นักศึกษาได้เรียน

๓. ทางด้านการศึกษา จาก

- มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๐
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๓๐
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. ๒๕๓๓
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. ๒๕๓๗
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ๒๕๓๘

เนื่องจากความเป็นผู้นำทางปัญญาในการวิเคราะห์ปัญหาสังคมของประเทศ การวิเคราะห์ปัญหาด้านการศึกษาของท่าน ประกอบด้วยความรู้อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวาง ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการในปัจจุบัน โดยไม่ละเลยแนวคิดที่มีคุณค่าของพุทธปรัชญา

๔. ทางด้านภาษาศาสตร์

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๑
- มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๓๒

เนื่องจากความสามารถเข้าใจแก่นแท้และธรรมชาติของภาษา ได้ส่งเสริมให้การประกอบภารกิจด้านการศาสนาของท่านประสบผล

สำเร็จในหมู่ชนเป็นวงกว้าง ทั้งภายในและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจเรื่องภาษาศาสตร์สังคมอย่างลึกซึ้งถึงความแตกต่างของคนที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นชุมชนและสังคม ผลงานของท่านจึงเข้าถึงกลุ่มผู้รับได้อย่างดีทุกประเภท เพราะท่านสามารถเลือกใช้รูปแบบภาษาได้อย่างเหมาะสม หลักฐานทางรูปธรรม คือท่านได้จัดทำพจนานุกรมพุทธศาสนา เป็นฉบับประมวลศัพท์และฉบับประมวลธรรม

นอกจากนี้ ท่านยังได้รับรางวัลอื่นๆ อีก คือได้รับพระราชทานโล่รางวัล “มหิดลวรานุสรณ์” พ.ศ. ๒๕๓๒ และรางวัลกิตติคุณล้มพันธ์ “สังข์เงิน” สาขาเผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ล่าสุดยูเนสโก ได้ถวายรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพให้ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ นับเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับเกียรติให้รับรางวัลนี้ ซึ่งเป็นการสร้างเกียรติประวัติและชื่อเสียงให้ประเทศไทยอย่างมาก

สารบัญ

ประวัติ ของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)	
เมืองไทยจะวิกฤต ถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต	๑
สังคมไทยกำลังใช้พระพุทธศาสนาเป็นที่ถ่ายทอดทุกข์	๑
ชาวพุทธจะสอບผ่านหรือไม่ หรือไม่ได้แม้เพียงเป็นบทเรียน	๕
รู้หลักแล้ว ศาสนาอยู่ที่ตัวเรา	
ไม่ต้องเอาศาสนาไปแขวนไว้กับใคร	๗
เห็นกับตา ไม่ต้องถามว่าเชื่อไหม	๑๐
ฟังศรัทธา เพื่อได้ปัญญาที่พาสู่อิสระภาพ	๑๗
สงฆ์และหลักการเป็นฐานของบุคคล	
บุคคลทำสงฆ์ให้งามเพราะทำตามหลักการ	๑๕
สงฆ์และหลักการเป็นมาตรฐาน	
เพื่อรักษาประโยชน์สุขของแต่ละคน	๑๙
ส่วนตัวหมดกิเลสไว้ทุกข์ ส่วนรวมชวนขยายประโยชน์สงฆ์	
พระอรหันต์คือแบบอย่างทั้งด้านชีวิตและสังคม	๒๒
ไม่ให้ความวิเศษหรือความดีพิเศษของบุคคล	
มารอนประโยชน์สงฆ์และขบวนการพัฒนาประชาชน	๒๕
แยกให้ชัดระหว่างพระอริยะกับผู้วิเศษ	๒๙
ฤทธิ์ทำคนให้เป็นพระอรหันต์ไม่ได้	๓๒
เร่งคิดและทำให้ล้มฤทธิ์	
อย่ามัวนอนคอยฤทธิ์ จะผิดหลักชาวพุทธ	๓๖
นับถือพระโพธิสัตว์อย่างไร จึงจะไม่ผิดเพี้ยน	๔๐
แทนที่จะเสียสละทำความดีอย่างพระโพธิสัตว์	
กลับเห็นพระโพธิสัตว์เสียสละเลยไปขอความช่วยเหลือ	๔๒

พระโพธิสัตว์ทำความดีด้วยมุ่งในปณิธาน	
พระอรหันต์ทำความดีเพราะเป็นธรรมดาที่ท่านจะทำ	๕๖
พระโพธิสัตว์เป็นยอดสุดของผู้ทำดีด้วยความยึดในความดี	
เหนือกว่านี้คือพระอรหันต์ผู้ทำความดีเพราะได้เข้าถึงธรรม	๕๘
ฝึกทำความดีให้ชินจนเป็นธรรมดา	
นั่นแหละจะเป็นคนที่เรียกว่ามีวาสนาดี	๕๑
จะก้าวหน้าดีในการปฏิบัติ เมื่อเอาวัตรมาเสริมศีล	๕๔
จะพัฒนาได้ผลดี ต้องเป็นคนมีปณิธาน	๕๗
บทพิเศษ ๑	๖๑
พระอริยะ กับ ผู้วิเศษ	๖๑
บทพิเศษ ๒	๗๑
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวฤทธิ์ปาฏิหาริย์	๗๑
ภาคผนวก	๗๗
อุบาสกธรรม (คุณสมบัติของอุบาสกอุบาสิกา) ๕	๗๗
มหาโจร ๕	๗๗
ปาฏิหาริย์ ๓	๗๘
พุทธรบัพัญญัติห้ามภิกษุขูดตุตริมนุสสรธรรมและห้ามแสดงฤทธิ์	๘๐
พุทธรพจน์ให้นับถือพระธรรมวินัยเป็นพระศาสดาแทนพระองค์	๘๑
พุทธรพจน์ให้เคารพสงฆ์	๘๑
พุทธรบัพัญญัติห้ามพระภิกษุขอ	๘๑
พุทธรบัพัญญัติป้องกันมิให้ความสัมพันธ์กับสตรี	
เป็นไปในทางที่จะเกิดความเสื่อมเสีย	๘๒
พุทธรบัพัญญัติบางอย่างที่ควรทราบเกี่ยวกับการแต่งกายของภิกษุ	๘๔
พระอริยะ กับ ผู้วิเศษ	๘๔
งานเผยแผ่ธรรม ของ มูลนิธิพุทธธรรม	๘๑

เมืองไทยจะวิกฤต

ถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต

สังคมไทยกำลังใช้พระพุทธศาสนาเป็นที่ถ่ายทอดทุกข์

ที่นี้ พอเลยจากเรื่องของวัดก็ขยายออกไปถึงเรื่องของพระศาสนา จะเห็นได้ว่าเวลานี้ภัยอันตรายของพระศาสนาเกิดขึ้นมาก อย่างเรื่องที่เล่าเมื่อกี้ก็เป็นภัยอันตรายอย่างหนึ่งของพระศาสนา เรื่องคนปลอมเป็นพระ ตลอดจนคนแต่งตัวเป็นชี เดี่ยวนี้คงจะมาก แล้วก็มีพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งถ้าโยมแยกไม่ถูกก็จะทำให้เอาตัวบุคคลนั้นเป็นตัวพระศาสนา แล้วก็ทำให้มีความรู้สึกที่ไม่ดี อาจถึงกับเสื่อมศรัทธา ถ้าแยกคนกับแยกพระศาสนาออกจากกันไม่ได้ ก็ทำให้เสื่อมความเลื่อมใสต่อพระศาสนาไปด้วย อย่างเวลานี้ก็จะมีพวกที่แต่งตัวเป็นพระเข้ามาเรียไรในกรุงเทพฯ จำนวนมาก เพราะถึงฤดูแล้งนี้ชาวชนบทเข้ามาหารายได้ในกรุงเทพฯ เป็นประจำทุกปี

ในบางจังหวัดมีหมู่บ้านพระปลอม ซึ่งโยมบางท่านก็คง

เคยได้ยิน โดยเฉพาะที่จังหวัดชัยภูมินี้มีข่าวชัดเจนมาหลายปีแล้ว บางหมู่บ้านคนทั้งหมู่บ้านเป็นพระปลอมซิปปลอม เขาอยู่กันในบ้านก็เป็นชาวบ้านนี่แหละ แต่ในฤดูแล้ง เขาโกนผมศีรษะโล้น แล้วก็มีการตากไว้ตามระเบียบบ้าน ตัวเองนั่งกางเกงใส่เสื้อ พอถึงเวลาเหมาะในหน้าแล้งนั้นไม่มีทางทำมาหากินก็พากันเข้ากรุงเทพฯ แล้วก็ไปอยู่รวมกันที่แหล่งหนึ่งถึงเวลาเช้าก็จะนั่งรถบัสออกไปจ่ายตัวตามจุดต่างๆ แล้วก็ออกไปป็นทบาตพร้อมทั้งเรียไรไปด้วย พฤติการณ์นี้มีมาหลายปี หนังสือพิมพ์ก็เอามาเปิดเผย แต่นานๆ เข้าโยมก็ลืมนไป

สภาพอย่างนี้ ก็คือการที่วัดและพระศาสนาของเรา กลายเป็นที่รับระบายทุกข์และระบายปัญหาของสังคม แทนที่จะเอาพระพุทธศาสนาไปบรรเทาดับทุกข์ของสังคม สังคมกลับเอาพระพุทธศาสนาเป็นที่ถ่ายทุกข์ของตน อะไรยุ่งยากอะไรเป็นปัญหา ของทิ้ง ของเสีย ตัวเองแก้ไขไม่ได้ จัดการไม่ไหว ก็เอาไปเท เอาไปทิ้ง ปล่อยเข้าไปในพระศาสนา ชาวบ้านที่ยากจนมาเอาพระพุทธศาสนาเป็นที่หาเลี้ยงชีพ ช่วยชีวิตของตน แต่ถ้าต้องช่วยชาวบ้านกันแบบนี้ พระศาสนาก็แยจะมีแต่จะทรุดจะเสื่อมและหมดแรงลงไป แล้วก็จะมีกำลังที่จะช่วยสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่สังคมตามหน้าที่ที่ถูกต้องของตน

สภาพที่ชาวบ้าน คนยากไร้ คนด้อยโอกาส คนด้อย

การศึกษา คนมีปัญหาต่างๆ และคนหมดทางไป มาอาศัยวัด และพระศาสนาเป็นที่ทำมาหาเลี้ยงชีพ และแสวงหาหนทาง อยู่รอดในสังคมนี้ ยังมีอีกมาก ที่พูดมานี้เป็นเพียงตัวอย่าง บางอย่างมีแต่โทษภัย บางอย่างถ้าเรารู้ตระหนักปัญหา และช่วยกันจัดให้ดี ก็กลายเป็นประโยชน์ได้ แต่ถ้าไม่รับรู้ปัญหา และปล่อยปละละเลยอยู่ในความประมาท ก็มีแต่จะนำความ เสื่อมความพินาศมาให้ เสื่อมแก่วัดและพระศาสนา และใน ที่สุดสังคมไทยทั้งหมดนั้นแหละก็ต้องประสบวิบากแห่งกรรม

ปีนี้จะแล้งมากขึ้น เมื่อแล้งมากขึ้นปัญหาอย่างนี้ก็จะยิ่ง มากขึ้น เพราะฉะนั้น โยมก็เตรียมรับสถานการณ์ได้เลย เมื่อ มีปัญหาอย่างนี้เกิดขึ้นอีก เราก็ต้องรู้เท่าทัน แต่ที่นี้โยมก็ไม่ ค่อยรู้หลัก บางทีก็ไม่รู้จะอย่างไร มีพระมาเรียไร ก็เกรงใจ เห็นว่าเป็นพระ นุ่งเหลืองห่มเหลืองก็เกรงใจให้ไปบ้าง บางที ก็ให้พอให้พ้นๆ ไป บางคนก็หลงเชื่อให้ไปมากๆ มันก็กลายเป็นทางทำมาหาเลี้ยงชีพของคนเหล่านี้ วันๆหนึ่ง เขาก็ได้ เยอะ จากบ้านนี้นิดบ้านโน้นหน่อย บางบ้านก็มาก บางทีก็ เอาลงไปวางไว้ร้านโน้นถังหนึ่ง ร้านนี้ถังหนึ่ง เอาไปตั้งเพื่อให้ คนมาบริจาคเป็นต้นผ้าป่าอะไรต่างๆ แล้วถึงเวลาก็เดินมา เก็บไป

ที่นี้ ถ้าเราชาวพุทธรู้ทัน เรารู้วินัยของพระว่า พระนี้

เรียไรไม่ได้ ออกปากขอชาวบ้านก็ไม่ได้ พระสงฆ์นี้ท่านห้าม
ขอ ตามคัมภีร์ ภิกขุ แปลว่าผู้ขอ แต่ต้องขอตามวินัย หมาย
ความว่าพระไม่ได้เลี้ยงชีพด้วยตนเอง ไม่ได้ทำมาหากิน แต่
ท่านมีอาชีพของท่าน

อาชีพของพระ คือการรักษาวินัย ประพฤติตนอยู่ในศีล
และบำเพ็ญสมณธรรม พุทธสันๆ ว่าทำหน้าที่ของพระ เมื่อทำ
หน้าที่ของพระโดยถูกต้องแล้ว ประชาชนมีความเลื่อมใสก็
อุปถัมภ์บำรุง อย่างนี้ถือว่าเป็นอาชีพะที่ถูกต้อง

ทีนี้ ถ้าพระจะขอ ก็ออกปากขอไม่ได้ พระจะบอกขอได้
กับคนที่ป็นญาติ หรือคนที่ปวารณาไว้เท่านั้น

ปวารณาก็คือ คฤหัสถ์หรือโยมท่านนั้นบอกเปิดโอกาส
หรือนิมนต์ไว้ว่าให้ขอได้ บอกแก่พระองค์ใด องค์นั้นก็ขอได้
และขอได้ในขอบเขตที่โยมได้ปวารณาไว้ เช่น โยมปวารณาว่า
ถ้าท่านต้องการในเรื่องจีวรก็ขอให้บอกโยม โยมจะจัดถวาย
อย่างนี้ถือว่าเป็นปวารณาจีวร พระท่านก็ขอได้เฉพาะจีวร ขอ
อย่างอื่นไม่ได้ โยมปวารณาอะไรก็ขอได้เฉพาะสิ่งนั้น แต่
โยมบางท่านก็ปวารณาทั่วไป คือปวารณากว้างๆ ว่า ท่านมี
ความต้องการอะไรที่เหมาะสมกับพระก็ขอให้บอกโยม อย่าง
นี้ถือว่าเป็นปวารณาทั้งหมด พระท่านต้องการอะไรที่เหมาะสมก็
ขอได้ แต่จะออกปากขอกับคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติ และไม่ได้

ปวารณาไว้ไม่ได้ ผิดพระวินัย

เพราะฉะนั้น ถ้าเห็นคนแต่งตัวเป็นพระมาขออะไร โยมมีสิทธิที่จะไม่ยอม แล้วก็ใช้ปฏิภาณเอาเอง ในการที่จะซักถามเพื่อหาความจริง ถ้าโยมช่วยพระศาสนาได้ก็ดี คือถ้าช่วยกันเอาคนที่ไม่ใช่พระที่มาแสวงหาผลประโยชน์จากพระศาสนาออกไปได้ ก็เป็นการช่วยพระศาสนาไปในตัว ฉะนั้น เราต้องนึกในแง่ที่ว่า นี่เราจะช่วยพระศาสนาของเราได้อย่างไร เราจะช่วยป้องกันแก้ไขเพื่อรักษาความบริสุทธิ์ของพระศาสนาไว้ นี่ก็อีกเรื่องหนึ่ง ตกลงว่าชาวพุทธเวลานี้อยู่ในสภาวะการณ์ที่มีปัญหาต่อพระศาสนาที่เราจะต้องช่วยกันแก้ไข

**ชาวพุทธจะสอบผ่านหรือไม่
หรือไม่ได้แม้เพียงเป็นบทเรียน**

ยิ่งระยะนี้ก็มีข่าวคราวอะไรต่างๆ มากมาย ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องไม่ดีไม่งาม ที่เราจะต้องมีความหนักแน่นและตั้งหลักให้ดี มองไปให้ดีเหตุการณ์ร้ายเหล่านี้เป็นบททดสอบชาวพุทธว่าจะสอบผ่านไหม ถ้าโยมไม่มีหลัก โยมก็สอบไม่ผ่าน อาจจะสอบตกแล้วก็หล่นจากพระศาสนาไปก็ได้ แต่ถ้าเป็นคนที่มีหลักดีก็สอบผ่าน บททดสอบเหล่านี้ก็จะทำให้เราเข้มแข็งยิ่งขึ้น กลับเป็นเรื่องดีไป เพราะเราได้บททดสอบมา

ช่วยทำให้เราพัฒนาตัวเองดียิ่งขึ้น

สำหรับบางท่าน ถ้าสอบไม่ผ่าน ก็อาจจะได้เป็นบทเรียน คือเอาเป็นบทเรียนสอนตัวเองว่า เออ เราไม่รู้ไม่เท่าทัน เราพลาดไปแล้ว ทีนี้เราก็ได้บทเรียนในการที่จะวางตัวให้ดีขึ้น ในการที่จะเข้าไปถึงหลักพระศาสนา ถ้าได้เป็นบทเรียนอย่างนี้ก็ยังมีดี

ตอนนี้บททดสอบและบทเรียนก็เกิดขึ้นอีกแล้ว ก็ขอให้เราใช้บททดสอบนี้ให้เป็นประโยชน์ หรือมิฉะนั้นก็เอาเป็นบทเรียนที่ทำให้เราได้ความรู้ และรู้จักฝึกฝนปฏิบัติตนเองในทางพระศาสนาให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

พระพุทธศาสนาของเรานี้เป็นศาสนาที่มีหลัก เป็นศาสนาที่มีเหตุผล พุทธศาสนิกชนจะต้องยึดหลักให้ได้ แล้วเอาตัวพระศาสนาและเอาความรู้ในพระศาสนาเป็นหลัก พอเรารู้หลักพระศาสนาแล้วเราก็ไม่แกว่งไกว ที่ว่าแกว่งไกวนั้นก็คือแกว่งไกวไปตามบุคคล และเสียงเล่าข่าวลือเกี่ยวกับความวิเศษ ฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ หรือความศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ที่ผูกติดอยู่กับบุคคล คนโน้นดังมาคนนี่ยังมามีเสียงฮือฮาอย่างไรก็เฮกันไป เสร็จแล้วพอมีอะไรเกิดขึ้นเราก็เอาพระศาสนาไปแขวนไว้กับบุคคลนั้นเสียแล้ว บุคคลนั้นเป็นอย่างไรไปเราก็พลอยเป็นไปด้วย นี่เรียกว่าไม่มีหลัก

ในทางตรงข้าม ถ้าเรามีหลักของเราแล้ว บุคคลโผล่ขึ้นมา เราก็อาหลักเป็นเครื่องวัด ถ้าท่านประพฤติถูกหลัก ทำตามหลัก สอนตามหลักดี เราก็ออนุโมทนาด้วย ถ้าท่านมีอันเป็นไปอย่างไรเราก็อยู่กับหลักต่อไป บุคคลนั้นก็ผ่านไป

รู้หลักแล้ว ศาสนาอยู่ที่ตัวเรา

ไม่ต้องเอาศาสนาไปแขวนไว้กับใคร

อย่าว่าแต่บุคคลที่เกิดขึ้นในยุคสมัยหนึ่งๆ เลย แม้แต่องค์พระพุทธเจ้าเองก็ไม่ผูกมัดใครและไม่ผูกขาดอะไร พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้แล้วว่า เราฟังพระสวดอยู่เสมอว่า อุปปาทาวา ภิกขเว ตถาคตान์ ออนุปปาทาวา ตถาคตान์ พระพุทธเจ้าตรัสบอกว่า ตถาคตคือพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ตาม หลักความจริงก็เป็นอยู่อย่างนั้นๆ ตถาคตเพียงแต่ค้นพบความจริงนั้นแล้วนำมาเปิดเผยแสดง แนะนำ ทำให้เข้าใจง่ายว่าความจริงเป็นอย่างนี้ๆ

หน้าที่ของพระพุทธเจ้าคือเป็นผู้เปิดเผยความจริง และด้วยความสามารถที่ทรงสอนแนะนำทำให้เราเข้าใจหลักความจริงนั้น คือทรงพาให้เราเข้าถึงความจริงที่มีเป็นธรรมดาอยู่แล้วนั้นแหละ

ตัวความจริงที่เป็นอยู่ตามธรรมดานี้สำคัญ แม้แต่

พระพุทธเจ้าเกิดขึ้นมาแล้ว พระองค์ก็ผ่านไป แต่ตัวหลักความจริงนั้นก็คงอยู่ หมายความว่า ความจริงเป็นธรรมชาติ มีอยู่ตามธรรมดาตลอดเวลา พระพุทธเจ้ามาช่วยให้เราเข้าถึงความจริงนั้น เราเข้าถึงความจริงแล้วเราก็ออยู่กับความจริงนั้น พระพุทธเจ้าทำหน้าที่ของพระองค์แล้ว พระองค์ก็ผ่านไป ความจริงก็อยู่นั้น ไม่หายไปไหน พระพุทธเจ้าไม่ได้พาเอาความจริงดับไปด้วย เรารู้ความจริงถึงความจริงแล้ว ความจริงก็อยู่กับเรา พระศาสนาก็อยู่กับเรา เป็นของเรา

ครูอาจารย์รุ่นหลังนี้ไม่ถึงพระพุทธเจ้าด้วยซ้ำ ท่านเป็นพระสาวกหรือลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้า ท่านมาช่วยแนะนำให้เราเข้าใจหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ อาจจะเรียกว่ามาพาเราเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระอาจารย์ทำหน้าที่พาเราเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเสร็จก็หมดหน้าที่ เรื่องของเราก็คือฟังพระพุทธเจ้าต่อไป เมื่อฟังพระพุทธเจ้าเสร็จเราเข้าถึงหลักความจริง เราก็ออยู่กับหลักความจริงนั้น ก็จบ ตัวหลักความจริงนั้นเป็นมาตรฐาน เป็นของจริงแท้แน่นอน เป็นตัวธรรม เป็นธรรมชาติ เมื่อเราจับหลักนี้ได้แล้ว ก็ไม่แกว่งไม่ไกวไปไหน

เวลานี้คนไม่มีหลัก แกว่งไกวไปตามกระแสข่าวเล่าลือ และกระแสด้านนิยม เอาตัวไปผูกติดไว้กับบุคคลที่ผ่านไป ผ่าน

มา เอาศาสนาไปแขวนไว้กับบุคคลนั้น ก็เลยเลื่อนลอยไป หรือถูกชักลากไปเรื่อยๆ พอบุคคลนั้นมีอันเป็นไป ไม่ใช่ของแท้ของจริงที่มั่นคง คนเหล่านี้ก็ถูกขัดเหวี่ยงกลิ้งกระดอน กระแทกกระแทกซ้ำซอกไป หรือไม่ก็หล่นหลุดกระเด็นไปเลย

เป็นอันว่าเวลานี้พุทธศาสนิกชนได้บทเรียน สำหรับท่าน ที่มีหลักอยู่บ้างแล้ว ก็ได้บททดสอบ ถ้าหากเรารู้จักใช้เหตุการณ์นี้ให้เป็นประโยชน์ มันก็กลับดี เพราะเป็นการกระแทก หรือกระตุกอย่างแรงให้เรารู้ตัวหรือตื่นขึ้นมา แล้วหันมาหาหลัก มาเข้าสู่ทางที่ถูกต้อง ดีกว่าจะซำนานไป จนเตลิดกันไปไกล ซึ่งอาจจะสายไปเสียแล้ว อย่างน้อยก็ทำให้เรามีความเข้มแข็งมั่นคงขึ้น และรู้จักที่จะปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง

พระพุทธเจ้าตรัสนักหนาให้เราอยู่กับหลัก เช่นตรัสสอนไม่ให้เอาศรัทธาไปขึ้นต่อบุคคล ถ้าศรัทธาขึ้นต่อบุคคล บุคคลนั้นมีอันเป็นไป เช่น ตายบ้าง ต้องอาบัติหนักบ้าง หรือมีอันเป็นอะไรไปอย่างใดอย่างหนึ่ง เขาก็จะไม่ยอมฟังใคร แสดงธรรมอีกต่อไป แล้วเขาก็จะพลาดจากประโยชน์ที่ควรจะได้

สำหรับพระสงฆ์ พระพุทธเจ้าเตือนหนักยิ่งกว่านั้นอีก ทรงเตือนว่า ถ้าพระประพฤติดัวไม่ดีจะเป็นมหาโจร มหาโจร

มี ๕ ประเภท* แต่อาตมภาพจะไม่นำมาแสดงในที่นี้ เดี่ยวจะกลายเป็นว่ามาพูดอะไรที่ไม่เป็นสิริมงคล ในโอกาสนี้ที่โยมอาจจะถือว่าเป็นเวลามงคล โยมต้องไปค้นคว้าเอา เพราะฉะนั้นพระจะต้องไม่ประมาท ต้องระวังตัว ต้องประพฤติปฏิบัติอยู่ในหลัก ต้องทำหน้าที่ของตัวเองให้ถูกต้องหน้าที่ของพระก็คือพาโยมให้เข้าไปสู่หลักความจริง แล้วตัวก็หมดหน้าที่ ถ้ามีฉะนั้นก็จะเอาพระศาสนามาแขวนไว้กับตัวเอง

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เราพึ่งตัวเองได้ ให้เราเป็นอิสระ พระพุทธเจ้าไม่ยอมให้ใครมาขึ้นต่อพระองค์ ตอนแรกเราอาจจะไปศรัทธาต่อพระองค์ เพื่อจะได้ให้พระองค์นำเราเข้าสู่คำสอน เข้าสู่ความจริง แต่ในที่สุดเราจะต้องพึ่งตัวเองได้ เป็นอิสระ จะเห็นได้ว่า ศรัทธาไม่เป็นคุณสมบัติของพระอรหันต์ ท่านเชื่อไหม

เห็นกับตา ไม่ต้องถามว่าเชื่อไหม

ศรัทธาเป็นคุณสมบัติของพวกเรา ที่เป็นพุทธศาสนิกชนในเบื้องต้น แต่พระอรหันต์เป็นบุคคลที่ไม่ต้องมีศรัทธา ศรัทธาไม่เป็นคุณสมบัติของพระอรหันต์ ท่านเรียกพระอรหันต์ว่าเป็น อสฺสทฺโธ ด้วยซ้ำ ถ้าแปลตรงตามศัพท์ก็ว่า ไม่มีศรัทธา

---

* คุมหาโจร ๕ ในภาคผนวก

แต่ประเดี๋ยวจะแปลความหมายผิด ที่ว่าไม่มีศรัทธา นั้นอย่างไร
อย่าเข้าใจเป็นเรื่องเลียดหาย ในกรณีนี้ คือพระอรหันต์นั้นท่าน
ขึ้นถึงระดับปัญญา รู้แจ้ง ซึ่งเลยขั้นศรัทธาไปแล้ว ท่านมอง
เห็นสิ่งที่เราศรัทธา นั้นด้วยตัวท่านเองแล้ว ท่านจึงไม่ต้องอยู่
ด้วยศรัทธา ไม่ต้องอาศัยศรัทธา เป็นผู้พ้นหรืออยู่เหนือศรัทธา
เพราะฉะนั้น ที่ว่าพระอรหันต์ไม่มีศรัทธา ก็คือ ไม่ต้องมีศรัทธา

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าตรัสถามพระสารีบุตรเกี่ยวกับหลัก
ธรรม พระสารีบุตรเป็นพระอัครสาวก สามารถแสดงธรรมได้
เทียบเทียมพระพุทธเจ้าทีเดียว พระพุทธเจ้าทรงยกย่องท่าน
มาก พระพุทธเจ้าตรัสถามว่า สารีบุตร เธอเชื่อไหมว่าอย่าง
นั้นเป็นอย่างนั้น พระสารีบุตรทูลตอบว่า ข้าพระองค์เห็นว่า
เป็นอย่างนั้น อย่างที่พระองค์ตรัส พระพุทธเจ้าก็ตรัสถามว่า
ที่เธอกล่าวว่าดังนี้ กล่าวเพราะเชื่อต่อเราหรืออย่างไร พระ
สารีบุตรกราบทูลว่า ที่ข้าพระองค์กล่าว่าอย่างนี้ มิใช่เพราะ
เชื่อต่อพระองค์ แต่เพราะได้เห็นความจริงว่ามันเป็นอย่างนั้น
นี่คือลักษณะของพระอรหันต์ที่ไม่ต้องขึ้นต่อศรัทธา แต่ไม่ใช่
ว่าพระอรหันต์ไม่เคารพพระพุทธเจ้า ท่านเคารพมาก เคารพ
อย่างยิ่งเลย แต่อันนี้เป็นเรื่องของลัทธิธรรม พระอรหันต์เป็น
ผู้เห็นความจริง พระพุทธเจ้าได้เห็นความจริงอะไรท่านก็เข้า
ถึงความจริงนั้น เพราะฉะนั้น พระอรหันต์จึงไม่ต้องพูดไปตาม

ความเชื่อต่อพระพุทธเจ้า แต่ไม่ใช่ว่าท่านไม่เชื่อพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าต้องการให้เราเข้าถึงความจริงอย่างเดียวกับที่พระองค์เห็น แล้วเราก็จะเป็นอิสระของเราเอง ไม่ต้องขึ้นต่อพระองค์ นี่เป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของพระพุทธเจ้า คือไม่ต้องการให้สาวกขึ้นต่อพระองค์ และให้ทุกคนเป็นไทแก่ตัวเอง เป็นอิสระแก่ตนเอง เพราะจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ วิมุตติ อิสระภาพ ความหลุดพ้น ความเป็นไท ความที่ไม่ต้องอยู่ด้วยศรัทธา แต่เป็นการเข้าถึงด้วยปัญญา รู้ความจริงแจ้งประจักษ์

อย่างไรก็ตาม ควรจะเตือนใจกันไว้เล็กน้อยว่า สำหรับพวกเราที่ยังไม่รู้แจ้งสัจธรรมถึงที่สุดนี้ ยังจะต้องมีทั้งศรัทธาและปัญญาคู่กันไป ให้ทั้งสองอย่างได้ดุลกันไว้ สำหรับคนเริ่มแรก ศรัทธาที่ถูกต้องจะช่วยได้ดีที่สุด ศรัทธาที่ถูกต้องก็คือต้องมีปัญญาช่วยตรวจตรา ถ้าปฏิบัติได้ดี ศรัทธาจะช่วยให้มีทิศทาง จุดเน้น และมีเรี่ยวแรงในการแสวงปัญญา และสำหรับผู้แสวงปัญญานั้น บางคนจะมีความโน้มน้าวใจที่จะเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นผู้รู้ผู้มีเหตุผล แล้วมีท่าทีอาการแบบภูมิลำพอง ท่านจึงให้มีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนประคับตัวไว้ เพราะในการแสวงปัญญาอยู่เสมอเช่นนั้น เราไม่ควรมุงมองในแง่ที่ว่าตนรู้แล้ว แต่ควรมองหนักไปในด้านที่ตนยังไม่รู้ ซึ่งควร

จะรู้ต่อไป

ฟังศรัทธา เพื่อได้ปัญญาที่พาสู่อิสราภาพ

มีปราชญ์ท่านหนึ่งพูดไว้น่าฟัง ท่านเปรียบเทียบระหว่าง ศรัทธากับปัญญา หรือระหว่างความเชื่อกับการเห็นความจริง เหมือนอย่างว่า อาตมภาพนี้ กำมือขึ้นมา แล้วก็ตั้งคำถามว่า โยมเชื่อไหม? ในมือของอาตมานี้มีดอกกุหลาบอยู่ดอกหนึ่ง พออาตมาถามอย่างนี้ โยมก็คงจะคิดว่า เอ! เชื่อดีไหมหนอ บางท่านก็ว่า อ้อ! องค์กรนี้เรานับถือ เชื่อทันทีเลย ไม่ต้องคิด หรืออาตมภาพอาจจะมียี่สิบนิ้วบั้งค้ำว่า ถ้าไม่เชื่อจะยิ่งตายเลย อย่างนี้ก็จำใจ ใจเชื่อหรือไม่เชื่อแต่ปากก็บอกว่าเชื่อ

ทีนี้ สำหรับบางท่านก็จะคิดว่า เออ! เชื่อได้ไหมนะ ขอ คิดดูก่อน ท่านองค์นี้มีประวัติมาอย่างไร เป็นคนพูดจาขล่อก ขล่กหรือเปล่า น่าเชื่อไหม อือ! องค์กรนี้ท่านไม่เคยพูด เหลวไหลนะ เท่าที่ฟังมาท่านก็พูดจริงทุกที ท่านจะน่าเชื่อ นี้ เรียกว่าเอาเหตุผลในแง่เกี่ยวกับประวัติบุคคลมาพิจารณา แต่ บางท่านก็มองในแง่ของเหตุผลแวดล้อมอย่างอื่นว่าเป็นไปได้ไหม มือแค่นี้จะกำดอกกุหลาบได้ เอ! ก็เป็นไปได้นี่ แล้วก็ พิจารณาต่อไปอีกว่า ท่านนั่งอยู่ในที่นี้จะมียี่สิบนิ้วมาให้ กำได้หรือเปล่า ท่านจะเอามาจากไหนได้ไหม ท่านเดินผ่าน

ที่ไหนมาบ้าง อะไรต่างๆ ทำนองนี้ ก็คิดไป ในตอนนี้นักจะเป็น การพิจารณาด้วยเหตุผลว่าเป็นไปได้ไหม

ทั้งหมดนี้จะเห็นว่าศรัทธาของคนหลายคนนั้นต่างกัน ของบางคนเป็นศรัทธาที่เชื่อโดยไม่มีเหตุผลเลยมงาย บอก ให้เชื่อก็อเชื่อ บางคนก็เชื่อเพราะถูกบังคับ บางคนก็เชื่อโดยใช้ เหตุผล แต่การใช้เหตุผลก็มากบ้างน้อยบ้าง ไม่เท่ากัน แต่ ทั้งหมดนั้นก็อยู่ในระดับของศรัทธาหรือความเชื่อทั้งนั้น ไม่ ว่าจะแคไหนก็ตาม ตอนนี้อยู่ในขั้นที่ว่าเชื่อหรือไม่เชื่อว่า อาตมภาพนี้มีดอกกุหลาบอยู่ในกำมือ โยมก็คิดเอาเองว่าจะ เชื่อไหม

ทีนี้ สุดท้ายอาตมภาพก็แบมือ พอแบมือออกมาแล้ว เป็นอย่างไร โยมก็เห็นเลยใช่ไหม เห็นด้วยตาของโยมเองว่า ในมือของอาตมภาพนี้มีดอกกุหลาบหรือไม่ ตอนนี้อยู่ไม่ต้องพูด เรื่องเชื่อหรือไม่เชื่ออีกแล้ว ใช่หรือเปล่า มันคนละชั้น ปัญหา ความเชื่อมันอยู่ที่ตอนยังกำมืออยู่ แต่ตอนแบมือแล้ว เห็น ด้วยตาแล้ว ไม่ต้องพูดเรื่องความเชื่อ มันเป็นเรื่องของการ ประจักษ์ว่ามีหรือไม่มี เพราะฉะนั้นจึงได้บอกว่า พระอรหันต์ ท่านถึงขั้นที่เห็นความจริงประจักษ์เองแล้ว จึงไม่ต้องอยู่ด้วยความ เชื่อ แต่สำหรับปุถุชนก็ยังคงอยู่กับความเชื่อ จะต่าง กันก็ตรงที่ว่าเป็นความเชื่อที่มีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผล มี

ปัญญาประกอบหรือไม่มี

สำหรับพุทธศาสนิกชนนั้น เราต้องการเข้าถึงความจริงที่ประจักษ์ ที่ไม่ต้องเชื่ออีกต่อไป แต่ระหว่างนี้ ในขณะที่เรายังไม่เข้าถึงความจริงนั้น เราใช้ความเชื่อชนิดที่มีเหตุผลมาเป็นเครื่องมือ เพื่อจะเข้าถึงความจริงที่ไม่ต้องเชื่อต่อไป เราไม่ต้องการความเชื่อชนิดที่มงาย ฉะนั้นเราจะต้องมีหลัก เมื่อเรามีหลักในใจแล้วก็จะเป็นคนมีเหตุผล ไม่มงาย ไม่ตื่นตูมแกว่งไกวไป นี่เป็นลักษณะของศรัทธาในพระพุทธศาสนา

สงฆ์และหลักการเป็นฐานของบุคคล

บุคคลทำสงฆ์ให้งามเพราะทำตามหลักการ

พระพุทธเจ้าต้องการให้เราเป็นอิสระ พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งอิสรภาพเสรีภาพ พุทธศาสนิกชนมีเสรีภาพในการใช้ปัญญา จนกระทั่งเป็นอิสระไม่ต้องขึ้นมัตต่องค์พระพุทเจ้า แต่ในด้านความสัมพันธ์เรามีความเคารพอย่างสูงสุดทีเดียว เพราะว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้มีคุณความดี เป็นแบบอย่างแก่เรา เราเคารพในคุณความดี เพียงแค่พระองค์สอนมีเหตุผลน่าเชื่อ ทำให้เรามีศรัทธา เรายังเคารพมาก นี่พระองค์ทำให้เรามองเห็นความจริงด้วยตัวเอง จนไม่ต้องเชื่อ เราก็อิงซาบซึ้งในพระคุณและเคารพเต็มที

แม้แต่พระภิกษุ ที่เข้ามาบวชนี้ บางทีหลายท่านก็มีคุณความดีน้อยกว่าโยม โยมบางคนบรรลุนิพพาน เป็นพระอรหันต์บุคคล เช่นเป็นพระโสดาบันเป็นต้น แต่พระที่เข้ามาใหม่เพิ่งบวชวันนั้น เป็นปุถุชน ยังไม่ค่อยมีความรู้อะไรคุณธรรมก็ยังมีน้อย แต่เราก็เคารพกราบไหว้ ทำไมเราจึงให้เกียรติเคารพนับถือ ก็เพราะการเป็นพระภิกษุนั้น เป็นการเข้าสู่วิถีชีวิตแห่งไตรสิกขา เป็นชีวิตแห่งการศึกษาที่จะต้องฝึกอบรมพัฒนาตนอย่างจริงจังเต็มที่ เราถือว่าผู้บวชเป็นผู้ที่ยอมรับการฝึกและเข้าสู่แนวทางที่ถูกต้อง ตั้งใจจะฝึกฝนศึกษาในคุณธรรม จะเดินเข้าสู่มรรค เป็นผู้ฝึกตน ในพระพุทธศาสนา เราให้ความยกย่องยอมรับนับถือแก่บุคคลที่ฝึกฝนพัฒนาตนเมื่อท่านยอมรับที่จะฝึกฝนพัฒนาตน เราก็ให้เกียรติเลยกราบไหว้ได้

อีกอย่างหนึ่ง พระภิกษุนั้นได้ชื่อว่าเป็นตัวแทนของสงฆ์ เป็นตัวแทนแห่งสถาบันที่ดำรงรักษารธรรมไว้ให้แก่สังคม เราเคารพธรรม เราจึงเคารพสงฆ์ที่รักษารธรรมนั้น และเคารพพระภิกษุที่เป็นองค์ประกอบและเป็นตัวแทนของสงฆ์ เพราะฉะนั้น เราก็เคารพพระด้วยเหตุผลนี้ และกราบไหว้เพื่อเตือนใจท่านให้ระลึกระหนักในหน้าที่ของท่านในการที่จะประพฤติปฏิบัติบำเพ็ญสมณธรรม และทำศาสนกิจสืบต่ออายุพระ

ศาสนา รักษาธรรมไว้ให้แก่สังคมต่อไป

เราไม่ได้นับถือพระสงฆ์ เพราะเห็นว่าท่านเป็นผู้มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ มีฤทธิ์เดช หรือเป็นผู้วิเศษ ที่จะมาดลบันดาลอะไรให้เรา อันนั้นเป็นความนับถือแบบลัทธิอาณานิคม นอกพระพุทธศาสนา มีมาแต่ก่อนพุทธกาล เป็นเรื่องของการนับถือผู้วิเศษ เหมือนคนเกรงกลัวผู้มีอำนาจ หรือผู้ยิ่งใหญ่ มีอิทธิพล ไม่ใช่การนับถือแบบอริยะที่ถือธรรมเป็นหลัก

ในเมื่อพระอยู่ในฐานะเป็นตัวแทนของสงฆ์ส่วนรวมอย่างนี้แล้ว ก็โยงเรามาสู่หลักการสำคัญอีกหลักหนึ่ง

เมื่อก็ได้หลักหนึ่งแล้ว คือที่ว่าให้ยึดหลักการ ถือหลักความจริง และการที่เข้าถึงความจริงแล้วเป็นอิสระ ไม่ขึ้นต่อบุคคล ที่นี้ก็มาถึงอีกหลักหนึ่งที่ว่าพระสงฆ์เป็นตัวแทนของสงฆ์ส่วนรวม เพราะฉะนั้นพระทุกองค์หรือภิกษุทุกรูปจะต้องโยงตัวเองเข้าไปหาสงฆ์ เคารพสงฆ์ ถือสงฆ์เป็นใหญ่ มุ่งประโยชน์แก่สงฆ์ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญแก่สงฆ์ ไม่ให้ความสำคัญมาอยู่ที่บุคคล พระพุทธเจ้าฝากพระพุทธศาสนาไว้แก่สงฆ์ส่วนรวม มิได้ฝากไว้แก่บุคคลผู้ใดคนหนึ่ง

เมื่อจะปรินิพพานนั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้แล้ว เราชาวพุทธต้องนึกคิดให้ดี เมื่ออยู่บนเตียงปรินิพพาน เรียกอย่างชาวบ้านว่า ตอนที่สั่งเสีย พระพุทธเจ้าตรัสอะไรบ้าง ชาว

พุทธควรจะเป็นสำคัญ ตอนที่พระปรีณิพพานนั้นสิ่งหนึ่งที่พระพุทธรเจ้าตรัสก็คือ เรื่องการฝากพระศาสนาไว้ เมื่อพระพุทธรเจ้าปรีณิพพาน คนทั้งหลายก็ต้องหวังแล้วว่า พระองค์จะตั้งใครเป็นศาสดาแทน ใครจะเป็นทายาทสืบต่อตำแหน่งพระศาสดาแทนพระองค์ แต่ถ้าคิดอย่างนั้นก็ผิดหวัง พระพุทธรเจ้าไม่ได้ตรัสอย่างนั้นเลย ไม่ได้ทรงตั้งใครให้เป็นศาสดาแทนพระองค์

พระองค์ตรัสว่า “โย โว อานนท มยา ธมโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตฺโต, โส โว มมจฺเจน สฺตถา” แปลว่า ดูกរานนท ในเวลาที่เราล่วงลับไปแล้ว ธรรมและวินัย ที่เราแสดงแล้ว และบัญญัติแล้ว แก่เธอทั้งหลาย จักเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย

พระพุทธรเจ้าให้ถือธรรมวินัย คือหลักธรรมและหลักวินัย ที่ทรงแสดงและบัญญัติไว้เป็นพระศาสดา เป็นมาตรฐานสืบต่อไป ไม่มีใครเป็นศาสดาแทนพระองค์ พระพุทธรเจ้าไม่ได้มอบตำแหน่งไว้แก่บุคคลเลย ให้มาตรฐานอยู่ที่ตัวหลักธรรมวินัย และผู้ที่จะรักษาธรรมวินัยนี้ไว้ ก็คือสงฆ์ส่วนรวม ไม่ใช่บุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง เพราะฉะนั้นพุทธพจน์นี้จึงมีความหมายทั้งให้ถือธรรมวินัย คือถือหลักการ และให้ถือสงฆ์ คือส่วนรวมเป็นใหญ่ เมื่อบุคคลปฏิบัติตามหลักการ ก็เป็นส่วนร่วมที่ทำ

สงฆ์ให้งามมีความมั่นคง ดำรงอยู่ด้วยดี และประโยชน์ก็จะ
เกิดแก่แต่ละคนที่เป็นส่วนร่วมในสงฆ์นั้น

เพราะฉะนั้น ชาวพุทธจะต้องเอาหลักธรรมวินัยเป็นพระ
คำสวด พยายามศึกษาเล่าเรียนให้รู้ให้เข้าใจความจริง แล้ว
ธรรมวินัยนี้ก็จะมาเป็นมาตรฐานตัดสินบุคคล ไม่ใช่เอาพระ
คำสอนไปแขวนไว้กับบุคคล หรือกระทั่งบางคนถึงกับเอาบุคคล
มาตัดสินพระศาสนา ซึ่งเป็นการผิดพลาดอย่างเต็มที่ ส่วนพระ
ภิกษุนอกจากถือพระธรรมวินัยเป็นหลักแล้วก็ต้องถือสงฆ์เป็น
ใหญ่ เคารพสงฆ์ ให้ความสำคัญแก่สงฆ์ ทำการเพื่อประโยชน์
แก่สงฆ์ส่วนรวม

สงฆ์และหลักการเป็นมาตรฐาน เพื่อรักษาประโยชน์สุขของแต่ละคน

ฉะนั้น ถ้าเรารู้หลักและปฏิบัติตามพระพุทธเจ้าแล้วก็ไม่
เสีย หลักธรรมวินัยนี้เป็นคำสวดอย่างไร และสงฆ์เป็นใหญ่
อย่างไร มีพระสูตรหนึ่งแสดงไว้ ขอยกเป็นตัวอย่าง มหา
อำมาตย์ที่เป็นเสนาบดีผู้ใหญ่บริหารราชการแผ่นดินของ
แคว้นมคธ ไปที่วัด ไปเจอพระอาณนที ตอนนั้นพระพุทธเจ้า
ปรินิพพานแล้ว เสนาบดีก็ถามว่า นี่ท่าน! พระพุทธเจ้าก็
ปรินิพพานไปแล้ว เมื่อตอนปรินิพพาน พระองค์ได้ตั้งใครเป็น

ศาสดาแทน จะได้มาบริหารการคณะสงฆ์

พระอานนท์ตอบว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้ตั้ง เสนาบดีว่า
อ้าว! แล้วท่านอยู่กันอย่างไรเล่า พระสงฆ์อยู่กันจำนวนมาก
มาย ไม่มีการบริหาร ไม่มีหัวหน้า จะอยู่กันอย่างไร พระ
อานนท์ก็ตอบว่า พระพุทธเจ้าทรงวางหลักธรรมวินัยไว้เป็น
ศาสดาเป็นมาตรฐานแล้ว บุคคลผู้ใดมีคุณสมบัติตามธรรม
วินัยนั้น พวกเราก็พร้อมกันยกย่องขึ้นเป็นหัวหน้า

หลักธรรมวินัยเป็นศาสดามากำกับการที่สงฆ์เป็นใหญ่
ดังจะเห็นว่าวิธีดำเนินกิจการของสงฆ์ พระพุทธเจ้าตรัสไว้แล้ว
ในวินัย เช่น พระที่จะทำหน้าที่นี้ๆ ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ๆ
คุณสมบัตินี้อยู่ในพระธรรมวินัยแล้ว พระก็ดูกันเอาเอง องค์
ไหนมีคุณสมบัติตามนั้น สงฆ์ก็พิจารณาดกลงยกย่องขึ้นเป็น
หัวหน้า เป็นเจ้าการ หรือเป็นผู้บริหารในเรื่องนั้นๆ ในนาม
ของสงฆ์ จึงเรียกว่าสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการ นี้เรียกว่าถือ
หลักการ มีธรรมวินัยเป็นหลัก มีธรรมวินัยเป็นศาสดา และมี
สงฆ์เป็นใหญ่ ไม่ต้องตั้งบุคคลตายตัวไว้ ถ้าตั้งบุคคลเดี๋ยวก
มาเปลี่ยนแปลงบัญญัติของพระพุทธเจ้าหมดเท่านั้น ไข้ไหม
พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว องค์ได้รับที่ตั้งเป็นศาสดาแทน
ก็มาคิดว่า เอ! น่ากลับเราจะต้องเอาใหม่ แล้วที่พระพุทธเจ้า
วางไว้ เดียวก็เปลี่ยนแก้ใหม่ ก็ยุ่งกันใหญ่

เป็นอันว่าพระพุทธเจ้าได้ทรงเตรียมไว้เรียบร้อยแล้ว ให้พระธรรมวินัยเป็นศาสดาแทน แล้วพระองค์ก็ให้พระศาสนาอยู่กับสงฆ์ อยู่กับส่วนรวม ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคล มีแนวทางและวิธีปฏิบัติมากมาย ที่ให้ระวังไม่ให้ความสำคัญมาอยู่ที่บุคคล และให้กระจายอะไรต่ออะไรไปสู่สงฆ์ ดังปรากฏในหลักธรรมหลักวินัยต่างๆ มากมาย การที่พระพุทธเจ้าทรงฝากไว้อย่างนี้ จะเห็นว่า พระองค์ต้องการให้พระศาสนานี้อยู่กับสงฆ์ส่วนรวม เพราะถ้าความสำคัญไปอยู่กับบุคคล บุคคลนั้นไม่แน่นอน อาจมีอันเป็นไป เสร็จแล้วพระศาสนาและประโยชน์สุขของประชาชนก็จะคลอนแคลนร่วงหล่นไปด้วย จะขอยกตัวอย่างหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงให้ถือธรรมวินัยเป็นหลัก และถือสงฆ์เป็นใหญ่ ไม่ให้ติดยึดตัวบุคคล เช่น

หลักที่หนึ่ง ก็คือศรัทธาที่ยึดติดต่อตัวบุคคลที่พูดมาแล้วข้างต้น ซึ่งมีผลเสียคือบุคคลนั้นกลายเป็นตัวบังหลัก หรือกั้นเราไม่ให้เข้าถึงหลัก และถ้าบุคคลนั้นมีอันเป็นไปอย่างไร ศรัทธาของเราก็พลอยสิ้นสลายไปกับบุคคลนั้นด้วย และตัวหลักก็พลอยหล่นหายไป โดยที่เราทิ้งไปเสียเอง เพราะฉะนั้น ศรัทธาต่อบุคคลจะต้องให้เป็นเครื่องนำเข้าสู่ธรรม และอิงอยู่กับธรรม เพื่อให้เราเข้าถึงธรรมและอยู่กับธรรมด้วยปัญญาต่อไป นั่นก็เป็นประการหนึ่ง

อีกตัวอย่างหนึ่ง ก็คือ การอวดอุตริมนุสธรรม การบรรลุมรรคผลนิพพานก็เป็นจุดหมายในพระศาสนา แต่เสร็จแล้วทำไม เมื่อบรรลุลแล้วพระพุทธเจ้ากลับมาห้ามอวด เหตุผลก็คือเพราะคุณสมบัติเหล่านี้เป็นของในใจ เป็นสิ่งที่คนอื่นไม่สามารถรู้ได้นอกจากผู้ที่บรรลุลแล้วด้วยกัน และเมื่ออวดไปแล้วก็จะเกิดการยึดตัวบุคคลเป็นสำคัญ ไม่ต้องพูดถึงหลอกลวง แม้แต่ถ้าเป็นจริง บุคคลนั้นก็กลายเป็นจุดรวมของความสนใจ สงฆ์ก็จะหมดความหมาย พอพระศาสนาไปฝากอยู่กับบุคคล เมื่อบุคคลนั้นมีอันเป็นอะไรไป ประชาชนก็ไม่เอาใจใส่ต่อพระศาสนา เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงไม่ให้ความสำคัญมาอยู่ที่บุคคล

**ส่วนตัวหมดกิเลสไว้ทุกข์ ส่วนรวมชวนขยายประโยชน์สงฆ์
พระอรหันต์คือแบบอย่างทั้งด้านชีวิตและสังคม**

พระพุทธเจ้าเองนั้น ตอนแรกพระองค์ทำหน้าที่เดินทางสั่งสอนธรรมไม่ได้หยุดหย่อน ทรงประกาศพระศาสนา ตั้งคณะสงฆ์ขึ้นมา พอสงฆ์เจริญขยายตัวมีขนาดใหญ่ พระองค์ก็ทรงมอบอำนาจให้สงฆ์ ต่อจากนั้นก็ให้สงฆ์เป็นใหญ่ แต่ก่อนนั้นพระองค์เคยบวชพระองค์เอง ใครจะบวชเมื่อมีคุณสมบัติถูกต้องพระองค์ก็บวชให้ แต่พอให้สงฆ์เป็นใหญ่แล้ว พระองค์ไม่

บวชเลย ให้สงฆ์เป็นผู้บวช กิจการต่างๆ ก็ให้สงฆ์วินิจฉัย เพราะฉะนั้นความเคารพสงฆ์ และการถือสงฆ์เป็นใหญ่ จึงเป็นหลักการที่สำคัญมากในพระศาสนา พระพุทธองค์ต้องเคารพสงฆ์ และถือความสามัคคีของส่วนรวมเป็นเรื่องใหญ่ แม้แต่พระอรหันต์ก็อาจถูกสงฆ์ลงโทษ

เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญทางพระศาสนา มีเรื่องกระทบกระเทือนต่อส่วนรวมเกิดขึ้น พระอรหันต์จะเป็นผู้นำในการเอาใจใส่ชวนชวายแก้ไขสถานการณ์ จะอยู่นิ่งเฉยไม่ได้ มีตัวอย่างเรื่อยมาตั้งแต่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน เคยเล่าให้โยมฟังแล้ว เอามาเล่าซ้ำอีก

มหากัสสปะเป็นพระอรหันต์ผู้ชอบปลีกปลีกเหิน ท่านถือธุดงค์อยู่ป่าตลอดชีวิตเลย หลายท่านคงนึกว่าท่านปลีกตัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร แต่พระอรหันต์ที่ในชีวิตส่วนตัวชอบแสวงวิเวกอยู่สงัดอย่างนั้น พอมาถึงเรื่องกิจของสงฆ์ท่านไม่ทิ้งเลย นอกจากรับผิดชอบเป็นผู้อบรมพระสงฆ์หมู่ใหญ่แล้ว ยังเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาเมื่อมีเรื่องของส่วนรวมเกิดขึ้นด้วย

ในตอนที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน มีพระองค์หนึ่งพูดไม่ดีต่อการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย นำเป็นห่วงว่าพระศาสนาจะยืนยงหรือไม่ พระอรหันต์กัสสปะได้เป็นผู้นำเรียกประชุมพระอรหันต์และชักชวนในการทำสังคายนาเพื่อปกป้องพระศาสนา

รักษาพระธรรมวินัย และเชิดชูประโยชน์สุขของพหุชน

สมัยต่อๆมาก็เหมือนกัน เวลาเกิดเหตุการณ์กระทบกระทั่งกันพระศาสนาเกิดขึ้น พระอรหันต์จะมาประชุมกัน พิจารณาหาทางระงับปัญหาแก้ไขสถานการณ์ ในกรณีนั้น ถ้าพระอรหันต์องค์ไหนขาดประชุม ก็อาจจะถูกลงโทษ เคยมีพระอรหันต์บางองค์ไปอยู่ในป่า ในตอนที่พระอรหันต์ท่านอื่นมาประชุมพิจารณากิจการของส่วนรวม ที่ประชุมก็มีมติลงโทษพระอรหันต์ที่ไม่มาประชุม เรียกว่า ทำทัณฑกรรม แต่ท่านลงโทษด้วยวิธีมอบงานให้ทำ เป็นการทำให้ต้องเหน็ดเหนื่อยเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม รวมความก็คือถือว่าพระอรหันต์ต้องเป็นผู้นำในเรื่องกิจการของส่วนรวม

ในเมืองไทยนี้มีเรื่องที่น่าเป็นห่วงมากอย่างหนึ่ง คือได้เกิดทำที่ที่ผิด โดยมีความเข้าใจว่าพระหรือใครก็ตามที่ไม่ยุ่ง ไม่เอาเรื่องเอาราวอะไรนี้ เป็นพระหมดกิเลส อันนี้เป็นอันตรายต่อพระศาสนาอย่างยิ่ง ในประวัติพระพุทธศาสนาของเราไม่ได้เป็นเช่นนี้ พระอรหันต์เป็นผู้นำในกิจการส่วนรวมเป็นประเพณีในทางธรรมมาโดยตลอด เมื่อมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมแล้ว พระอรหันต์และพระผู้ใหญ่จะต้องเอาใจใส่เป็นผู้นำทันที

ในประเทศศรีลังกามีเหตุการณ์ร้ายเกิดขึ้นบ่อย บาง

ครั้งสถาบันพระพุทธศาสนาถึงกับสูญสิ้น เพราะภัยสงคราม เช่นภัยสงครามจากทมิฬในอินเดียตอนใต้ยกมา และภัยลัทธิอาณานิคมจากชาติตะวันตก โดยเฉพาะพวกโปรตุเกสมาปกครองทำให้พระสงฆ์ถูกจำกัดหมดเลย ท่านเล่าไว้ในคัมภีร์ถึงการรักษาพระศาสนาว่า ในขณะที่จุลละหุก ทั้งประชาชนและพระสงฆ์เร่งรีบหนีภัยกัน ตอนนั้นบ้านเมืองอยู่ไม่ได้แล้วทุกคนต่างก็ไปลงเรือหนี แต่เรือไม่พอ พระผู้ใหญ่ที่สูงอายุบอกว่าเราไม่นานก็ตาย แต่พระหนุ่มบางองค์ที่มีคุณสมบัติจะต้องรักษาพระศาสนาต่อไป เราจะไม่ลงเรือนี้ เราจะต้องให้ที่อยู่ในเรือนี้แก่พระหนุ่มนั้น อะไรทำนองนี้ ท่านทำมาอย่างนี้เป็นแบบอย่าง คือการถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก พระจะต้องถือสงฆ์และประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

ไม่ให้ความวิเศษหรือความดีพิเศษของบุคคล มารอนประโยชน์สงฆ์และวางแผนการพัฒนาประชาชน

เพราะฉะนั้น การที่พระอวตอตุริมนุสธรรม คือ บรรลุคุณพิเศษ ได้มรรคผลนิพพาน เป็นพระอรหันต์ เป็นพระอริยะนี้ แม้จะเป็นจริง ถ้าเอามาอวดบอกญาติโยม ก็มีความผิด พระพุทธเจ้าปราบอับติไว้* เพราะอะไร เพราะว่าท่านไม่ต้องการ

---

* ดู พุทธบัญญัติ ในภาคผนวก

ให้เอาความเด่นไปไว้ที่บุคคลเดียวแล้วทำให้สงฆ์เลือนลပ်หาย แต่ท่านต้องการให้สงฆ์อยู่ เมื่อสงฆ์อยู่ พระศาสนาก็อยู่ แล้วประชาชนก็ต้องมาเอาใจใส่ช่วยกันชวนชวนว่าจะทำอย่างไร ให้พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีคุณสมบัติดี และมีความพร้อมต่างๆ ที่จะรักษาพระศาสนาไว้ได้

การที่พระรูปใดมีคุณสมบัติเด่นขึ้นมา ก็ให้เป็นประโยชน์แก่สงฆ์ เพื่อจะได้มาช่วยกันปรับปรุงสงฆ์ให้ดีขึ้น ไม่ใช่ไปเอาเด่นเอาดีให้มหาชนมายึดติดเป็นเครื่องเชิดชูตัว เมื่อเรามีความสามารถขึ้นมาเราต้องเอาความสามารถนั้นไปช่วยสงฆ์ ว่าทำอย่างไรจะให้คุณสมบัติส่วนรวมดีขึ้นมาได้ และให้พระศาสนาอยู่ ให้บุคคลดี โดยเอื้อประโยชน์แก่สงฆ์ ให้สงฆ์ดี เพื่อเกื้อกูลแก่การพัฒนาบุคคล ไม่ใช่ให้บุคคลดีเพื่อดูเอาประโยชน์ไปจากสงฆ์ และไม่ใช่ให้สงฆ์ดีเพื่อผลประโยชน์ของบุคคล ตลอดจนอย่าให้พระศาสนาเลือนหายไปกับบุคคล พระพุทธเจ้าเองก็เป็นตัวอย่างมาแล้ว พระองค์ตั้งพระศาสนาเสร็จ พอสงฆ์พร้อม พระองค์ก็มอบให้สงฆ์เป็นใหญ่ เป็นหลักของพระศาสนาสืบมา

เหตุผลอื่นยังมีอีก อย่างที่ได้พูดมาแล้วว่า การบรรลุนิพพานเช่นความเป็นพระอรหันต์นั้น เป็นสภาพที่เกิดขึ้นภายในเฉพาะตัว คนอื่นรู้ไม่ได้ นอกจากผู้ที่บรรลุนิพพานระดับเดียวกัน

หรือสูงกว่า ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าพระองค์เดียวจะเป็นผู้รับรองว่าใครได้บรรลุแล้ว สำหรับชาวบ้านหรือมหาชนผู้ไม่มีความรู้เพียงพอ บางทีก็มองการบรรลุธรรม ความเป็นพระอรหันต์ ความเป็นพระอริยะ เหมือนอย่างความเป็นผู้วิเศษหรือความศักดิ์สิทธิ์ พอได้ยินว่าท่านผู้ใดเป็นอริยะ หรือเป็นพระอรหันต์ ก็พากันตื่นตื่นมาหลงตอมติดตาม หวังผลบุญจากการระดมอุปฐากบำรุง ซึ่งนอกจากทำให้มองข้ามสงฆ์ส่วนรวมแล้วตัวชาวบ้านเหล่านั้นเองก็ละเลยกิจในการฝึกฝนพัฒนาตนยิ่งๆ ขึ้นไป

ที่ร้ายยิ่งกว่านั้นก็คือ เพราะเหตุที่ชาวบ้านและหมู่มหาชนนั้นไม่อาจรู้ความเป็นพระอริยะหรือความเป็นพระอรหันต์เป็นต้นในตัวบุคคลที่อวดอ้างนั้นได้ว่าเป็นจริงหรือไม่ การอวดอ้างจึงเป็นช่องทางของการหลอกลวง หลายคนหลอกลวงจะเป็นคนที่ฉลาด และเพราะเหตุที่ตั้งใจจะหลอกลวง คนเหล่านี้ก็จะจัดแต่งเตรียมการปั้นแต่งท่าทีให้ดูน่าทึ่งน่าเชื่อถือจนความเลื่อมใสสนใจของมหาชนผู้ไม่รู้ให้ได้ผลที่สุด เช่น แสดงให้เห็นว่าเคร่งครัดขัดเกลาหรือเข้มงวดในการปฏิบัติต่างๆ จนเกินไปกว่าที่เป็นคุณสมบัติแท้จริงของพระอริยะหรือพระอรหันต์เป็นต้นนั้น ทำให้เกิดพหุติสำหรับผู้รู้เท่าทัน แต่กลายเป็นน่าทึ่งน่าอัศจรรย์สำหรับมหาชนที่ไม่รู้เท่าทัน พากันหลงเลื่อมใสตาย

ใจเชื่อเหลือเกิน จนพระอริยะหรือพระอรหันต์จริงๆ ที่ปฏิบัติไปตามธรรมดาสภาวะของท่านก็ถูกมหาชนมองข้าม ไม่สนใจหรือถึงกับดูแคลนเอา สภาพอย่างนี้มีแต่จะนำความเสื่อมมาให้ทั้งแก่หมู่ชนนั่นเอง แก่สังคม แก่สงฆ์และแก่พระศาสนาส่วนรวมทั้งหมด

ในเมื่อไม่อาจรู้ได้ว่าสิ่งทีอวดจะเป็นจริงหรือไม่ และคนส่วนมากก็ไม่ค่อยรู้เข้าใจหลักพระศาสนาที่จะเอามาวัดหรือตรวจสอบ จึงมีการเอาอิทธิฤทธิ์ความขลังหรือความเคร่งครัดเข้มงวดมาหลอกกันได้ ท่านจึงไม่ให้อวดอ้างคุณพิเศษ แต่ท่านเปิดปล่อยไว้ให้ประชาชนใช้สติปัญญาเท่าที่ตนมีอยู่พิจารณาด้วยวิจารณ์ญาณ ตรวจสอบตามเหตุผล อันเป็นไปตามหลักการในวิสัยของตนเองว่าท่านผู้ใดมีพฤติกรรมอาการที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งโลกะ ไม่เป็นที่ตั้งแด่โทสะ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ แล้วเลื่อมใสศรัทธาพึงธรรมตลอดจนอุปถัมภ์บำรุงภายในขอบเขตที่จะไม่กลายเป็นการเอาพระศาสนามาตันอยู่ที่ตัวบุคคล แต่ให้บุคคลเป็นเครื่องนำเข้าสู่พระศาสนา และเป็นจุดเริ่มกระจายสู่สงฆ์ ด้วยการปฏิบัติอย่างนี้ กิจการเพื่อความดำรงอยู่ของพระศาสนาก็จะดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอ ก็จะไม่ชวบชวาบฮือฮาอยู่ชั่วคราว และตัวประชาชนนั่นเองก็จะพัฒนาไปด้วย

แยกให้ชัดเจนระหว่างพระอริยะกับผู้วิเศษ

อีกตัวอย่างหนึ่ง นอกจากห้ามพระอวดอุตริมนุสธรรม ห้ามอวดคุณพิเศษแม้มีในตนแล้ว ท่านยังห้ามอวดฤทธิ์ ห้ามแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ด้วย พระได้ปาฏิหาริย์ได้ฤทธิ์แล้วเอามาอวดเอามาแสดง แม้เป็นจริงก็ต้องอาบัติ มีความผิด* ทำไมเป็นอย่างนั้น การแสดงฤทธิ์มีโทษก็อย่างก็คล้ายกันกับการอวดอุตริมนุสธรรมนั้นแหละ แต่มีแง่มุมบางอย่างแปลกไปบ้าง ที่คล้ายกันก็จะพูดย่อ ที่แปลกไปก็จะขยายออกสักหน่อย

๑. ดูความสนใจไปรวมอยู่ที่บุคคลนั้น ประชาชนเลยไม่เอาใจใส่สงสัยว่าเป็นอย่างไร มีอะไรกระทบกระทั่งอื่นก็ไม่เอาใจใส่

๒. การมีฤทธิ์เป็นคนละเรื่องกันกับการหมดกิเลส พระมีฤทธิ์ ไม่จำเป็นต้องหมดกิเลส และพระที่หมดกิเลส ก็ไม่จำเป็นต้องมีฤทธิ์ ผู้มีฤทธิ์บางที่ยังมีกิเลสมาก และเอาฤทธิ์มาใช้สนองกิเลสของตน

จะพูดให้เข้าใจง่าย ก็ว่าต้องแยกระหว่าง**พระอริยะ** กับ **ผู้วิเศษ** ความเป็นพระอริยะนั้นอยู่ที่คุณธรรมความดี โดยลดละกิเลส มีโลภะ โทสะ โมหะ น้อยลง จนกระทั่งละกิเลสได้หมด

---

* ดู พุทธบัญญัติ ในภาคผนวก

เป็นผู้บริสุทธิ์มีคุณธรรมสมบูรณ์ ก็เป็นพระอรหันต์ ส่วนความเป็นผู้วิเศษนั้น เราจะมองกันไปที่การมีฤทธิ์มีอิทธิปาฏิหาริย์ ล่องหนหายตัวได้ บันดาลอะไรต่างๆ ได้ มีอำนาจจิตแรงกล้า ล่วงรู้วาระจิตของผู้อื่น ทายใจคนอื่นได้ ฯลฯ

ถ้าพระอริยะมีฤทธิ์มีความวิเศษด้วยก็ยิ่งดี เป็นคุณสมบัติเสริมความสามารถให้ทำอะไรๆ ได้ดีขึ้น แต่ถ้าผู้วิเศษไม่เป็นอริยะ และมีกิเลสมาก ก็จะเป็นภัยอันตรายร้ายแรง เพราะมีความสามารถที่จะทำความชั่วได้มากกว่าคนชั่วที่ไม่มีฤทธิ์ จะเห็นได้จากตัวอย่างในอดีต เช่น พระเทวทัต และ วัสสพัติน เป็นต้น

ปัจจุบันนี้ ชักจะมีความลัษนมากขึ้น ในการเอาความเป็นพระอริยะกับความเป็นผู้วิเศษมาปะปนกัน ที่หนักมากก็คือเอาความขลังศักดิ์สิทธิ์หรือความมีฤทธิ์ มาเป็นเครื่องกำหนดความเป็นพระอรหันต์ พอเห็นหรือได้ยินว่าพระองค์ไหนมีฤทธิ์ขลัง ก็บอกว่าเป็นพระอรหันต์ อันนี้เกิดจากการไม่รู้หลักพระพุทธศาสนา ชาวพุทธจึงจะต้องเรียนรู้หลักพระศาสนากันให้มากขึ้น ก่อนที่จะเปลี่ยนพระพุทธศาสนาไปเป็นลัทธิผู้วิเศษโดยไม่รู้ตัว

พระเทวทัตนั้นไม่ได้เป็นพระอริยะ ไม่ได้เป็นพระอรหันต์เลย แต่แสร้งจะมีฤทธิ์เก่งกาจ แล้วก็หลงฤทธิ์ ก็เลยทำให้กิเลส

พวขึ้นมา ท่านก็เลยใช้ฤทธิ์ในทางร้ายหาลาภสักการะ ต้องการผลประโยชน์และความยิ่งใหญ่ เพราะฉะนั้นจึงเป็นเครื่องเตือนให้ระวังว่า ถ้าพระที่มีฤทธิ์เป็นผู้วิเศษเกิดมีกิเลสมาก มีโลภะ โทสะ โมหะ มาก ก็จะใช้ฤทธิ์นั้นหาลาภ หรือทำลายผู้อื่น แล้วประชาชนก็จะตกเป็นเหยื่อ

ประชาชนที่ไปหลงฤทธิ์ของผู้อื่นนั้น ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไปฝากความหวังไว้กับปัจจัยภายนอก เป็นการปฏิบัติที่ผิดหลักพระศาสนา พระพุทธศาสนาต้องการให้เราพัฒนาตนเอง ให้ทำการตามหลักเหตุผล ให้บรรลุความสำเร็จด้วยความเพียรพยายามของตน พัฒนาตัวเองให้ถึงตามสามารถยิ่งขึ้นอยู่เสมอ

ถ้าเราไปมัวหวังความสำเร็จจากการดลบันดาลของอำนาจหรืออำนาจภายนอก เราเองก็ไม่ต้องทำอะไร และไม่เป็นอันทำอะไร ได้แต่รอคอยฤทธิ์มาช่วย รอคอยผลจากการดลบันดาลของท่านผู้มีฤทธิ์ พร้อมกันนั้นก็ยังมีผลเสียแก่ตัวบุคคลที่มีฤทธิ์นั้นเองด้วย เพราะถ้ายังไม่หมดกิเลสก็จะเพลิดเพลินมัวเมาติดฤทธิ์ เช่นหลงเพลินลาภสักการะ แล้วละเลยการปฏิบัติฝึกหัดขัดเกลาตัวเอง เพื่อบรรลุนิพพานเบื้องสูงขึ้นไป ทำให้พระบางองค์ติดอยู่แค่นั้น ไม่สามารถก้าวต่อไปสู่การบรรลุมรรคผลนิพพาน เมื่อตนเองหลงลาภสักการะแล้ว ก็ไป

ล่อหลอกหลาหลกการะจากประชาชนอีก ทางฝ่ายประชาชน
เองเมื่อมีวุ่นวายติดตามผู้มีฤทธิ์และรอคอยผลจากการ
บันดาลด้วยฤทธิ์ของผู้อื่น ก็ไม่เป็นอันทำกิจทำการที่ควรทำให้
แข็งขันจริงจัง และละเลยการพัฒนาตัวเอง เป็นอันว่า เกิดผล
เสียทั้งแก่ตัวผู้รอดฤทธิ์เอง ทั้งแก่ประชาชน แล้วในที่สุดผล
เสียนั้นก็ตกแก่พระศาสนาและสังคมส่วนรวม

ฤทธิ์ทำคนให้เป็นพระอรหันต์ไม่ได้

หลักธรรมสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจแยกใน
เรื่องนี้ได้ดี ก็คือ เรื่อง ปาฏิหาริย์ ๓ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า
ปาฏิหาริย์ คือ การกระทำให้เกิดผลอย่างอัศจรรย์ นั้นมี ๓
อย่าง คือ*

๑. อิทธิปาฏิหาริย์ ปาฏิหาริย์คือฤทธิ์ หรือแสดงฤทธิ์ได้
เป็นอัศจรรย์ เช่น เดินน้ำ ดำดิน ล่องหน หายตัว
เหาะเหิน บันดาลอะไรต่างๆ
๒. อาเทศนาปาฏิหาริย์ ปาฏิหาริย์คือการทนายใจ หรือ
รู้ใจคนอื่นได้เป็นอัศจรรย์ รู้ว่าคนอื่นกำลังคิดอะไร
ต้องการจะทำอะไรเป็นต้น
๓. อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ ปาฏิหาริย์คือคำสั่งสอน หรือ
สอนให้รู้เข้าใจและทำได้จริงเป็นอัศจรรย์ชี้แจงอธิบาย

ทำให้ผู้ฟังเกิดปัญญาถึงความจริงได้ด้วยตนเอง

ปาฏิหาริย์ ๒ อย่างแรก คือ ฤทธิ์และการดักใจทายใจ
ได้นั้น พระพุทธเจ้าไม่ทรงสรรเสริญ ไม่ทรงสนับสนุน ทรง
สรรเสริญแต่ปาฏิหาริย์ข้อที่ ๓ คือ อนุศาสนีปาฏิหาริย์ ทำไม
จึงเป็นอย่างนั้น

ฤทธิ์มีข้อเสียอย่างไร นอกจากที่เคยพูดมาแล้ว ขอสรุป
ให้ว่า

ฤทธิ์กำจัดกิเลสไม่ได้ ฤทธิ์ไม่ทำให้ความโลภ โกรธ หลง
ลดน้อยลง ถ้าไม่ระวังจะทำให้กิเลสพุ่มากขึ้นด้วยซ้ำ

ฤทธิ์ไม่ทำให้รู้เข้าใจสัจธรรม คือไม่ทำให้เกิดปัญญา
ที่จะรู้แจ้งความจริงของสิ่งทั้งหลาย จึงไม่สามารถทำใครให้
เป็นพระอรหันต์ หรือแม้แต่เป็นพระอริยะชั้นใดๆ ได้

ในทางตรงข้าม อนุศาสนี คือคำสอนที่แสดงธรรม แสดง
ความจริง ทำให้คนเกิดปัญญา รู้ความจริง เข้าถึงสัจธรรมได้
ทำให้คนละกิเลสได้ ทำให้ผู้ฟังและนำไปปฏิบัติบรรลุนิพพาน
เป็นพระอริยะ เป็นพระอรหันต์ได้

คนมาดูเห็นฤทธิ์เห็นความขลัง ก็ได้แต่ตื่นเต้นทันตา แต่
ตัวเองไม่ได้อะไร ไม่มีอะไรพัฒนาขึ้นในตัว อาจจะมีเงินที่ได้
เห็นความอัศจรรย์ แล้วก็ไม่รู้ว่ามีอะไร ก็เลยมลายเป็นมึ
โหมะมากขึ้น และตัวเองก็ทำสิ่งนั้นไม่ได้ เลยต้องเอาตัวไป

ฝากไปขึ้นกับผู้ซึ่งยังมีฤทธิ์ เลยดีแก่ผู้แสดงฤทธิ์ ชาวบ้านที่ดู
ยิ่งเชื่อกยิ่งหมดอิสรภาพในการกระทำของตัวเอง

ตรงข้ามกับอนุศาสน์ปาฏิหาริย์ ซึ่งทำให้ผู้ฟังเกิดปัญญา
รู้ความจริง ผู้สอนรู้อย่างไร ผู้ฟังเข้าใจก็รู้ได้อย่างนั้น และเอา
ความรู้นั้นไปทำอะไรให้เกิดผลด้วยตนเองได้ ผู้ฟังเป็นผู้ได้
คือได้ปัญญา และปัญญานั้นก็เป็นของของเขาเอง เขาจะไป
ไหนปัญญาก็ไปด้วย ผู้ฟังก็เป็นอิสระ ไม่ต้องมาขึ้นต่อผู้สอน
ไม่ต้องคอยรอฟังผู้สอนเรื่อยไปเหมือนอย่างพวกที่เชื่อฤทธิ์
เชื่อความขลัง ที่ตัวเองมีดมัว ต้องรอให้เขาบันดาลผลให้

อีกอย่างหนึ่ง ผู้มีฤทธิ์กับคนฟังฤทธิ์ มักจะมาพบกันใน
ระบบผลประโยชน์ โดยต่างก็ต้องการผลได้บางอย่างแก่ตน
คนที่มาหาผู้มีฤทธิ์ก็ต้องการโชคลาภจากความขลัง หรือการ
ดลบันดาลของผู้มีฤทธิ์ ผู้แสดงฤทธิ์ ก็หวังลาภสักการะจาก
คนที่มาขอผล กลายเป็นความสัมพันธ์ในเชิงกิเลส โดยเฉพาะ
การกระทำเพื่อสนองโลภะ

เมื่อเรื่องความขลังความศักดิ์สิทธิ์เข้ามาแทรกในการ
ทำบุญทำทานในพระศาสนา ความวิปริตผิดเพี้ยนก็เกิดขึ้น ผู้
ทำบุญหรือผู้บริจาคแทนที่จะบริจาคทรัพย์ให้ด้วยมองเห็น
คุณประโยชน์ของสิ่งที่จะร่วมสร้างสรรค์ ว่าจะเป็นการส่งเสริม
กิจการพระศาสนา หรือช่วยให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม

อย่างนั้นๆ ก็มองเหมือนการแลกเปลี่ยนซื้อขายที่ตนจะได้สิ่งตอบแทน คือมุ่งจะได้ของขลังสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น จึงเอาเงินมาบริจาคให้ ใจก็คิดแต่จะให้ได้ของนั้นตอบแทน โดยไม่ได้คำนึงว่าผู้มีฤทธิ์หรือผู้จัดทำสิ่งขลังศักดิ์สิทธิ์จะเอาเงินนั้นไปทำอะไรอย่างไร จึงเป็นการผันแปรจากการทำบุญบริจาคด้วยปัญญาที่พิจารณาเห็นคุณประโยชน์ที่ตนจะส่งเสริม พร้อมกับ การเสียสละละกิเลส และพัฒนาคุณธรรมขึ้นในใจของตน กลายมาเป็นการจ่ายเงินออกไปด้วยโลภะ ที่มุ่งจะเอาของตอบแทน ภายใต้ความปกคลุมของโมหะ ที่ไม่รู้ไม่คำนึงว่าอะไรเพื่ออะไรและจะเป็นไปอย่างไร

ผลร้ายที่สำคัญยิ่งอีกอย่างหนึ่งของความไม่รู้หลักพระศาสนา ไม่รู้จักแยกระหว่างพระอริยะกับผู้วิเศษ ไม่รู้ฐานะของความขลังศักดิ์สิทธิ์ที่ปาฏิหาริย์ว่าเป็นอย่างไร ในพระศาสนา นอกจากทำให้เขวออกไปจากตัวแท้ตัวจริงของพระศาสนา และทำให้พระพุทธศาสนาเลือนลางลงไปแล้ว เพราะความไม่เข้าใจแยกว่าผู้วิเศษเป็นคนละอย่างกับพระอริยะ ไปฝากความเป็นพระอรหันต์ไว้กับความขลังศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ พอผู้วิเศษซึ่งยังมีกิเลสปรากฏพฤติกรรมเสื่อมทรามก็คร่ำครวญบ่นว่าพระที่สูงเลิศก็ยังเป็นถึงอย่างนี้ คงจะหาพระดีที่จะไหว้อีกไม่ได้ ซึ่งแท้จริงจะต้องทบทวนพิจารณาตนเอง

ใหม่ว่า พระดีไม่มีให้ไหว หรือคนไต้หวันนับถือผิด จึงมองไม่เห็นพระดีที่จะไหว และทำให้พระดีที่หน้าไหวค่อยๆ ลดน้อยลงไปจากพระศาสนา

เร่งคิดและทำให้สัมฤทธิ์

อย่ามัวนอนคอยฤทธิ์ จะผิดหลักชาวพุทธ

เพราะฉะนั้น ฤทธิ์นี้แม้จะทำได้ ท่านก็ไม่สนับสนุน ผลเสียที่ว่ามานี้ก็เป็นตัวอย่าง ตกลงว่าหลักพระศาสนาท่านวางไว้ให้แล้ว เราจะต้องช่วยกันรักษาหลักพระศาสนาไว้โดยปฏิบัติให้ถูกต้อง ให้สมกับที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงคุณสมบัติของชาวพุทธไว้ ซึ่งเราควรจะนำมาเตือนกันให้มากๆ คุณสมบัติที่ว่านี้ก็คือคุณสมบัติของอุบาสก อุบาสิกา ที่ดี ถ้าเราเป็นอุบาสกอุบาสิกาที่ดี มีคุณสมบัติที่ว่านี้ ก็จะไม่หลงออกไปนอกกลุ่มนอกทาง

อุบาสกอุบาสิกาที่ดีมีคุณสมบัติ ๕ ประการ* ในห้าประการนี้ มีอยู่ข้อหนึ่งว่า ไม่ตื่นข่าวมงคล ท่านแปลกันมาว่า ไม่ถือมงคลตื่นข่าว เรียกตามภาษาบาลีว่า ไม่เป็นคนชนิดโกตฺถลมังคลิกะ คนที่ตื่นข่าวมงคลนั้น เวลาผีเสียงเล่าข่าวลือเกี่ยวกับความชั่วร้ายก็ดีลึทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เช่นว่ามีผู้วิเศษเกิด

---

* ดู คุณสมบัติ ๕ ของอุบาสกอุบาสิกา ในภาคผนวก

ชั้นที่ไหน ไม่ว่าที่โน้นที่นี่ ก็เดินตามกันไป ถ้าเป็นผู้ตื่นขำ มงคลก็ไม่สามารถเป็นอุบาสกอุบาสิกาที่ดีได้

ถ้าเป็นอุบาสกอุบาสิกาที่ดี ไม่เป็นผู้ตื่นขำมงคลแล้ว ก็จะเป็นคนมีเหตุมีผล ตั้งอยู่ในหลักพระศาสนา แล้วก็จะ เอาใจใส่ถามกันว่า เราจะต้องประพฤติปฏิบัติอะไร สิ่งที่เรา ทำอยู่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีแล้วไหม มีอะไรที่เรา ควรจะปฏิบัติต่อไปอีก แล้วก็ยินดีอ้อมอ้อมใจอยู่กับการ กระทำในสิ่งที่ดีที่ชอบนั้น ไม่มัวไปยุ่งคิดฝันหวังเพื่อตื่นขำที่ โน่น ตื่นพระดังที่นั่น เดียวดังที่โน่นเดียวดังที่นี่ ไม่เป็นตัว ของตัวเองเลย ไปโน่นที่ไปนี่ที่ หมดเวลาไปเดือนหนึ่งไม่ต้อง ทำอะไร ถ้าเอาเวลานั้นมาใช้ ตั้งใจทำการตามเหตุผลด้วย ความเพียรพยายามก็จะได้การไต่ถามมากมาย หรือจะใช้ใน การฝึกฝนพัฒนาตนเอง ก็เจริญก้าวหน้าพัฒนาไปได้มาก ถ้า อยากรมีฤทธิ์ ก็ฝึกตัวให้มีฤทธิ์เอง พระพุทธเจ้าตรัสไว้แล้วว่านี่ เธอทำได้ แล้วทำไมจะต้องไปร้อให้คนอื่นทำฤทธิ์ให้ เพราะ เราก็คนเหมือนกันนี่ เราก็พัฒนาตัวเองได้ เราอยากจะเป็น พระพุทธเจ้า ยังมีสิทธิ์เลย

พระพุทธเจ้าไม่เคยหวงตำแหน่ง พระพุทธเจ้าไม่เคย ผูกขาดตำแหน่ง ใครอยากเป็นพระพุทธเจ้าก็เอาเลย ตั้งใจเข้า ว่าจะเป็นพระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมีไป พระพุทธเจ้าถือว่าทุก

คนมีศักยภาพ มีสิทธิทั้งนั้น ไม่ว่าอะไรที่อยู่ในวิสัยของมนุษย์ ย่อมสำเร็จได้ด้วยการฝึกหัดฝึกฝนโดยพัฒนาตนยิ่งขึ้นไป เพราะฉะนั้น ถ้าเราต้องการมีฤทธิ์ เราก็ฝึกตัวเอง พัฒนาตัวเองให้มีฤทธิ์ได้ แต่ก็ขอให้ทราบว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้สรรเสริญในเรื่องนี้ เพราะว่าการมีฤทธิ์นั้นไม่ได้ทำให้หมดกิเลส

ทางแห่งการมีฤทธิ์กับทางแห่งการหมดกิเลส ไม่ใช่ทางเดียวกัน แต่ผู้หมดกิเลสอาจจะมีฤทธิ์ด้วยก็ได้ หรือผู้มีฤทธิ์อาจจะยังมีกิเลสมากก็ได้ ถ้าคนหมดกิเลสมีฤทธิ์ก็เป็นผลดี เพราะท่านจะใช้เทคโนโลยีแห่งฤทธิ์ในทางที่เป็นประโยชน์ อธิฤทธิ์นั้นเป็นเหมือนเทคโนโลยี ใช้เป็นเครื่องมือหรือเป็นอุปกรณ์ในการทำงานได้

เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือขยายวิสัยแห่งอินทรีย์ของมนุษย์ ช่วยให้มนุษย์ทำอะไรๆ ได้สำเร็จมากมายและง่ายยิ่งขึ้น ถ้าคนที่ใช้เทคโนโลยีเป็นคนดี ก็จะใช้เทคโนโลยีในทางที่ดี ถ้าคนที่ใช้เป็นคนชั่วก็จะใช้เทคโนโลยีในทางร้าย ฤทธิ์ก็เป็นเทคโนโลยีอีกระดับหนึ่ง จะดีหรือร้ายก็อยู่ที่ผู้ใช้ เพราะฉะนั้น พระที่ท่านหมดกิเลสแล้วท่านไม่หวังลาภสักการะเพื่อตนเอง ท่านก็เอาฤทธิ์ไปใช้ประโยชน์ในการทำงานพระศาสนา แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ฤทธิ์นั้นก็เป็นของท่าน ไม่ใช่ของเรา เราเอามาใช้ไม่ได้ ไม่เหมือนเทคโนโลยีทางวัตถุที่ยืมใช้กันได้ ถ้าผู้อื่น

เอาฤทธิ์มาช่วยเรา เราก็ไม่เป็นตัวของตัวเองในเรื่องนั้น และถ้าเรามัววุ่นวายอยู่กับเรื่องนี้ ก็จะเกิดผลเสียมากกว่าไม่คุ้มที่ได้ โดยเฉพาะจะหยุดพัฒนา ท่านจึงให้เราหวังผลจากการกระทำด้วยความเพียรพยายามของตนเอง โดยใช้สติปัญญาทำการให้ตรงกับเหตุปัจจัย ซึ่งเราจะเป็นตัวของตัวเอง และทำให้เราพัฒนาต่อไป

อย่างไรก็ตาม คนจำนวนมากยังมีจิตใจไม่เข้มแข็งพอที่จะยืนอยู่และเดินหน้าไปด้วยความเพียรและปัญญาของตนเอง จึงหวังอำนาจคุ้มครองช่วยเหลือจากภายนอก ในกรณีอย่างนี้ก็ต้องรู้จักปฏิบัติให้ถูกต้องอย่าให้เสียหลักทั้งในฝ่ายผู้มีฤทธิ์และฝ่ายเราผู้หวังพึ่งฤทธิ์ สำหรับทางด้านพระขลังมีฤทธิ์นั้นเราก็ดูว่าท่านมุ่งหวังหรือลุ่มหลงในลาภสักการะ และให้เราหลงติดท่านหรือไม่ ทำให้ขึ้นต่อบุคคลไหม และในด้านของเราก็ดูว่าความสัมพันธ์นี้ทำให้เราเพียรพยายามทำกรรมดีเพื่อผลสำเร็จที่ต้องการตามเหตุตามผล หรือว่าทำให้เรามัวรอหวังผลจากการดลบันดาลของปัจจัยภายนอก

ถ้าหากว่ามันทำให้เราเกิดกำลังใจ แล้วมีความเพียรในการทำการตามเหตุผลมากยิ่งขึ้นก็พอใช้ได้ เพราะเรายังไม่มีกำลังใจเข้มแข็งพอ เรายังไม่เข้มแข็งขนาดเป็นตัวของตัวเองเต็มที่ เรายังอยากได้สิ่งที่จะช่วยเสริมกำลังใจบ้าง แต่จุดตัดสินใจ

ก็คืออย่าละทิ้งหลักกรรม คือ การกระทำเป็นอันขาด ต้องทำตามเหตุตามผล ทำที่เหตุปัจจัย โดยใช้ปัญญาสืบสาวหาเหตุปัจจัย แล้วแก้ไขที่เหตุปัจจัย และสร้างสรรค์ทำให้สำเร็จด้วยการทำเหตุปัจจัย อย่างนี้แหละจึงจะไม่ผิดหลักพระศาสนา

นับถือพระโพธิสัตว์อย่างไร จึงจะไม่ผิดเพี้ยน

หลักที่ว่าจะโยงไปถึงเรื่องพระโพธิสัตว์ด้วย ฉะนั้น อาตมภาพก็จะขอพูดต่อไปเสียเลย อย่างเวลานี้ก็มีการนับถือพระโพธิสัตว์แบบมหายานเข้ามา เช่น นับถือเจ้าแม่กวนอิม

เจ้าแม่กวนอิมนั้นตามตำนานว่าเป็นพระโพธิสัตว์ ชื่อเดิมของท่านว่า พระอวโลกิเตศวร ตอนที่อยู่ในอินเดียมีชื่อหนึ่ง แต่ไปเมืองจีนเปลี่ยนเป็นอีกชื่อหนึ่ง พระอวโลกิเตศวรนี้ เป็นพระโพธิสัตว์ที่เด่นที่สุดในบรรดาพระโพธิสัตว์หลายองค์ของมหายาน พระอวโลกิเตศวรมีชื่อทางกรุณา บำเพ็ญความดีในการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างไม่มีขอบเขต ก็เลยเป็นที่นิยมมาก พอเข้าไปในจีนก็ได้ชื่อใหม่เป็นพระกวนอิม แต่เดิมท่านเป็นผู้ชาย เมื่อเข้าไปในจีนแล้วกลายเป็นผู้หญิง ชื่อก็เปลี่ยนเพศก็เปลี่ยน เปลี่ยนอย่างไรละ

มีเรื่องเล่าเป็นตำนาน และอาจจะหลายตำนานด้วย ตำนานหนึ่งบอกว่า พระราชบิดาของพระเจ้ากรุงจีนประสูติ

แล้วก็เป็โรคที่ไม่มีใครรักษาได้ หมอหลวง หมอราชภรทั้ง
หลายไม่มีใครรักษาสำเร็จ จึงร้อนถึงพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร
กวนอิมมาช่วย แต่จะเข้าในพระราชวังฝ่ายในนี้เป็นผู้ชายเข้า
ไม่ได้ พระโพธิสัตว์ก็เลยต้องแปลงร่างเป็นหญิง แล้วก็เลย
เข้าไปรักษาพระราชธิดาของพระเจ้ากรุงจีนได้ จนกระทั่งหาย
ประจวร ก็เป็นอันสำเร็จ เมื่อทำหน้าที่เสร็จแล้ว เรื่องก็บอก
ว่าไม่ได้กลับคืนเพศอีก ก็เลยเป็นผู้หญิงสืบมา

อันนี้ก็เป็นเรื่องของเจ้าแม่กวนอิม แต่เจ้าแม่กวนอิมซึ่ง
เป็นเรื่องในคติพระโพธิสัตว์ จะมาโยงกันอย่างไร กับเรื่องที่
อาตมภาพว่ามา

หลักพระพุทธศาสนานั้นสอนเราให้ถือหลักกรรม ไม่ตื่น
ขวามงคล ให้หวังผลจากการกระทำตามเหตุผล โดยใช้ปัญญา
ศึกษาเหตุปัจจัยแล้วแก้ไขจัดทำที่เหตุปัจจัย อันนี้เป็นหลัก
สำคัญมาก ที่นี้ พอมีพระโพธิสัตว์แบบมหายานนี้มาก็ปรากฏ
ว่ามีการไปอ้อนวอนขอความช่วยเหลือจากพระโพธิสัตว์ เอ
แล้วพระโพธิสัตว์ตามความหมายที่แท้จริงของพระพุทธเจ้า
คืออย่างไร ตอนนี้จะต้องมาทำความเข้าใจกันนิดหน่อย
คติพระโพธิสัตว์มีเรื่องราวเป็นมาอย่างไร พระโพธิสัตว์คือใคร

พระโพธิสัตว์ ก็คือท่านผู้บำเพ็ญบารมี เพียรพยายาม
ประพฤติปฏิบัติธรรมอย่างยวดยิ่ง เพื่อจะได้เป็นพระพุทธเจ้า

ต่อไป คือ ฝึกฝนพัฒนาตนเองเต็มที่ อุทิศตัวให้แก่คุณธรรม และในการบำเพ็ญความดีอุทิศตัวให้แก่คุณธรรมนั้น ก็อุทิศตนให้แก่ผู้อื่นโดยไม่มีความเห็นแก่ตัวเลย เสียสละได้แม้แต่ชีวิตของตนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น มีเรื่องราวมากมายที่พระพุทธเจ้าเมื่อครั้งเป็นพระโพธิสัตว์ได้อุทิศชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน บางชาติก็สละชีวิตยอมตายเลยเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น

แทนที่จะเสียสละทำความดีอย่างพระโพธิสัตว์

กลับเห็นพระโพธิสัตว์เสียสละเลยไปขอความช่วยเหลือ

ที่นี่ เมื่อพระโพธิสัตว์มีความหมายเป็นอย่างนี้ คือเป็นผู้ที่จะมาเป็นพระพุทธเจ้า โดยบำเพ็ญบารมีอย่างนี้ แล้วท่านตรัสเรื่องพระโพธิสัตว์ขึ้นมาทำไม? ก็ตรัสขึ้นมาเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่เรา เราจะได้เอาอย่างพระโพธิสัตว์ คือพยายามบำเพ็ญคุณความดีต่างๆ อย่างเต็มที่ ไม่มีความระย่อท้อถอย แม้จะต้องสละชีวิตก็ยอม

อีกข้อหนึ่ง พระพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์มาก่อน กว่าจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าได้ต้องบำเพ็ญเพียรอย่างยวดยิ่ง ไม่ใช่จะมาเป็นพระพุทธเจ้าได้ง่ายๆ เพราะฉะนั้นก็เป็นเครื่องเตือนใจเราว่า เราจะบรรลุสิ่งที่ดั่งามประเสริฐ จะเข้าถึงจุดหมายที่สูงสุดได้นี้เราจะต้องมีความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็งอดทน

เรามีพระพุทธเจ้าตั้งแต่ครั้งเป็นพระโพธิสัตว์เป็นตัวอย่าง เราจะต้องพยายามทำให้ได้อย่างนั้น คือจะต้องเพียรพยายามเต็มที่ ไม่ยอมท้อถอย คติเดิมก็คือพระโพธิสัตว์เป็นตัวอย่าง เป็นแบบอย่างให้แก่เราในการบำเพ็ญเพียรทำความดี

พร้อมกันนั้น เราก็จะเกิดมีความซาบซึ้งในพระคุณของพระพุทธเจ้าว่า โอ้ พระพุทธเจ้าของเรานี้ กว่าพระองค์จะเป็นพระพุทธเจ้าได้พระองค์ต้องบากบั่นเสียสละเพียรพยายามทำความดีมากมายเหลือเกิน ไม่ใช่จะเป็นได้ง่ายๆ เมื่อมีความซาบซึ้งในพระคุณของท่าน แล้วก็จะทำให้เกิดกำลังใจแก่เราในการทำความดี เพราะคนเราที่ทำความดีนี้ บางทีก็ยังไม่มีความเข้มแข็งพอ ครั้นไปเจออุปสรรคเข้า ก็ท้อถอย บางทีทำไปแล้ว ไม่ได้รับผลที่ต้องการทันเวลาที่ต้องการ ก็เกิดความผิดหวังและท้อใจ บางทีก็ถึงกับร้องทุกข์บ่นคร่ำครวญว่า เรานี้ทำดีไม่ได้ดี อุตส่าห์ทำดีแทบตาย ไม่เห็นได้รับผลดีเลย คนทำชั่วได้ดีมีถมไป หลายคนจะโอदครวญร้องทุกข์อย่างนี้

ทีนี้ พอรลึกลงถึงพระพุทธเจ้า ไปเห็นประวัติของพระโพธิสัตว์แล้ว ก็จะเกิดกำลังใจขึ้นว่า โอ เราทำแค่นี้จะมาท้อใจอะไร พระพุทธเจ้าเมื่อเป็นพระโพธิสัตว์ พระองค์ได้บำเพ็ญบารมีมายากเย็นกว่าเรานักหนา ต้องสละแม้แต่ชีวิต บางทีทั้งชีวิตทำดีมาตลอดไม่รู้เท่าไร เขาก็ไม่เห็นความดี เอาพระองค์

ไปมาก็มี แล้วเราทำความดีแค่นี้จะไปทำอะไร พอนึกถึงประวัติของพระพุทธเจ้า ตั้งแต่เป็นพระโพธิสัตว์บำเพ็ญเพียร บารมีมาอย่างนี้ เราก็เกิดกำลังใจเข้มแข็ง ลู่อต่อไป

นี่คือคติการนับถือพระโพธิสัตว์ที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นประโยชน์หลายสถาน

๑. ให้เกิดความซาบซึ้งในพระคุณของพระพุทธเจ้า
๒. เป็นเครื่องเตือนใจให้เราระลึกถึงหน้าที่ของมนุษย์ ในการพัฒนาศักยภาพของตน
๓. เป็นแบบอย่างในการบำเพ็ญคุณความดี ให้มีความเพียรอย่างยั่งยืน
๔. ให้เกิดกำลังใจโดยเฉพาะในยามที่ท้อถอย ทำให้เพียรพยายามต่อไป ไม่หยุดไม่หย่อน

รวมความว่า พระโพธิสัตว์เป็นแบบอย่าง แต่ที่นี้ต่อมา คติมันพลิกกลับ แทนที่จะคิดว่า พระพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ ทำความดีมามากมาย เราต้องทำความดีอย่างพระองค์บ้าง พระโพธิสัตว์ท่านเสียสละช่วยเหลือผู้อื่น เราต้องเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นอย่างนั้นบ้าง กลับคิดไปเสียอีกอย่างหนึ่งว่า พระโพธิสัตว์ท่านเสียสละเพื่อผู้อื่นท่านคอยช่วยเหลือสัตว์ทั้งหลาย เรามีพระโพธิสัตว์คอยช่วยเหลืออยู่แล้ว เราไปขอความช่วยเหลือจากพระโพธิสัตว์ดีกว่า นี่กลับตรงข้ามเลยใช่ไหม?

ความหมายกลายเป็นไปแล้ว คติพลิกกลับตรงข้ามไปเลย แทนที่จะทำอย่างพระโพธิสัตว์ ท่านเสียสละช่วยเหลือผู้อื่น เต็มที่โดยไม่เห็นแก่ตัว เราต้องทำอย่างนั้น แต่กลับพลิกไปว่า พระโพธิสัตว์คอยช่วยเราอยู่แล้ว เราไปขอความช่วยเหลือจาก พระโพธิสัตว์ดีกว่า เราไม่ต้องทำอะไร ได้แต่นอนรอ สบาย ไปเลย

เป็นอันว่า มันเพี้ยนมาอย่างนี้แล้ว เดี่ยวนี้มันกลายเป็นอย่างนี้ไปแล้ว กลายเป็นว่ามีพระโพธิสัตว์คอยช่วยเรา เพราะฉะนั้น เราก็ไปขอความช่วยเหลือจากพระโพธิสัตว์ดีกว่า เราก็เลยไม่ต้องทำอะไร ถ้าอย่างนี้คติพระโพธิสัตว์ก็เพี้ยน สูญเสียความหมายที่แท้จริงไปแล้ว

ฉะนั้น จะต้องเตือนเราชาวพุทธกันให้มาก ว่าหลักพระ ศาสนากำลังจะเพี้ยนไปหมด ทั้งๆ ที่ตัวหลักเดิมนี้อยู่ คำศัพท์ เดิมก็อยู่ ชื่อเดิมก็อยู่ แต่ความหมายมันไม่อยู่ แค่นี้ก็ไปแล้ว มันพลิกกันนิดเดี๋ยวนี้แหละ เราบอกได้ว่า พระพุทธศาสนายัง อยู่ พระโพธิสัตว์ยังอยู่ พระพุทธเจ้ายังอยู่ ถูก แต่เราไม่ได้ นับถือในความหมายที่ถูก พระโพธิสัตว์อยู่ แต่เราไปนับถือ เสียอีกแบบหนึ่ง มันกลับตรงข้ามเลย นี่เป็นเรื่องที่น่ากลัว

พระโพธิสัตว์ทำความดีด้วยมุงในปณิธาน

พระอรหันต์ทำความดีเพราะเป็นธรรมดาที่ท่านจะทำ

ตกลงว่าพระโพธิสัตว์เป็นแบบอย่างแก่เรา เราจะต้องเอาอย่างพระโพธิสัตว์ ตั้งปณิธานในการทำความดีให้เป็นไปตามคติพระโพธิสัตว์ที่ถูกต้อง แต่อย่างไรก็ตามพระโพธิสัตว์ก็มีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่อง เป็นข้อหย่อนข้อขาดไป ๒ อย่าง อ้าว! เรารู้กันว่าพระโพธิสัตว์นี้ดีมาก ต่อไปจะเป็นพระพุทธเจ้า ท่านบำเพ็ญเพียรเต็มที่ ช่วยเหลือคนอื่นอย่างเดียว พระโพธิสัตว์ดีขนาดนี้ ทำไมเราจึงไม่นับถือสูงสุดอย่างพระพุทธเจ้า ทำไมจึงว่าพระโพธิสัตว์มีจุดอ่อนสำคัญ ๒ ประการ

จุดอ่อนหรือข้อหย่อนอะไร ๒ ประการ (ในแง่ที่เกี่ยวกับการทำความดี)

๑. พระโพธิสัตว์ที่ทำความดีนั้น ท่านทำด้วยปณิธาน ทำดีด้วยตั้งใจบำเพ็ญบารมี โดยตั้งเป้าหมายจะบรรลุธรรมสูงสุด พระโพธิสัตว์ต้องการบรรลุนิพพาน ต้องการเป็นพระพุทธเจ้า ต้องการจะหลุดพ้น จึงต้องบำเพ็ญคุณความดีเหล่านั้น โดยตั้งปณิธานคือตั้งใจมั่นคงว่าจะเพียรบำเพ็ญคุณความดีเหล่านั้น แล้วก็อยู่ด้วยปณิธาน ปณิธานนั้นเข้มแข็งมาก ขนาดที่จะสละชีวิตเพื่อผู้อื่นได้ แต่รวมแล้วก็คือทำด้วยปณิธาน ต่างจากพระอรหันต์เช่นพระพุทธเจ้า (พระพุทธเจ้าก็เป็นพระ

อรหัตต์) พระอรหัตต์ทั้งหลายนั้นทำความดีโดยไม่ต้องอาศัย
ปณิธาน แต่ท่านทำความดีโดยเป็นธรรมชาติของท่านอย่างนั้น
เอง จุดต่างกันอยู่ตรงนี้

พระโพธิสัตว์ต้องอาศัยปณิธาน ตั้งแต่เริ่มต้นเลย มุ่ง
หมายจะเป็นพระพุทธเจ้าก็ตั้งปณิธาน จากนั้นก็ทำความดีและ
อยู่ด้วยปณิธานเรื่อยไป พระโพธิสัตว์ท่านมุ่งมั่นแน่วแนใน
เป้าหมาย มีความเข้มแข็ง จิตมีพลังแรงมากในการที่จะทำ
ตามปณิธานนั้นให้สำเร็จ แต่พระอรหัตต์เป็นผู้บรรลุประโยชน์
ตนแล้ว ไม่มีอะไรจะต้องทำเพื่อตนเองอีก เพราะฉะนั้นการ
กระทำเพื่อผู้อื่นจึงเป็นธรรมชาติของท่าน ท่านทำความดีอย่าง
เป็นไปเอง

พระพุทธเจ้าทรงพ้นจากภาวะที่ถือปณิธานแล้ว เพราะ
ฉะนั้นพระองค์จึงทำความดีคือการไปโปรดไปช่วยสรรพสัตว์
อย่างเต็มที่ เพราะพระองค์ไม่ต้องทำอะไรให้พระองค์เอง ไม่มี
อะไรที่จะต้องทำให้ตัวเองแล้ว ท่านจึงเรียกว่าเป็นผู้บรรลุ
ประโยชน์ตนแล้ว ไม่มีอะไรที่ต้องทำเพื่อตนเองอีกต่อไป
เพราะฉะนั้นชีวิตที่เหลืออยู่นี้จะทำอะไร ก็ทำสิ่งที่ควรทำที่เป็น
ประโยชน์ คือบำเพ็ญประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น แก่สังคม แก่
ประชาชาวโลก และท่านก็ทำของท่านเรื่อยไปโดยไม่มีเรื่อง
อะไรอื่นที่จะต้องทำ นี่คือลักษณะของพระอรหัตต์ พระ

อรหันต์ต่างกับพระโพธิสัตว์ตรงนี้ ที่ว่าทำความดี บำเพ็ญประโยชน์โดยธรรมชาติของท่านเอง ไม่ต้องอาศัยปณิธาน แต่พระโพธิสัตว์ต้องใช้ปณิธาน

พระโพธิสัตว์เป็นยอดสุดของผู้ทำดีด้วยความยึดในความดี
เหนือกว่านี้คือพระอรหันต์ผู้ทำความดีเพราะได้เข้าถึงธรรม

๒. พระโพธิสัตว์ที่ทำความดีนั้น ท่านทำความดีตามที่ยึดถือกันอยู่ อย่างที่เข้าใจกันว่าสูงเลิศที่สุด ตามที่หมู่มนุษย์ตกลงยอมรับกัน ซึ่งยังใช้ความดีสูงสุด ที่เกิดจากปัญญาหยั่งรู้สัจธรรม

พระโพธิสัตว์ยังอยู่ระหว่างบำเพ็ญบารมี ยังไม่ได้บรรลุธรรมสูงสุด ยังไม่ได้บรรลุปัญญาสูงสุด ยังไม่ได้บรรลุโพธิจะนั้นปัญญาของท่านจึงยังไม่ถึงสัจธรรม ยังไม่รู้ตัวความจริงที่แท้ถึงที่สุด เพราะฉะนั้นสิ่งที่ดีก็ว่าตามที่ยึดถือหรือตามที่ตกลงกันในสังคมนั้น ตามที่สอนกันมาว่าอันนี้ดีก็ยึดถือเป็นความดี แม้อาจจะเหนือกว่าในบางกรณี เพราะพัฒนาปัญญามากแล้ว แต่ก็ยังไม่สมบูรณ์ เมื่อยึดถือในความดีใด ท่านก็พยายามทำความดีนั้นให้เต็มที่ถึงที่สุด ไม่มีใครทำได้ อย่างพระโพธิสัตว์ เวลาทำความดีอันไหน แม้แต่พระพุทธเจ้าก็อาจจะไม่ทำเท่ากับพระโพธิสัตว์ในความดีเฉพาะข้อนั้น อ้าว!

ทำไมเป็นอย่างนั้น เพราะพระโพธิสัตว์ท่านตั้งใจทำความดี
อย่างนั้นๆ ด้วยปณิธาน เวลานั้นท่านมีปณิธานในเรื่องนั้น
ท่านก็ทำของท่าน จนกระทั่งเกินขนาดไปก็มี ความดีของพระ
โพธิสัตว์นั้น ไม่สมบูรณ์เพราะเหตุว่า เป็นความดีตามที่ยึดถือ
กัน เขายึดถือมาด้วยกันมาอย่างไรก็ว่าไปตามนั้น และทำความ
ดีนั้นได้สูงสุด

เพราะฉะนั้น เราจะเห็นว่าพระโพธิสัตว์ในหลายชาติ
บรรลุมานสมาบัติ เพราะมานสมาบัติเป็นความดีสูงสุดแล้ว
ในยุคนั้นนั้น บางชาติก็ได้อภิญญา ๕ เช่นในครั้งที่ เป็น
สุเมธดาบส ในสมัยนั้นก็ไม่มีใครได้อภิญญา ๕ เก่งเชี่ยวชาญ
อย่างสุเมธดาบส เป็นอันว่าพระโพธิสัตว์ทำได้สูงสุดในความ
ดีที่เขาได้กันในยุคนั้น แต่มานสมาบัติตลอดจนอภิญญาทั้ง ๕
นั้น เมื่อพระโพธิสัตว์ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้วก็ตรัสว่า
นี่ยังไม่ใช่วรรณสูงสุดยังไม่ใช่วุฒุนาย ไม่เป็นอิสราภาพ ถ้าใคร
ขึ้นหลงติดในความวิเศษเหล่านี้ก็เป็นความผิดพลาดด้วยซ้ำไป
แต่พระโพธิสัตว์ก็ไปเอาจริงเอาจังกับความดีนั้น เพราะอะไร
เพราะยังไม่หมดกิเลส ยังไม่ถึงสังขารธรรม ยังไม่ถึงโพธิญาณ

ฉะนั้น พระโพธิสัตว์ก็อยู่กับความดีในระดับที่มนุษย์จะ
รู้กันนี้ถึงขั้นสูงสุดยอดเลย แต่ก็ไม่ถึงโพธิ ความดีของพระ
โพธิสัตว์จึงเป็นความดีตามที่ยึดถือกันในโลกมนุษย์ แต่

พระพุทธรูปเจ้าทรงพ้นเลยจากความยึดถืออันนี้ เพราะรู้ว่าอะไรเป็นความดีที่แท้โดยสัมพันธ์กับตัวลัทธิธรรม จนกระทั่งอยู่พ้นบาปเหนือบุญได้ พระพุทธรูปเจ้าและพระอรหันต์อื่นๆ ทำความดีบริสุทธิ์ล้วนๆ เพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์ เพราะไม่มีอะไรจะต้องทำเพื่อตัวเองอีก อย่างที่กล่าวแล้ว และเพราะไม่มีเหตุปัจจัยที่จะให้ทำความชั่วเหลืออยู่เลย

สองประการนี้คือข้อหย่อนของพระโพธิสัตว์ สรุปว่าพระโพธิสัตว์ยังไม่ตรัสรู้ ยังไม่หลุดพ้น จึง

๑. ทำความดีด้วยปณิธาน

๒. ยึดถือความดีตามที่ตกลงกันในหมู่มนุษย์ ไม่ใช่ตัวธรรมที่เข้าถึงความจริงของธรรมชาติโดยสมบูรณ์ ด้วยปัญญาอันสูงสุด

ส่วนพระพุทธรูปเจ้าที่ประเสริฐ ก็เพราะพระองค์ผ่านการบำเพ็ญเพียรอย่างพระโพธิสัตว์มาแล้วจนสมบูรณ์ แล้วก็ทำความดีเพราะเป็นปกติธรรมดาของพระองค์เอง ไม่ต้องอาศัยปณิธาน

ที่นี้ คิดทั้งหมดที่อาตมภาพนำมาพูดในวันนี้ ก็เพื่อให้เข้าใจว่าเราจะต้องนับถือพระโพธิสัตว์ให้ถูกต้อง และรู้ขอบเขตของพระโพธิสัตว์ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง ถ้าเรานับถือพระโพธิสัตว์ เราก็ควร

จะเอาแบบอย่างพระโพธิสัตว์ในการบำเพ็ญเพียรทำความดี ให้เสียสละได้อย่างพระโพธิสัตว์ ไม่ใช่ไปคอยขอความช่วยเหลือจากพระโพธิสัตว์

ประการที่สอง ขอบเขตของพระโพธิสัตว์ก็คือพระโพธิสัตว์ยังไม่บรรลุนิพพานสูงสุด ยังไม่เข้าถึงปัญญาตรัสรู้ จึงยังมีจุดอ่อน แม้แต่ในการบำเพ็ญความดีที่เป็นสาระสำคัญของพระโพธิสัตว์นั่นเอง คือท่านยังอยู่ในระหว่างการพัฒนาที่จะต้องเป็นพระพุทธรเจ้าต่อไป จนกว่าจะเป็นพระพุทธรเจ้าจึงเป็นผู้ประเสริฐสูงสุด ดังที่กล่าวมา

เมื่อพุทธศาสนิกชนรู้หลักอย่างนี้แล้ว ก็จะได้นับถือพระพุทธรศาสนาและปฏิบัติต่อพระศาสนาได้ถูกต้องเพราะความไม่รู้นี้แหละ จึงทำให้เราเชื่อถือและปฏิบัติคลาดเคลื่อนไปต่างๆ

ทั้งหมดนี้เป็นหลักการบางอย่างที่อาตมภาพนึกขึ้นมาได้ก็พูดไป ที่จริงมีเรื่องราวอะไรที่ควรจะต้องไปอีกมากมาย แต่ตอนนี้อยากจะโยงเรื่องมาหาตัวโยม

ฝึกทำความดีให้ชินจนเป็นธรรมชาติ

นั่นแหละจะเป็นคนที่เรียกว่ามีวาสนาดี

เป็นอันว่าอย่างน้อยพระโพธิสัตว์ท่านก็เก่งมากแล้ว เราคงไม่ถึงขั้นพระพุทธรเจ้า เพราะเรายังไม่ได้เป็นพระอรหันต์

ยังไม่ถึงขั้นที่จะทำดีอย่างเป็นธรรมดาของเราเอง ถ้าจะทำได้บ้าง พอจะเรียกว่าเป็นการทำดีโดยธรรมชาติได้ในแง่หนึ่ง ก็คือทำด้วยการฝึกตัวเองมาจนชิน เป็นเรื่องติดตัว ไม่ใช่เป็นไปโดยธรรมดาแท้ๆ ถ้าเราทำอะไรให้จริงจัง ฝึกฝนทำอยู่เสมอ ก็จะสะสมติดตัวจนเรียกได้ว่าเป็นธรรมดาของเรา ในความหมายแบบของมนุษย์ปุถุชน

ฉะนั้น สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในหมู่มนุษย์ก็คือทำให้จริงจัง ถ้าจะทำความดีอะไรแล้วทำให้จริง ทำให้เป็นลักษณะประจำตัว ทำให้เป็นนิสัย ทำให้เป็นวาสนา

เอาอีกแล้ว คำว่าวาสนานี้ ก็ต้องทำความเข้าใจกันอีก แต่วันนี้จะไม่พูดยาว เดี่ยวจะไปกันใหญ่ วาสนานี้ไม่ได้มีความหมายอย่างที่เข้าใจกันในภาษาไทย วาสนานั้นที่จริงคือลักษณะประจำตัวที่แต่ละคนได้สั่งสมอบรมมาจนเคยชิน เช่น เป็นคนที่มีท่าทางเดินอย่างนี้ มีท่วงทำนองพูดอย่างนี้ ชอบพูดคำอย่างนี้ มีความสนใจแบบนี้ เป็นต้น อันนี้เรียกว่า วาสนา

วาสนา คือ ความเคยชินที่สั่งสมอบรมมาจนเป็นลักษณะประจำตัวนี้ เป็นตัวกำกับและกำหนดวิถีชีวิตของคนเป็นอย่างมาก ท่านจึงถือว่าวาสนาเป็นเรื่องสำคัญ คนเรานี้เมื่อมีลักษณะประจำตัวที่จะแสดงออกอย่างไรแล้ว ก็จะปรากฏแก่ผู้อื่นแล้วมีผลย้อนกลับต่อชีวิตของตัวเอง เช่น เรา

มีลักษณะการพูดอย่างนี้ คนอื่นเขาได้ยินคำพูดของเรา เขาก็มีท่าทีเป็นปฏิกิริยาตอบย้อนกลับมา บางคนนี้พูดแล้วคนอื่นชอบฟัง บางคนพูดแล้วคนอื่นอยากหนี บางคนพูดแล้วคนอื่นอยากตี จะเดินก็เหมือนกัน บางคนเดินคนอื่นชอบดู บางคนเดินคนอื่นชื่นชมนับถือ บางคนเดินคนอื่นระคายใจ ไม่ว่าจะเดิน จะยืน จะทำอะไรก็ตาม ต่างคนก็ต่างกันไปหมด นี่เป็นวาสนา วาสนาอยู่ที่ตัวเรา ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ลอยมาจากปากฟ้า วาสนาอยู่ที่ตัวเรา แล้วมันก็กำหนดวิถีชีวิตของเรา

แต่แต่ละคนมีวาสนาไม่เหมือนกัน เพราะสิ่งสมอบรมมาไม่เหมือนกัน ทีนี้ในการที่จะทำความดีให้ติดตัว จนกระทั่งเรารู้สึกเหมือนเป็นธรรมชาติของเรานั้น ก็คือทำจนเป็นวาสนา ต้องทำด้วยความตั้งใจคัดเลือกความดีที่จะทำ และทำให้จริงจัง ถ้าเราปล่อยเรื่อยเปื่อยเราก็จะได้วาสนาที่ไม่ดี เพราะฉะนั้นต้องตั้งใจว่า อะไรที่ดี ก็ตั้งใจฝึกทำให้สม่ำเสมอ ทำให้ชิน

โดยเฉพาะผู้ที่มีลูกหลานจะต้องระลึกไว้ว่า คนเรานี้จะอยู่ด้วยความเคยชินเป็นส่วนมาก กิริยา มารยาท การวางตัว การพูดจาอะไรต่างๆ ที่เป็นลักษณะประจำตัวของแต่ละคนนั้น เริ่มต้นก็เกิดจากการทำอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนแล้วก็ทำอย่างนั้นๆ จนชิน เพราะฉะนั้นถ้าเราปล่อยให้การกระทำอย่างใดเกิดขึ้นเป็นจุดเริ่มต้นแล้ว ต่อไปก็มักจะชินอย่างนั้น และเมื่อ

ชินแล้วก็จะแก่ยากที่สุด ฉะนั้นพ่อแม่จะต้องชิงให้เขาได้ความเคยชินที่ดี แล้วเขาก็จะได้วาสนาที่ดี เพราะฉะนั้นจะต้องเอาใจใส่คอยใช้โอกาสตั้งแต่ตอนแรกให้เขาได้ความเคยชินที่ดี เป็นวาสนาติดประจำตัวไป แล้วความเคยชินที่เป็นวาสนานั้นก็จะ เป็นโชคเป็นลาภของเขาในอนาคต เพราะฉะนั้น ความสำเร็จจึงอยู่ที่เราจะทำให้ความประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม กลายเป็นความเคยชินของเขา

เมื่อเราฝึกตัวเองให้ดี พยายามทำให้เคยชินในเรื่องนั้นๆ ต่อไปการกระทำหรือความประพฤติอย่างนั้นก็จะไปเอง โดยเราไม่รู้สีกตัวเลย การทำจนชินหรือวาสนาอย่างนี้ ถ้าเราจะเรียกว่าธรรมชาติหรือธรรมดาของเราก็กพอได้ แต่ธรรมชาติระดับนี้ ไม่ใช่ธรรมชาติแบบพระพุทธเจ้า เป็นเพียงธรรมชาติแบบเคยชิน

จะก้าวหน้าดีในการปฏิบัติ เมื่อเอาวัตรมาเสริมศีล

การที่อาตมภาพยกเอาหลักในเรื่องคติพระโพธิสัตว์ขึ้นมาพูดนั้น ก็เข้ากันกับเรื่องนี้ คือในการทำความดีนั้นจะต้องมีแนวทางหรือมีจุดเน้นบ้าง จึงต้องตั้งเป้าไว้ว่า เราจะเอาอย่างไร ไม่ใช่ว่าประพฤติปฏิบัติความดีพรวดไปหมด ต้องเอาเป็นข้อๆ อย่างน้อยทีละข้อ ทีละเรื่องหรือสองสามเรื่องก็พอ

เพราะฉะนั้นนอกจากมีศีลแล้วท่านจึงให้มีวัตรด้วย

ศีลเป็นความประพฤติสามัญที่ควรปฏิบัติเสมอกันสำหรับทุกคน ในโลก ในสังคม ในชุมชน หรือในหมู่ชนนั้นๆ แล้วแต่กรณี เช่น ในหมู่มนุษย์ทั้งหมด คนเราอยู่ในสังคมด้วยกัน ก็ไม่ควรละเมิดต่อกัน ไม่ควรเบียดเบียนกัน เมื่อต่างคนพากันประพฤติอย่างนี้ ก็อยู่กันดี เมื่อประพฤติกันได้อย่างนี้เป็นปกติก็เป็นคนมี *ศีล*

ที่นี้ นอกเหนือจากความประพฤติที่ทุกคนควรมีเหมือนกันเป็นปกติที่เรียกว่าศีลนี้แล้ว หรือเหนือจากความประพฤติขั้นพื้นฐานนี้แล้ว เราก็ต้องการจะทำความดีพิเศษบางอย่างเพิ่มขึ้นอีก ความประพฤติพิเศษ นั้นท่านเรียกว่าวัตร อย่างพระนี้มีศีล ท่านให้มีศีลเหมือนกันทุกองค์ แต่นอกจากศีลอาจจะถืออุตงค์ซ้อนนั้นซ้อนนี้ นี้เรียกว่า วัตร เป็นข้อปฏิบัติพิเศษเพื่อฝึกตนให้ดียิ่งขึ้น อันนี้เหมือนเป็นเคล็ดลับ

เพราะฉะนั้น ถ้าเราจะทำความดีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือบางอย่างให้ได้ผล ก็เอามาถือเป็นวัตรซะเลย พระท่านจึงมีการสมาทานวัตร เพราะฉะนั้น เมื่อเราคิดพิจารณาด้วยเหตุผลแล้ว เห็นว่าการกระทำหรือการปฏิบัติอันนี้ถ้าถือแล้วจะเป็นประโยชน์แก่เรา ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในทางลบก็ตาม ในทางบวกก็ตาม ก็ตั้งใจสมาทาน คือถือปฏิบัติด้วยความ

เจาะจงจำนงใจ

ในทางลบ เช่นต้องการจะแก้นิสัยบางอย่าง รู้ลึกว่าตัวเรานี้เป็นคนมีนิสัยเสียในเรื่องชอบกินจุกกินจิก คิดขึ้นมาว่าอย่างนี้ไม่ดีนะ ถ้าแก้ได้จะดีกว่า เราก็สมาทานวัตรกินไม่จุกไม่จิก หรือถือวัตรในข้อว่า ทานอาหารวันละเท่านั้นมือเฉพาะเมื่อตรงเวลาเท่านั้นเท่านั้น จะสมาทานแม้แต่ทานมือเดียวก็ได้ แล้วแต่พิจารณาให้เหมาะกับตนหรือเป้าหมายของตน อย่างนี้เรียกว่าเป็นวัตรทั้งนั้น พอเราตกลงกับใจของเราได้มั่นใจแล้วก็สมาทานเลย ถือเป็นวัตร แล้วตกลงว่า เราจะถือข้อปฏิบัติอย่างนี้เป็นเวลาเท่านั้นเท่านั้น วัตรนี้จะถือจำกัดเวลาก็ได้ ไม่จำกัดเวลาก็ได้ คือเป็นเรื่องยืดหยุ่น แต่เมื่อตกลงสมาทานให้จริง เมื่อเอามาตั้งเป็นวัตรแล้ว ทำเป็นข้อเจาะจงอย่างนี้ก็จะประสบความสำเร็จ

เพราะฉะนั้น ในเรื่องของข้อปฏิบัติ เรื่องความประพฤติ เรื่องพฤติกรรมต่างๆ ถ้าจะให้สำเร็จต้องทำเป็นวัตร ใครจะเลิกเหล้าเลิกบุหรี ก็สมาทานวัตรชะ ก็มีทางแก้ไขได้สำเร็จ นี่คือเคล็ดลับในการฝึกคน ท่านจึงให้หลักไว้สองชั้น ไม่ใช่อยู่แค่ศีลแต่ต้องมีวัตรด้วย ศีลนี้เรามีเหมือนกับคนอื่นแล้ว ความประพฤติของเราอยู่ในระดับปกติดีแล้ว ต่อไปเราก็ถือวัตรเพื่อจะแก้ไขอะไรบางอย่าง หรือทำอะไรพิเศษยิ่งๆ ขึ้นไป

ในทางบวก เมื่อจะทำความดีบางอย่าง เช่น จะฝึกให้เป็นคนมีเมตตากรุณาชอบช่วยเหลือผู้อื่น ก็สมาทานวัตรในการช่วยเหลือคน เราได้ฟังพระท่านสอนว่ากินคนเดียวไม่เป็นสุข เราก็อาจจะสมาทานวัตรที่เกี่ยวกับการไม่กินคนเดียว เรื่องนี้มีตัวอย่างพระโพธิสัตว์ในชาติหนึ่งท่านถือวัตร ว่าไม่ยอมกินอะไรก่อนให้คนอื่น ท่านสมาทานวัตรว่าแต่ละวันเมื่อตื่นขึ้นมา จะยังไม่ยอมกินอะไร จนกว่าจะได้ให้แก่ผู้อื่นแล้วก่อน ญาติโยมจะถือวัตรขึ้นมาอย่างนี้ก็ดีเหมือนกัน พอถือวัตรในข้อที่จะต้องให้แก่ผู้อื่นก่อนแล้ว ในวันหนึ่งๆ เมื่อตื่นขึ้นมาก็ต้องหาทางไปให้คนอื่น ไม่รู้จะให้ใครก็ถวายพระ ไปตักบาตร ก็เป็นอันว่าได้ให้แล้ว จากนั้นตัวเองจึงจะกินข้าว อย่างนี้ก็ได้อสมาทานวัตรแล้ว เป็นตัวอย่างหนึ่ง

จะพัฒนาได้ผลดี ต้องเป็นคนมีปณิธาน

ที่นี้ต่อไป ในทางจิตใจที่สูงกว่านั้นก็ทำ *ปณิธาน* อย่างพระโพธิสัตว์ ปณิธานมีคุณค่าก็เพราะเหตุผลนี้ คือการที่จะทำความดีพิเศษอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งนี้ ถ้าเราไม่ตั้งใจเอาจริงเอาจริงจังเฉพาะอย่างหรือเป็นเรื่องๆ เป็นข้อๆ ไปแล้ว มันก็จะพว่ไปหมด จับจุดไม่ได้ ดังนั้นเราก็ตั้งปณิธานขึ้นมา พระโพธิสัตว์ในชาติหนึ่งๆ ท่านก็ตั้งปณิธานหนักในบารมีอย่างหนึ่ง

อย่างเดียวใช่ไหม ท่านไม่ได้ทำทีเดียวลีบารมี ในชาติที่เป็นพระมโหสถ ก็เอาทางปัญญา ในชาติเป็นพระชนกก็เอาทางความเพียร ในชาติเป็นพระเวสสันดรก็เอาทางทาน เรียกว่ามีปณิธานเต็มทีในเรื่องนั้นๆ

เพราะฉะนั้น โยมเองนี้ก็เหมือนกัน ถ้าจะฝึกฝนตนเอง ทำความดีอะไรบางอย่างให้สำเร็จและให้ก้าวหน้า ก็ตั้งปณิธานเลยว่า จะทำความดีอันนี้ให้เป็นพิเศษ แล้วก็สำเร็จด้วยปณิธานนั้น เป็นการดำเนินตามอย่างพระโพธิสัตว์

เรายอมรับว่าเรายังไม่ถึงขั้นของพระอรหันต์ที่จะทำความดีอย่างเป็นไปเองโดยธรรมชาติ เพราะฉะนั้นวัตรกับปณิธานนี้จะช่วยเรามากในการที่จะก้าวหน้าไปในการบำเพ็ญไตรสิกขา หรือในการประพฤติปฏิบัติตามหลักพระศาสนา

คนที่ได้หลักอย่างนี้แล้ว ได้สมาทานวัตร ได้ถือปณิธานในการทำความดีอย่างนี้แล้ว จะไม่แกว่งไกวไปกับเรื่องมงคล ตื่นข่าว เรื่องขลัง ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิ์เดช ดังที่นั่น ดังที่นี่ เขาว่าที่โน้นที่นั่นดีอย่างนั้นอย่างโน้น ไม่ว่าจะอะไรก็ไม่ตื่นไม่เขว เรามีหลักของเราแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็เป็นเรื่องประกอบผ่านเข้ามาแล้วก็ผ่านออกไป ถ้าเรารู้เข้าใจและปฏิบัติอย่างนี้แล้ว เราก็อยู่กับหลักที่เป็นเนื้อตัวของพระพุทธศาสนา เหตุการณ์อะไรต่ออะไรแบบนี้เกิดขึ้น แล้วมันก็ผ่านไป มันไม่อยู่ยั่งยืน เมื่อมันผ่าน

แล้ว พระพุทธศาสนาของเราก็ไม่กระทบกระเทือน เพราะ
พระศาสนาอยู่ที่ตัวเราเอง

ตกลงว่า เมื่อปฏิบัติถูกต้องพระศาสนาก็อยู่ที่ตัวเราเอง
เราไม่ต้องไปทำอะไร ตัวเรานี่แหละเป็นที่สืบพระศาสนา
เพราะว่าพระธรรมมาอยู่ในตัวเราแล้ว ตัวเราเดินไปพระ
ธรรมก็เดินไป ตัวเราอยู่พระศาสนาก็อยู่ เราก็ทำหน้าที่สืบ
ต่อรักษาพระศาสนาอยู่ตลอดชีวิตของเรา ด้วยการที่เราทำ
ความดีนั่นเอง นี่เรียกว่าพุทธศาสนิกชนได้หลักแล้ว

เพราะฉะนั้นจึงขอเชิญชวน ขอให้พวกเรามาเรียนรู้ให้
เข้าใจหลักพระศาสนา แล้วประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง อย่าง
น้อยก็ให้พุทธศาสนิกชนเป็นอุบาสกอุบาสิกาที่ดี มีคุณสมบัติ
เป็นอุบาสกแก้ว อุบาสิกาแก้ว อย่างที่ท่านเรียกไว้ เราก็จะ
เอาใจใส่ฝึกฝนพัฒนาชีวิต มาฟังธรรม ศึกษาธรรม เรียนรู้
หลักทั้งพระวินัยและคำสอนพื้นฐานของพระพุทธเจ้า แล้ว
ยึดถือหลักกรรม เอาการกระทำเป็นเครื่องนำมาซึ่งผลสำเร็จ
ด้วยการใช้สติปัญญาแล้วเพียรพยายามให้ตรงกับเหตุปัจจัย
ไม่ตื่นข่าวมงคล ไม่เอาพระศาสนาไปขึ้นต่อบุคคล แล้วก็ไม่
แกว่งไม่ไกว มีหลักอยู่กับตัวและพระศาสนาก็อยู่กับเรา ตัว
เราก็เกื้อต่อพระศาสนา พระศาสนาก็ช่วยเรา ตัวเรากับพระ
ศาสนาก้าวหน้าไปด้วยกัน ก็จะเป็นความเจริญมั่นคง เป็นไป

เพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ชีวิตของเราเองและแก่สังคม

วันนี้อาตมภาพได้พูดมายืดยาวนาน ถ้าหากว่ายาวเกินไป ก็ต้องขออภัยโยมด้วย แต่ถ้าเป็นประโยชน์ก็ขอให้เอามาช่วยกันประพาดิปฏิบัติ จะได้สืบพระศาสนากันไป

ขออนุโมทนาโยมญาติมิตรทุกท่านอีกครั้งหนึ่ง และในโอกาสนี้ ด้วยการที่โยมมีความตั้งใจดี มีน้ำใจประกอบด้วยเมตตาและไมตรีธรรม พร้อมด้วยมฤตาธรรมต่ออาตมภาพ ก็ขอให้ความตั้งใจดีนั้น ซึ่งเป็นธรรมอยู่ในตัว จงเกิดเป็นพรขึ้นมา ซึ่งจะอำนวยผลเป็นอานิสงส์ ให้เกิดความสุขความเจริญ

พร้อมนี้ขออ้ออิงคุณพระรัตนตรัย อวยชัยให้พรรัตนตุดยานุภาเวน รัตนตุดยเตชสา ด้วยเดชานุภาพคุณพระรัตนตรัย พร้อมทั้งบุญกุศลที่โยมได้บำเพ็ญแล้ว มีศรัทธาและเมตตาเป็นต้น ที่ตั้งขึ้นในใจของโยมเอง จงเป็นปัจจัยอันมีกำลังอภิบาลรักษา ให้ทุกท่านเจริญด้วยจตุรพิธพรชัย มีความก้าวหน้าอกงาม ในการดำเนินชีวิต ในการประกอบกิจการงาน และในการปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้า ให้ประสบความสำเร็จ มีความร่มเย็นเป็นสุขในชีวิต และช่วยกันทำสังคมนี้อาจมีความสงบสุขร่มเย็น โดยทั่วกัน ตลอดกาลนาน

บทพิเศษ ๑

พระอริยะ กับ ผู้วิเศษ*

อาตมาได้รับนิมนต์มาที่วัดสวนแก้วอีกครั้ง ที่มานี้ก็พอดี
ประจวบกับมีเหตุการณ์ที่ชาวไทยหรือพุทธศาสนิกชนกำลัง
สนใจมากเป็นพิเศษ บางคนเลยอาจเข้าใจผิดว่า อาตมา
เกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย แต่ที่จริงไม่เกี่ยวกัน คือ อาตมาได้รับ
นิมนต์ไว้นานแล้ว ได้รับหนังสือนิมนต์จากพระอาจารย์พยอม
กลุยาโณ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๖ ตอนนั้นก็ยังไม่มี
เหตุการณ์นี้

วันนี้อาตมาไม่ได้คิดจะพูดอะไรที่เป็นเรื่องหลักสำคัญเป็น
พิเศษ จะมาพูดกับโยมในเรื่องที่สบายๆ แทนที่จะบรรยาย
ธรรมก็อยากจะเป็นการตั้งคำถาม และแทนที่จะให้โยมถาม
อาตมากลับเป็นฝ่ายถามโยม เพราะฉะนั้นวันนี้จะตั้งคำถาม

---

* ธรรมกถา แสดงในงานเสริมธรรม-เสริมปัญญา ณ วัดสวนแก้ว วันที่ ๕
กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ (ปรับปรุงจากที่ตีพิมพ์ในมติชนรายวัน ฉบับวันจันทร์
ที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗)

ให้โยมตอบ ทีนี้ ถ้าจะให้โยมตอบจริงๆ ก็คงใช้เวลามากจะ
วุ่นวายสับสน ฉะนั้นอาตมาถามไปแล้วก็ให้คิดและลองตอบดู
ว่าจะตรงกันหรือเปล่า

คำถามที่จะถามก็อย่างที่ว่าข้างต้น คือวันนี้จะพูดแบบ
สบายๆ ไม่ใช่ถามเรื่องหลักธรรมที่ลึกซึ้งอะไร ถามเรื่องง่ายๆ
ที่เราควรจะรู้ควรจะสนใจ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน

อาตมามานึกว่าเวลานี้เราควรจะให้ความสนใจแก่หลัก
พระศาสนาให้มาก คือมาสังเกตว่าประชาชนหรือที่เรียกว่า
ชาวพุทธในปัจจุบันนี้มีความแวงใวมาก แวงใว้ไปตาม
เหตุการณ์ เรื่องราว หรือบุคคล ไม่ได้หลัก ถ้าหากเป็นคนที่
หลักรู้หลักพระศาสนาดีแล้วก็ยืนอยู่กับหลัก เหตุการณ์ เรื่อง
ราวอะไรต่างๆ ผ่านมาเรายืนอยู่กับหลักแล้วก็ไม่หวั่นไหว
เราอาจจะมอง เราอาจจะเห็นแล้วสิ่งนั้นก็ผ่านไป

ยิ่งกว่านั้นถ้าเรามีหลักแล้ว เราสามารถวินิจฉัยได้ด้วย
เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น การกระทำต่างๆ นั้นถูกต้องหรือไม่ แทนที่
จะฟังทางโน้นที่ทางนี้ที แล้วก็หวั่นไหวไป ถ้าหากว่าดำรงตัว
ไม่ดี ดีไม่ดีก็หล่นไปจากพระพุทธศาสนาเลย

ตกลงว่าวันนี้ย้ำความสำคัญเรื่องหลัก ทีนี้หลักที่สัมพันธ์
กับเหตุการณ์ปัจจุบัน ก็เป็นเรื่องที่ไม่ใช่หลักธรรมสำคัญอะไร
นักหรอก เป็นเรื่องง่ายๆ แต่บางทีไม่ได้คิดกัน ฉะนั้นตอนนี้

อาตมาจะตั้งคำถามเล็กๆ น้อยๆ ตั้งไว้สัก ๔-๕ ข้อก่อน

คำถามข้อที่หนึ่ง ว่า ยุคนี้เขาเรียกว่าเป็นยุคข่าวสาร ข้อมูล คุณสมบัติของชาวพุทธข้อไหน ที่สำคัญสำหรับยุคปัจจุบันที่เรียกว่า ยุคข่าวสารข้อมูล ขอให้นึกดู จะตอบได้ก็ต้องรู้ว่าชาวพุทธมีคุณสมบัติอะไร

ข้อที่สอง ถามว่า การนับถือพระโพธิสัตว์ที่ถูกต้องคือนับถืออย่างไร อันนี้ถามเกี่ยวกับคติพระโพธิสัตว์แล้วก็ถามเนื่องออกไปว่า ระหว่างพระโพธิสัตว์กับพระอรหันต์นั้นมีความต่างกันอย่างไรในการทำความดี

ข้อที่สาม พระอริยะกับผู้วิเศษเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร และก็อาจจะถามเนื่องเข้าไปด้วยกับข้อนี้ว่า ใครจะรู้หรือตัดสินได้ว่าผู้ใดเป็นพระอริยะตลอดจนกระทั่งเป็นพระอรหันต์

ข้อที่สี่ ถามว่า ปาฏิหาริย์มีกี่อย่าง ต่างกันอย่างไร ในพระพุทธศาสนา ท่านให้นับถือปาฏิหาริย์หรือเปล่า

(ไม่ใช่ตอบตามลำดับคำถามแต่ตอบตามเนื้อหาที่โยงกัน)

ที่นี้อาตมาจะเริ่มตั้งแต่คำถามข้อที่หนึ่งที่ว่า คุณสมบัติของชาวพุทธข้อไหนมีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับยุคปัจจุบันที่เรียกว่า เป็นยุคข่าวสารข้อมูล

โยมจะตอบก็ต้องทราบว่าชาวพุทธมีคุณสมบัติอะไรบ้าง

อาตมาขอทวนว่า องค์ธรรมของอุบาสกอุบาสิกา ที่ถือกันเป็น
หลักสำคัญทั่วไปมี ๕ ประการ

๑. มีศรัทธามั่นในคุณพระรัตนตรัย เชื่อมีเหตุผล ไม่
งมงาย
๒. มีศีล คือมีความประพฤติดีงามสุจริต ตั้งอยู่ในศีล ๕
เป็นอย่างน้อย
๓. ไม่ตื่นข่าวมงคล หวังผลจากกรรม ไม่หวังผลจาก
มงคล
๔. ไม่แสวงหาทักษิณียะภายนอกหลักคำสอนของ
พระพุทธเจ้า

๕. เอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนา

อันนี้โยมฟังแล้วเห็นว่าข้อไหนสำคัญมากสำหรับยุค
ปัจจุบัน (มีญาติโยมตอบว่าไม่ถือมงคลตื่นข่าว)

บอกแล้วว่ายุคข่าวสารข้อมูล คำว่าไม่ตื่นข่าวก็ตรงอยู่
แล้ว เพราะฉะนั้น ข้อที่ ๓ ถือว่าเป็นข้อที่สำคัญเป็นพิเศษใน
ยุคนี้ ขอแปลว่าไม่ตื่นข่าวมงคล คือได้ยืนว่ามีคลังที่โน่น คักดี-
สิทธิ์ที่นี้ มีฤทธิ์ที่นั่น พระดังที่โน่น ก็ตื่นกันไป ไปโน่นไปนี้
จนกระทั่งว่าไม่เป็นอันได้ทำกิจการหน้าที่การงาน ไม่เป็นอันได้
ฝึกฝนพัฒนาตน ไม่เป็นอันได้ปฏิบัติธรรม เพราะฉะนั้นก็ไม่มี
หลัก ถ้าเป็นคนตื่นข่าวมงคลก็ไม่มีหลัก

สำหรับชาวพุทธผู้อยู่ในหลักที่ถูกต้อง ก็จะมีหวังผลจากกรรม เชื่อกรรม ก็คือหวังผลจากการกระทำด้วยความเพียรพยายามของตน โดยใช้สติปัญญาพิจารณาจัดทำตามเหตุตามผล อันนี้ก็จะเส้นทางให้เราพัฒนาตัวเองได้

ชาวพุทธเชื่อกกรรม ฉะนั้นหลักกรรมเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ถ้าเราจะเชื่ออะไรที่เป็นพิเศษออกไป สิ่งนั้นจะมาขัดขวางหลักกรรมไม่ได้ มีแต่จะต้องให้มาสนับสนุนหลักกรรมสนับสนุนอย่างไร ก็คือจะต้องมาทำให้เรามีความมั่นคง มีกำลังใจเข้มแข็งในการกระทำสิ่งที่ควรจะทำ ในการทำหน้าที่ หรือทำความดีนั้นให้หนักแน่นยิ่งขึ้น มิฉะนั้นแล้วจะกลายเป็นคนนั่งนอนรอคอยโชค หวังผลจากการดลบันดาล ถ้ามีหวังผลจากการดลบันดาลนั่งนอนรอคอยโชค ก็เป็นอันว่าผิดหลักกรรมไป อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ จะต้องตรวจสอบตัวเองแล้วก็ยึดในหลักนี้ไว้ให้มั่น

ทีนี้เลยไปข้อปาฏิหาริย์ ในพระพุทธศาสนานี้ท่านสอนให้เชื่อในปาฏิหาริย์หรือเปล่า

ข้อนี้ตอบไม่ดีอาจผิด ต้องแยกแยะก่อน ปาฏิหาริย์ พระพุทธเจ้าสอนไว้มี ๓ อย่าง คือ

๑. อิทธิปาฏิหาริย์ เป็นปาฏิหาริย์ในเรื่องฤทธิ์ คือการแสดงฤทธิ์หรือความเป็นผู้วิเศษ ดลบันดาลอะไรต่างๆ เหาะ

เหินเดินอากาศ หูทิพย์ ตาทิพย์ เป็นต้น

๒. อาเทศนาปาฏิหาริย์ คือการทนายใจโยมได้

๓. อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ คือคำสอนที่เป็นอัครรรย์ คำสอนที่แสดงความจริงให้ผู้ฟังรู้เข้าใจ มองเห็นความจริงเป็นอัครรรย์ แล้วก็สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติตามได้ผลจริงเป็นอัครรรย์ อันนี้คือให้โยมเกิดปัญญารู้ความจริง

ในปาฏิหาริย์ ๓ อย่างนี้ พระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญปาฏิหาริย์สองอย่างแรก คือ อิทธิปาฏิหาริย์และอาเทศนาปาฏิหาริย์ แต่ทรงสรรเสริญข้อที่สามได้แก่ อนุศาสน์ปาฏิหาริย์

ทีนี้ ลองมาดูกัน เอาจ่ายๆ ๒ ข้อแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับฤทธิ์เนื่องกับความสามารถพิเศษทางจิต ก็แยกข้อ ๑-๒ เป็นพวกหนึ่ง ข้อ ๓ เป็นพวกหนึ่ง ทีนี้พระพุทธเจ้าสรรเสริญข้อที่ ๓ ก็เป็นอันว่า ข้อที่ ๑-๒ นี่เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าไม่ยกย่องทำไมพระพุทธเจ้าจึงไม่ยกย่อง เราจะมองเห็นความแตกต่างระหว่างปาฏิหาริย์ ๒ แบบนี้

ปาฏิหาริย์ประเภทฤทธิ์นี้เวลาแสดง คนที่ดูที่ฟังๆ เสร็จแล้วก็ไปเลย ดูว่าตัวผู้แสดงนั้นเก่ง แต่ตัวโยมเองไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง อยู่เท่าเดิม อาจจะแย่งเพราะว่าง เดิมยังไม่ง พอดูท่านผู้แสดงฤทธิ์เสร็จลงไปเลย งงนี้ต้องระวังเดี๋ยวจะกลายเป็นโง่ไป คือกลายเป็นโมหะ ทีนี้กลายเป็นว่าพอเห็น

ฤทธิ์ ท่านแสดงฤทธิ์ให้ดูเสร็จตัวเองกลับมีโมหะมากขึ้น ที่นี้ไปดีที่ไหน ก็ไปดีที่คนแสดง

คนแสดงก็เด่นยิ่งขึ้น ตกลงเราก็ต้องไปหวังพึ่งท่านผู้แสดงฤทธิ์อยู่เรื่อยเลย ไม่เป็นอันทำอะไรแล้ว คอยรอหวังผลว่าท่านจะทำอะไรให้

คราวนี้มาดูอนุศาสนิปาฏิหาริย์ข้อที่ ๓ ที่พระพุทธเจ้ายกย่อง พอแสดงอนุศาสนิปาฏิหาริย์เสร็จจะอะไรเกิดขึ้นในใจของผู้ฟัง ปัญญาเกิดขึ้น พอปัญญาเกิดขึ้นแล้วเป็นอย่างไร เป็นของผู้มันเอง ที่นี้ผู้ฟังได้ คือ ได้ปัญญา พอปัญญาเกิดแล้ว ปัญญาอยู่กับตัว ไปไหนก็พาปัญญาไปด้วยใช่ไหม ที่นี้ไม่ต้องมีผู้ฟัง ผู้ที่แสดงปาฏิหาริย์แล้ว ฉะนั้นผู้ที่ได้คือผู้ฟัง ท่านที่แสดงก็แสดงของท่านไป ท่านก็มีความชำนาญมากขึ้นในสิ่งที่แสดง

แต่ว่าผู้ฟังได้จริงๆ แล้วก็ป็นอิสระคือได้แล้วตัวเองก็รู้จักเข้าใจเป็นปัญญาของตัวเอง ท่านผู้แสดงนั้นแสดงให้เห็นความจริงอะไร ผู้ฟังก็ได้เห็นความจริงนั้น ผู้ฟังก็เป็นอิสระแก่ตัวเอง ก็จบ

ต่อไปจะถามคำถามที่ต่อเนื่องกันคือ พระอริยะกับผู้วิเศษต่างกันอย่างไร

ถ้าเราเข้าใจข้อนี้แล้ว เราก็จะอยู่ในสถานการณ์ปัจจุบันได้ดีขึ้น เพราะประชาชนในปัจจุบันนี้ลำบากมาก มักเอาความ

เป็นผู้วิเศษกับความเป็นพระอริยะเป็นอันเดียวกันเสีย ถ้าอย่าง
นี้หลักพระศาสนาก็จะสับสนแล้วก็เลื่อมด้วย

ผู้วิเศษคืออะไร เรามักจะเรียกคนมีฤทธิ์นั้นเองว่าเป็นผู้
วิเศษ เช่น โยคี ถาชี ดาบส ก่อนพุทธกาล ก่อนที่พระพุทธเจ้า
จะอุบัติขึ้นก็มีโยคี ถาชี ดาบส เยอะอยู่ในป่า ได้ฌานสมาบัติ
ได้โลกียอภิฌานา มีฤทธิ์มีปาฏิหาริย์ หูทิพย์ ตาทิพย์ อะไร
ต่างๆ เหล่านี้ เราเรียกได้ว่าเป็นผู้วิเศษ คือผู้มีฤทธิ์นั่นเอง

ส่วนความหมายของพระอริยะ คืออะไร พระอริยะ คือ
ท่านผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้ประเสริฐเพราะไกลจากกิเลส ไกล
จากกิเลสก็คือ หมดจากโลภะ โทสะ โมหะ หรือว่ากำจัดความ
โลภ โกรธ หลง ให้ลดน้อยเบาบางลง กิเลสน้อยลงไปๆ จน
กระทั่งว่าเป็นอริยะสูงสุดก็คือเป็นพระอรหันต์หมดโลภะโทสะ
โมหะ

ผู้วิเศษไม่จำเป็นต้องเป็นอริยะ แต่ก็มีพระอริยะหลาย
องค์ พระอรหันต์หลายองค์ท่านได้ฤทธิ์ ได้ฌานได้สมาบัติ ทีนี้
ถ้าท่านได้นี้ก็เป็นความรู้พิเศษของท่าน เป็นความสามารถที่
เอามาใช้ประโยชน์ในการประกาศพระศาสนาได้

พวกฤทธิ์พวกความวิเศษนี้ ถ้าไปอยู่กับคนชั่วก็ใช้ใน
ทางร้าย เอาไปหลอกลักการะเพื่อตนเอง เอาไปทำร้ายเบียด
เบียนผู้อื่น เอาไปหลอกลวงประชาชน ถ้าเป็นคนที่ดีท่านก็เอา

มาใช้ในการทำงานพระศาสนา

ท่านที่ใช้ในทางที่ถูกต้องจะไม่ปล่อยให้ประชาชนหลงไหล เพราะพระพุทธเจ้าตรัสไว้แล้ว จะใช้ให้เป็นทางเพียงเพื่อให้ โยมเกิดปัญญา ฉะนั้น โยมต้องแยกให้ถูก ระหว่างผู้วิเศษกับ พระอริยะ

ความวิเศษไม่ใช่เครื่องตัดสินความเป็นพระอรหันต์หรือ ความเป็นพระอริยะ ฉะนั้น พระอริยะหรือพระอรหันต์บาง ท่าน ท่านไม่มีหรอกเรื่องความวิเศษที่จะให้โยมได้เห็นฤทธิ์ อะไร เวลาท่านไปไหนท่านก็ไปธรรมดาๆ โยมก็ไม่ตื่นเต้น ตรงกันข้ามกับเห็นผู้วิเศษ ฉะนั้นต้องแยกกันให้ถูก ถ้ารู้หลัก พระศาสนาแล้วก็แยกได้ หมดปัญหา

ทีนี้ก็ตอบคำถามที่เนื่องกันไปนิดหน่อยว่า ก็แล้วจะรู้ว่า ใครเป็นพระอริยะ หรือใครเป็นพระอรหันต์ ใครเป็นผู้ตัดสิน

ผู้ที่รู้ได้ว่าใครเป็นอริยะ ก็ต้องเป็นอริยะเองก่อน พระอรหันต์จึงจะรู้ว่าใครเป็นพระอรหันต์ คือ ต้องเป็นคน ระดับเดียวกัน หรือสูงกว่า อันนี้เป็นหลักทั่วไป เอาแค่หลัก ทั่วไปก่อน

อันนี้ต้องระวัง ประชาชนปัจจุบันมีความโน้มเอียงในการ ที่จะไปเทียวดั่งพระองค์โน้นเป็นพระอรหันต์ ตั้งพระองค์นี้ เป็นพระอริยะ ระวังเถอะ มันเป็นเรื่องที่จะทำให้เสียหลักพระ

คำสนา

แต่เรามีสิทธิ์ที่จะพิจารณาด้วยปัญญา เรามีหลักเราก็ดู และตรวจสอบได้ว่า พระองค์นี้มีความประพฤติดีงามตั้งอยู่ในหลักพระธรรมวินัย ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า น่าเลื่อมใสหรือไม่ เราอาจจะสันนิษฐานอะไรก็อยู่ในใจของเรา แต่อย่าเพิ่งไปวินิจฉัยตัดสิน

บทพิเศษ ๒

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวฤทธิ์ปาฏิหาริย์*

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวฤทธิ์ปาฏิหาริย์กำลังเกร่อเหลือเกิน ถ้าปฏิบัติไม่ถูก เสียหลักเมื่อไรก็ไปเลย คือทำให้ตกจากพระศาสนา ตัวเองก็พลัดตกจากพระพุทธศาสนา พร้อมกันนั้นก็พาให้เกิดผลเสียแก่สังคมส่วนรวม พุทธศาสนาเองก็จะเสื่อมโทรม ดังนั้นจะต้องมีหลักที่จะปฏิบัติให้ถูกต้อง

คนสมัยพระพุทธเจ้าเชื่อถึงขนาดเอาฤทธิ์มาวัดกันว่าความเป็นพระอรหันต์อยู่ที่มีฤทธิ์ปาฏิหาริย์ พระองค์จึงต้องทำลายความเข้าใจผิดของมนุษย์เสียใหม่ พระองค์ทรงใช้ฤทธิ์ปราบฤทธิ์ ปราบเสรีจ เข้าสู่อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ (คือ) คำสอนที่เป็นจริง ทำให้เห็นความจริง ปฏิบัติก็พบความจริงแห่งความพ้นทุกข์

---

* สรุปลงความ จากหนังสือ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวฤทธิ์ปาฏิหาริย์” ของพระธรรมปิฎก จิตฺตาโดยกลุ่มชน ๕ เพื่อถวายเป็นมฤตดาจิต แต่ พระธรรมปิฎก ในวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๓๗

หลักพระพุทธศาสนา ต้องการพัฒนาคนให้เจริญงอกงาม
ขึ้นในศีล สมาธิ ปัญญา คนยังไม่พัฒนา ก็ลุ่มหลงมัวเมาใน
ฤทธิ์หรือหวังผลจากฤทธิ์ เราทำอย่างไรจะพาเขาให้ก้าวจาก
จุดยืนนี้ไป เราจะต้องปฏิบัติให้เหมาะสมกับเหตุปัจจัยของ
แต่ละคน

คนจำนวนมากยังไม่แว่วเสียงธรรม ถ้าจะยอมละเว้น
การประพฤติดำอำเภอใจ เพราะเชื่อถือและเกรงกลัวต่อ
อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์บางอย่าง ก็ยังดีกว่าปล่อย给他เคว้งคว้าง
ไม่มีหลักอะไร ข้อสำคัญก็คือ อย่าหยุดจมกันอยู่กับความเชื่อ
แบบปฐมกับเรื่อยไป หรือเอาความศักดิ์สิทธิ์นั้นไปรับใช้สนอง
กิเลสของเขา ล่อให้เขาหาลาภให้แก่ตัว แทนที่จะช่วยยกเขา
ให้ขยับขึ้นมา

“ผู้สอน” ต้องรู้ก่อนว่า หลักพระพุทธศาสนาคืออะไร
สอนให้รู้หลัก ผู้สามารถพอ สอนแป็บเดียว ผู้ฟังก็ก้าวเข้ามา
ถึงจุดที่ต้องการได้เลย พระพุทธเจ้าปกติไม่ทรงใช้ฤทธิ์ ใช้วิธี
เขียนลงในตา ผู้ไม่สามารถใช้อานุาศาสตร์ปาฏิหาริย์ให้ถึงความจริง
ได้ ก็อาศัยฤทธิ์เป็นสื่อเพื่อจูงคนขึ้นมา แต่ต้องมีเป้าหมายที่
ชัดเจนว่า เพื่อดึงเขาก้าวต่อ ไม่ใช่ดึงตัวเข้าไปหมกอยู่ให้เขา
หลงยิ่งขึ้น ตัวเองหลงลาภสักการะ แทนที่จะมุ่งประโยชน์แก่
เขา ก็กลายเป็นมุ่งจะไปเอาจากเขา กลายเป็นหลอกหลวงเขาไป

จะพาเขาเดินก้าวหน้า เริ่มต้น ตัวเองต้องมีเจตนา
บริสุทธิ์ก่อน ต้องมีเมตตากรุณา ประารถนาดีต่อเขา ไม่คิด
หลอกลวงหาลาภสักการะจากเขา ต่อจากนั้นต้องปฏิบัติให้
ถูกหลักการ ๓ อย่าง

หลักการที่ ๑ หลักกรรม คือ การที่จะเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
อภินิหารจะต้องไม่ให้เสียหลักกรรม เชื่อในหลักเหตุผล ได้แก่
ความเป็นไปตามเหตุปัจจัย เชื่อในการกระทำของมนุษย์ว่าผล
ที่ต้องการสำเร็จด้วยการกระทำ เมื่อเราหวังผลสำเร็จเราต้อง
ทำ และจะต้องทำเหตุดี เพื่อให้เกิดผลดี นี่คือหลักความเชื่อที่
สำคัญ ถ้าทำให้คนรอคอยการดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว
ผิดหลักกรรมทันที คือว่าผิดจากความเป็นพุทธศาสนิกชนเลย

หลักการที่ ๒ หลักศึกษา คือฝึกฝนพัฒนาตนขึ้นไป
เรื่อยๆ ต้องก้าวหน้าไป ไม่ใช่มัวเพลินหยุดนิ่ง พระจะต้องจูงให้
เขาเดินหน้า ตอนแรกอาจจะเชื่อถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นกำลังใจ
ก่อน แต่พฤติกรรมที่วุ่นวายฟุ้งพาอาศัยปัจจัยภายนอกนั้น
จะต้องเบาบางลดน้อยลงไปตามลำดับ ถ้าต้องมัวปลอบขวัญ
กันอยู่ ก็ไม่รู้จักเติบโตเป็นผู้ใหญ่สักที กลับยิ่งเสี่ยงภัยหนักขึ้น
ไปอีก เพราะเป็นภัยในความเพลินเพลินที่เกิดจากความหลง
และความประมาทของตัวเอง ถ้าจะหาที่พักพิงอย่างนี้บ้าง ก็
เอาพอช่วยให้สดชื่นมีกำลังใจวังชาขึ้น แล้วรีบลุกขึ้นเดินทางมุ่ง

หน้าต่อไป จนในที่สุด จะไม่ต้องอาศัยสิ่งเหล่านี้ไปเอง เพราะ
ความเชื่อไม่ผิดหลักกรรม การปฏิบัติไม่ผิดหลักสิกขา

หลักการที่ ๓ คือความหมายของความศักดิ์สิทธิ์ ประวัติ
เทพเจ้ามีแต่เรื่องวุ่นวายแย่งชิงรบราฆ่าฟันกัน คือฤทธิ์จะควม
มากับกิเลส ในพุทธศาสนา ความหมายของความศักดิ์สิทธิ์
ค่อยๆ โนมมาสู่ปัญญา ความบริสุทธิ์ และคุณธรรม

ฤทธิ์อะไรก็สู้ฤทธิ์แห่งความจริงความดีและความบริสุทธิ์
ไม่ได้ ความศักดิ์สิทธิ์ทั้งหมดมาสูงสุดที่ความบริสุทธิ์ ปัญญา
และคุณธรรม เราสร้างพระพุทธรูปเป็นมนุษย์ธรรมดามั่นงาม
สง่าด้วยธรรมะ ไม่ต้องแปลงฤทธิ์ สงบเย็นมีเมตตา ยิ้มแย้ม
ให้คนอุ่นใจ สบายใจ มีความสุข นี่คือการศักดิ์สิทธิ์ที่แท้

ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ของเทพเจ้า
ตลอดจนเรื่องไสยศาสตร์ เป็นเครื่องบำรุงขวัญให้อุ่นใจมั่นใจ
ขึ้นมา แต่ถ้าหลงเพลินอยู่ ก็จะปล่อยตัวปล่อยใจ ไม่คิดทำ
อะไรๆ ที่ควรทำตามเหตุตามผล ทอดทิ้งเรื่องเหตุปัจจัยเสีย
เอาความหวังกล่อมใจจมอยู่ในความประมาท ไม่อยู่กับความ
เป็นจริง ก็คือหลอกตัวเองนั่นเอง

ถ้าความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในความหมายที่ล่อยพันกิเลส หัน
สู่คุณพระรัตนตรัย ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากคุณธรรม มี
ความบริสุทธิ์ มีปัญญา มีกรุณาเป็นหลัก ก็ใช้ได้ เมื่อนับถือ

ความศักดิ์สิทธิ์ ที่ถูกต้องแล้ว ก็ปฏิบัติตามหลัก คือ หลักกรรม
ให้หวังผลจากการกระทำด้วยความเพียรพยายาม โดยใช้
ปัญญาทำที่เหตุปัจจัย และหลักสิกขา ให้ฝึกฝนพัฒนาตน
ก้าวหน้าในวิถีทางแห่งธรรมยิ่งขึ้นไป

ภาคผนวก

อุบาสกธรรม (คุณสมบัติของอุบาสกอุบาสิกา) ๕

๑. มีศรัทธา เชื่อมีเหตุผล มั่นในคุณพระรัตนตรัย
  ๒. มีศีล อย่างน้อยดำรงตนได้ในศีล ๕
  ๓. ไม่ตื่นข่าวมงคล เชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคล มุ่งหวังผลจากการกระทำ มิใช่จากโชคกลาง ของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์
  ๔. ไม่แสวงหาทักษิณียนอกหลักคำสอนนี้
  ๕. เอาใจใส่ทำนุบำรุงและช่วยกิจการพระพุทธศาสนา
- ชาวพุทธที่มีคุณสมบัติทั้ง ๕ นี้ ท่านเรียกว่าเป็น **อุบาสกัรต์**
อุบาสิกัรต์ (อุบาสกแก้ว อุบาสิกาแก้ว)

(อจ.ปญจก.๒๒/๑๗๕/๒๓๐)

มหาโจร ๕

มหาโจรพวกที่ ๑ ผู้มีพฤติกรรมเหมือนกับมหาโจรที่รวบรวมพวกได้บริวาร
จำนวนร้อยจำนวนพันเข้าไปก่อความเดือดร้อน มา ปล้น เอาไฟเผา
ในคาม นิคม ราชธานี ได้แก่ ภิคุชฌาณรูปที่พาภิคุชฌาณร้อยจำนวน
พันเป็นบริวารจาริกไปในคาม นิคม ราชธานี ให้คุฤทส์ถ์และบรรพชิต
ลักการะ เคารพ นบถือ บุษา อ่อนน้อม พร้อมทั้งได้ปัจจัยสี่

มหาโจรพวกที่ ๒ ได้แก่ ภิคุชฌาณบางรูป ผู้เล่าเรียนพระธรรมวินัยที่
ตถาคตประกาศแล้ว กล่าวอ้างว่าเป็นของตนเอง (เพื่อยกชูตัวขึ้นไป)

มหาโจรพวกที่ ๓ ได้แก่ ภิกษุชั้วทราบบางรูป ผู้ใส่ความกำจัดเพื่อนพรหม-
จารีผู้บริสุทธิ์ ด้วยข้อกล่าวหาว่าประพฤติผิดพรหมจรรย์ อันไม่มีมูล

มหาโจรพวกที่ ๔ ได้แก่ ภิกษุชั้วทราบบางรูป ผู้เอาของสงฆ์ที่เป็นครุภัณฑ์
ครุบริวาร เช่น อาราม พื้นที่อาราม วิหาร พื้นที่วิหาร เติงตั้ง สิ่ง
ของเครื่องใช้ต่างๆ ไปสงเคราะห์ ประจบเกลี้ยกล่อมคฤหัสถ์

มหาโจรพวกที่ ๕ ได้แก่ ภิกษุผู้อดคณพิเศษที่ไม่มีจริง ไม่เป็นจริง ภิกษุนี้
จัดว่าเป็นยอดมหาโจรในโลก เพราะบริโภคนกก่อนข้าวของราชกุมาร ด้วย
อาการแห่งขโมย

(วินย.๑/๒๓๐/๑๖๘)

ปาฏิหาริย์ ๓

ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้

สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ สวนมะม่วงของปาวาริก
เศรษฐีใกล้เมืองนาลันทา ครั้นนั้น เกวัญภูษัตริศคฤหบดีเข้าไปเฝ้าพระผู้มี
พระภาคเจ้าถึงที่ประทับ ครั้นเข้าไปเฝ้าแล้วถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า
นั่ง ณ ที่ควรข้างหนึ่ง

เมื่อนั่งเรียบร้อยแล้ว เกวัญภูษัตริศคฤหบดีได้กราบทูลพระผู้มีพระ
ภาคเจ้าว่า ข้าแต่พระองค์ เมืองนาลันทานี้ เป็นเมืองมั่งคั่ง สมบูรณ์ มีผู้คน
มาก คับคั่งไปด้วยมนุษย์ เลื่อมใสในพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นอย่างยิ่ง ขอ
ประทานโอกาสเถิดพระเจ้าข้า ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญชาให้ภิกษุรูป
หนึ่งกระทำการปาฏิหาริย์ อันเป็นธรรมยิ่งยวดของมนุษย์ โดยอาการอย่าง
นี้ ชาวเมืองนาลันทาจักเลื่อมใสในพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นอย่างยิ่งที่สุดที่จะ
ประมาณได้

เมื่อแก้วกฐะกราบทูลอย่างนี้แล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสกะแก้วกฐะบุตรครุฑบิดว่า ดูก่อนแก้วกฐะ เรามิได้แสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มาเถิด พวกเธอจงกระทำอิทธิปาฏิหาริย์ อันเป็นธรรมยิ่งยวดของมนุษย์แก่คฤหัสถ์ . . .

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ดูก่อนแก้วกฐะ ปาฏิหาริย์ ๓ อย่างนี้ เราประจักษ์แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเองแล้ว จึงประกาศให้รู้ ปาฏิหาริย์ ๓ อย่างคือ อิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ อนุศาสน์ปาฏิหาริย์

ดูก่อนแก้วกฐะ อิทธิปาฏิหาริย์ เป็นไฉน ภิกษุในธรรมวินัยนี้ย่อมแสดงฤทธิ์ได้หลายอย่าง คือคนเดียวเป็นหลายคนก็ได้ หลายคนเป็นคนเดียวก็ได้ ทำให้ปรากฏก็ได้ ทำให้หายไปก็ได้ ทะลุผากำแพงภูเขาไปไม่ติดขัดเหมือนไปในที่ว่างก็ได้ ผุดขึ้นดำลงในแผ่นดินเหมือนในน้ำก็ได้ เดินบนน้ำไม่แยกเหมือนเดินบนแผ่นดินก็ได้ . . . เราเห็นโทษในอิทธิปาฏิหาริย์ . . . จึงเอียน ระอา รังเกียจอิทธิปาฏิหาริย์

ดูก่อนแก้วกฐะ ก็ อาเทศนาปาฏิหาริย์ เป็นไฉน ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมทลายใจ ทายความรู้สึกในใจ ทายความคิด ทายความไตร่ตรองของสัตว์อื่นของบุคคลอื่นได้ . . . เราเห็นโทษในอาเทศนาปาฏิหาริย์ จึงเอียน ระอา รังเกียจอาเทศนาปาฏิหาริย์

ดูก่อนแก้วกฐะ อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ เป็นไฉน ดูก่อนแก้วกฐะ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมพร่ำสอนอย่างนี้ว่า ท่านจงคิดอย่างนี้ อย่าคิดอย่างนั้น จงมนสิการอย่างนี้ อย่ามนสิการอย่างนั้น จงละสิ่งนี้ จงบำเพ็ญสิ่งนี้ . . .

ดูก่อนแก้วกฐะ เรื่องเคยมีมาแล้ว ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งในหมู่ภิกษุนี้อเองได้เกิดความคิดคำนึงอย่างนี้ว่า มหาภูตรูป ๔ คือ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ เหล่านี้ ย่อมดับไม่มีเหลือในที่ไหนหนอ ลำดับนั้น ภิกษุได้เข้าสมาธิ ชนิดที่เมื่อจิตตั้งมั่นแล้วทางไปสู่เทวโลกก็ปรากฏ ครั้นแล้วภิกษุเข้าไปหาพวกเทวดาชั้นจาตุมหาราชถึงที่อยู่ ได้ถามพวกเทวดาเหล่านั้นว่า

ท่านทั้งหลาย มหาภูตรูป ๔ . . . ย่อมดับไม่มีเหลือในที่ไหน . . . พวกเทวดา
ชั้นจาตุมหาราชกล่าวว่า แม้พวกข้าพเจ้าก็ไม่ทราบ . . . ต่อแต่นั้นภิกษุได้
เข้าไปหาหมู่พรหม . . . เข้าไปหามหาพรหมแล้ว ถามว่า มหาภูตรูป ๔ . . .
ย่อมดับไม่มีเหลือในที่ไหน เมื่อภิกษุกล่าวอย่างนี้แล้ว ท้าวมหาพรหมได้
กล่าวตอบว่า ข้าพเจ้าเป็นพรหม เป็นมหาพรหม เป็นองค์พระผู้เป็นเจ้า . . .
ภิกษุนั้นก็ได้กล่าวกะท้าวมหาพรหมว่า ข้าพเจ้ามิได้ถามท่านอย่างนั้น . . .
ข้าพเจ้าถามท่านว่ามหาภูตรูป ๔ . . . ย่อมดับไม่มีเหลือในที่ไหน ต่างหาก

ดูก่อนเภาวัฏฐะ ลำดับนั้นท้าวมหาพรหมจับแขนภิกษุนั้นนำไป ณ ที่
ควรข้างหนึ่ง แล้วกล่าวกะภิกษุนั้นว่า ท่านภิกษุ หมู่พรหมเหล่านี้ รู้จัก
ข้าพเจ้าว่า อะไรๆ ที่พรหมไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เข้าใจ ไม่แจ่มแจ้ง เป็นอันไม่มี
เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงไม่ตอบต่อหน้าเทวดาเหล่านั้นว่า แม้ข้าพเจ้าก็ไม่
ทราบที่ดับไม่มีเหลือแห่งมหาภูตรูป ๔ . . . ท่านจงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระ
ภาคเจ้าทูลถามปัญหานี้เถิด . . .

(เภาวัฏฐสูตร, ที.สี.๘/๓๓๘/๒๗๓)

(สาระสำคัญว่า แม้จะมีฤทธิ์มากมาย แต่ก็ไม่สามารถรู้ความจริงของ
สิ่งทั้งหลาย ไม่สามารถแก้ไขสงสัยในใจของตนได้ ในที่สุดก็ต้องอาศัย
อนุศาสนีปาฏิหาริย์จึงได้ปัญญารู้ความจริง)

พุทธบัญญัติห้ามภิกษุอวดอุตริมนุสธรรมและห้ามแสดงฤทธิ์

“ภิกษุใด ไม่รู้ประจักษ์ กล่าวอวดอุตริมนุสธรรม (เช่น ว่าตนได้บรรลุ
มรรค ผล นิพพาน เป็นพระอริยะ เป็นพระอรหันต์ เป็นต้น) . . . โดย
น้อมเข้ามาในตน . . . ภิกษุนี้เป็นปาราชิก . . .”

(วินย.๑/๒๓๑/๑๗๒)

“ภิกษุใด บอกอุตริมนุสสรธรรมแก่อนุปสัมบัน (ผู้มีไข้ภิกษุ หรือ ภิกษุณี เช่น บอกแก่คฤหัสถ์) ถ้ามีจริง ต้องอาบัติปาจิตตีย์”

(วินย.๒/๓๐๕/๒๑๑)

“ภิกษุไม่พึงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นอุตริมนุสสรธรรม แก่คฤหัสถ์ทั้งหลาย ภิกษุใดแสดง ต้องอาบัติทุกกฏ”

(วินย.๗/๓๓/๑๖)

“ภิกษุไม่พึงเรียนตริจฉานวิชา ภิกษุใดเรียน ต้องอาบัติทุกกฏ . . .
ภิกษุไม่พึงสอนตริจฉานวิชา ภิกษุใดสอน ต้องอาบัติทุกกฏ”

(วินย.๗/๑๘๓-๔/๗๑)

พุทฺธพจนีให้นับถือพระธรรมวินัยเป็นพระศาสดาแทนพระองค์

“ดูกรอานนท์ ธรรมและวินัย ที่เราได้แสดงแล้วบัญญัติแล้ว แก่เธอทั้งหลาย จักเป็นศาสดาของพวกเธอ เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว”

(ที.ม.๑๐/๑๔๑/๑๗๘)

พุทฺธพจนีให้เคารพสงฆ์

“เราสักการะ เคารพ อาศัยธรรมที่เราได้ตรัสรู้นั้นเองอยู่ และเมื่อใดสงฆ์เติบโตใหญ่ขึ้นแล้ว เมื่อนั้นเราย่อมมีความเคารพแม้นในสงฆ์”

(อง.จตุกก. ๒๑/๒๑/๒๗)

พุทฺธบัญญัติห้ามพระภิกษุขอ

“ภิกษุใดขอจีวรต่อคฤหัสถ์ชายหรือหญิง ผู้มิใช่ญาติ มิใช่ปวราณา (คือผู้ไม่ได้นิมนต์หรือพูดเปิดโอกาสไว้ให้ขอ) ได้มา ต้องอาบัตินิสสัคคิยา-ปาจิตตีย์ เว้นแต่ส่มัย คือจีวรถูกลักไปหรือสูญหาย”

(วินย.๒/๕๔/๓๘)

“ภิกษุใดขอด้วยตนเอง ให้ช่างผูกทอเป็นจิวร ต้องอาบัตินิสัคคีย-
ปาจิตติย์” (วินย.๒/๑๕๓/๑๓๓)

“ภิกษุใด ไม่อาพาธ ขอโภชนะประณีต อันมีเนยใส เนยข้น น้ำมัน
น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ปลา เนื้อ นมสด นมส้ม เอามาฉัน ต้องอาบัติปาจิตติย์”
(วินย.๒/๕๑๗/๓๕๑)

“ภิกษุไม่อาพาธ พึงยินดีการปวารณาด้วยปัจจัยเพียง ๔ เดือน
เว้นแต่เขาปวารณาอีก หรือปวารณาเป็นนิตย ถ้าเธอยินดีเกินกว่านั้น ต้อง
อาบัติปาจิตติย์” (วินย.๒/๕๕๖/๓๗๑)

“ภิกษุพึงสำเหนียกว่า เราไม่อาพาธ จักไม่ขอกับแกงหรือข้าวสุก
เพื่อประโยชน์แก่ตน มาฉัน (ถ้าขอต้องอาบัติทุกกฏ)”
(วินย.๒/๘๓๖/๕๔๗)

**พุทธบัญญัติป้องกันมิให้ความสัมพันธ์กับสตรี
เป็นไปในทางที่จะเกิดความเสื่อมเสีย**

“ภิกษุใดเสพเมถุน โดยที่สุด แม้นในสัตว์ดิรัจฉาน เป็นปาราชิก”
(วินย.๑/๒๒/๔๐)

“ภิกษุใดมีความกำหนัดอยู่ จับต้องกายหญิง . . . ต้องสังฆาภิเสก”
(วินย.๑/๓๗๕/๒๕๓)

“ภิกษุใดมีความกำหนัดอยู่ พุดเกี้ยวหญิง . . . ต้องสังฆาภิเสก”
(วินย.๑/๓๘๗/๒๗๕)

“ภิกษุใดมีความกำหนัดอยู่ พุดล่อให้หญิงบำเรอตนด้วยกาม . . .
ต้องสังฆาภิเสก” (วินย.๑/๔๑๔/๒๘๘)

“ภิกษุใดชักสือชายหญิงให้สมสู่กัน . . . แม้แต่กับหญิงโสเภณีที่อยู่
ร่วมเพียงชั่วขณะ ต้องสังฆาติเสส” (วินย.๑/๔๒๖/๓๐๒)

“ภิกษุใด นั่งในที่ลับตาพอจะทำความได้ กับหญิงตัวต่อตัว ถ้า
อุบาสิกาผู้มีวาจาควรเชื่อได้เห็นแล้วมาพูดขึ้น เข้ากับอาบัติ ๓ อย่าง คือ
ปาราชิก หรือสังฆาติเสส หรือปาจิตติย์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใด
พึงปรับอย่างนั้น หรืออุบาสิกานั้นว่าอย่างใด พึงปรับอย่างนั้น”
(วินย.๑/๖๓๒/๔๓๓)

“ภิกษุใด นั่งในที่ลับที่พอจะพูดเกี่ยวกันได้ กับหญิงตัวต่อตัว ถ้า
อุบาสิกาผู้มีวาจาควรเชื่อได้เห็นแล้วมาพูดขึ้น เข้ากับอาบัติ ๒ อย่าง คือ
สังฆาติเสส หรือปาจิตติย์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใด พึงปรับ
อย่างนั้น หรืออุบาสิกานั้นว่าอย่างใด พึงปรับอย่างนั้น”
(วินย.๑/๖๔๔/๔๓๔)

“ภิกษุใด นอนในที่มุงที่บังอันเดียวกันกับผู้หญิง แม้เพียงเริ่มราตรี
ต้องปาจิตติย์” (วินย.๒/๒๔๔/๒๐๑)

“ภิกษุใด แสดงธรรมแก่ผู้หญิง เกินกว่า ๕-๖ คำ ต้องปาจิตติย์ เว้น
แต่มีบุรุษผู้รู้เพียงสาอยู่ด้วย” (วินย.๒/๓๐๐/๒๐๖)

“ภิกษุใด นั่งในอาสนะปกปิดในที่ลับกับผู้หญิง (ไม่มีบุรุษผู้รู้เพียงสา
อยู่เป็นเพื่อน) ต้องปาจิตติย์” (วินย.๒/๔๓๘/๓๕๖)

“ภิกษุใด นั่งในที่ลับตัวต่อตัวกับผู้หญิง ต้องปาจิตติย์”
(วินย.๒/๕๔๓/๓๕๔)

“ภิกษุใด ชวนผู้หญิงเดินทางด้วยกัน แม้ชั่วระยะหมู่บ้านหนึ่ง ต้อง
ปาจิตติย์ (เว้นแต่ทางมีอันตราย)” (วินย.๒/๖๕๔/๔๒๔)

“ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ จะเป็นภิกษุชั่วทรมาก็ตาม จะเป็นภิกษุที่
สิ้นกิเลสแล้วก็ตาม ย่อมเป็นที่ระแวง เป็นที่รังเกียจ คือ ไปมาหาสู่(โคจร)
หญิงแพศยา ๑ ไปมาหาสู่หญิงหม้าย ๑ ไปมาหาสู่สาวเทื้อ ๑ ไปมาหาสู่
กระเทย ๑ ไปมาหาสู่ภิกษุณี ๑” (วินย.๘/๘๗๘/๓๒๕)

ภิกษุเป็นผู้โคจร (ไปมาหาสู่บุคคลและสถานที่อันไม่สมควรแก่ภิกษุ)
(๘) คือ ไปมาหาสู่หญิงแพศยา . . . หญิงหม้าย . . . สาวเทื้อ . . . กระเทย .
. . . ภิกษุณี . . . ร้านสุรา คลุกคลีกับคฤหัสถ์อย่างไม่สมควร . . . คบหาตระกูล
ที่มั่งร่ำรวยไม่ศรัทธาต่อภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา (ยภ.วิ.๓๕/๖๐๔/๓๓๒)

พุทธบัญญัติบางอย่างที่ควรทราบเกี่ยวกับการแต่งกายของภิกษุ

“ภิกษุไม่พึงไว้ผมยาว รูปใดไว้ ต้องอาบัติทุกกฏ เรานุญาตให้ไว้
ผมได้ ๒ เดือน หรือยาว ๒ องคุลี” (วินย.๗/๑๓/๖)

“ภิกษุไม่พึงแต่งหนวด ไม่พึงไว้หนวด ไม่พึงไว้เครา . . . รูปใดทำ
ต้องอาบัติทุกกฏ” (วินย.๗/๑๕๐/๖๐)

“ภิกษุไม่พึงนุ่งผ้าอย่างคฤหัสถ์ . . . รูปใดนุ่ง ต้องอาบัติทุกกฏ”

“ภิกษุไม่พึงห่มผ้าอย่างคฤหัสถ์ . . . รูปใดห่ม ต้องอาบัติ ทุกกฏ”

(วินย.๗/๑๖๔-๑๗๐/๖๖)

พระอริยะ กับ ผู้วิเศษ

ผู้วิเศษ ได้แก่ ผู้มีอิทธิฤทธิ์ หรือมีอำนาจจิตแข็งแกร่ง สามารถทำการ
ต่างๆ ที่เกินกว่าวิสัยของมนุษย์สามัญ เช่น พวกโยคี ฤาษี ก่อนพุทธกาล
และนอกพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจได้ ไลภกิจอภิญญา คือ อภิญญา (ความรู้อย่างยิ่ง) ชั้นโลกีย์ (ยังเนื่องอยู่ในโลก) ๕ อย่าง คือ

๑. อิทธิวิธี แสดงฤทธิ์ได้ต่างๆ เช่น เดินน้ำ ดำดิน เหาะเหิน หายตัว บันดาลสิ่งต่างๆ
๒. ทิพพโสด หูทิพย์ ฟังเสียงห่างไกลหรือเบาที่ไม่อาจได้ยินด้วยประสาทหูตามปกติ
๓. เจโตปริยญาณ ความรู้ที่กำหนดจิตทายใจคนอื่นได้
๔. ปุพเพนิวาสานุสสติ ระลึกชาติได้ว่าในอดีตชาติไหนๆ เป็นอย่างไรๆ
๕. ทิพพจักขุ ตาทิพย์ สามารถมองเห็นเหตุการณ์และความเป็นไปต่างๆ ได้เกินสามัญวิสัย

ความเป็นผู้วิเศษไม่ทำให้กิเลส คือ โลภะ โทสะ โมหะ และความทุกข์หมดไปได้ แต่ผู้วิเศษอาจข่มกิเลสไว้ได้ชั่วคราวด้วยอำนาจจิตของตน ถ้าหลงเพลินในความเป็นผู้วิเศษของตน กิเลสก็กลับยิ่งฟุ้งขึ้น และจะเอาฤทธิ์เดชไปใช้สนองกิเลสของตน จนในที่สุดก็จะเสื่อมจากความเป็นผู้วิเศษ มีตัวอย่าง เช่น พระเทวทัต

พระอริยะ ได้แก่ท่านผู้มีคุณความดีพิเศษ ห่างไกลจากกิเลสและความทุกข์ตามลำดับขั้น จนถึงภาวะบริสุทธิ์หลุดพ้นเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ มีการกระทำทางกาย วาจา ใจ สะอาดหมดจด เป็นผู้เข้าถึงจุดหมายของชีวิต มีชีวิตที่เต็มอัมภายใน ไม่มีอะไรที่ต้องทำเพื่อตัวเองอีก คุณธรรมและความบริสุทธิ์หลุดพ้นนั้นเป็นคุณสมบัติที่เป็นธรรมชาติของท่าน ไม่ต้องใช้พลังจิตกดข่มไว้ เพราะละสังโยชน์ได้แล้ว

พระอริยะ มี ๔ ระดับ ตามขั้นของการละสังโยชน์ (กิเลสที่ผูกมัดใจไว้ให้อยู่ในอำนาจของมัน และไม่ให้พ้นไปจากความทุกข์) ๑๐ ประการ คือ

๑. พระโสดาบัน ละสังโยชน์ได้ ๓ อย่าง คือ
  - ๑) สักกายทิฏฐิ ความเห็นผิดเข้าใจผิดว่าเป็นตัวของตนที่ทำให้ยึดติดในตัวตน และหลงไปตามสมมติ
  - ๒) วิจิกิฉา ความลังเลสงสัย เคลือบแคลงไม่แน่ใจ เช่น สงสัย

ในกุศลธรรม ในการปฏิบัติคือไตรสิกขา ในเรื่องทีไปที่มาของชีวิต ในกฎธรรมชาติดังความเป็นไปตามเหตุปัจจัย ที่เรียกว่า ปฏิจสสมุปบาท ทำให้ไม่มีความมั่นใจและความแน่วแน่เข้มแข็งที่จะเดินหน้าไปในการบำเพ็ญความดีงาม และการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมาย

- ๓) สิลัพพตปราคาส ความยึดติดถือมั่นในศิลปพรต โดยเข้าใจผิดพลาดไปว่า เพียงถือศีลและวัตรให้เคร่งครัดเข้มงวด ก็จะสามารถหลุดพ้นได้ หรือถือตามกันไปโดยงมงาย หรือถือเพราะอยากได้ผลตอบแทน เพราะเห็นว่าจะทำให้ได้เป็นนั่นเป็นนี่ (คือถือไม่ตรงตามความหมายที่แท้จริงของศีลและวัตร ทำให้ปฏิบัติเขวออกนอกกลุ่มนอกทาง หรือเลยเถิดไป)

๒. พระสกทาคามี นอกจากละสังโยชน์ ๓ ข้อต้นได้แล้ว ยังละสังโยชน์ ข้อที่ ๔) และ ๕) อย่างหยาบได้ด้วย จึงมีโลภะ โทสะ โมหะเบาบางลงไปอีก

๓. พระอนาคามี ละสังโยชน์ได้อีก ๒ ข้อ รวมเป็น ๕ ข้อ คือ

- ๔) กามราคะ ความกำหนัดติดใจในกาม การที่ยังต้องหวังความสุขจากสิ่งเสพลสนองความอยากทางตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส
- ๕) ปฏิมะ ความกระทบกระทั่งใจ ความหงุดหงิดขัดเคือง ความไม่พอใจขุ่นใจ

๔. พระอรหันต์ ละสังโยชน์ที่เหลือได้อีก ๕ ข้อ รวมเป็นละได้ครบทั้ง ๑๐ คือ

- ๖) รูปราคะ ความติดใจในรูปธรรมอันประณีต เช่น ติดใจในอารมณ์แห่งรูปฌาน พอใจในรสความสุขสงบของสมาธิขั้นรูปฌาน ติดใจปรารถนาในรูปภพ

- ๗) อรูปราคะ ความติดใจในอรูปธรรม เช่น ติดใจในอารมณ์แห่งอรูปฌาน ติดใจปรารภณานอรูปภพ เป็นต้น
- ๘) มานะ ความถือตัว สำคัญตนเป็นนั่นเป็นนี่ เช่นว่า สูงกว่าเขา เท่าเทียมเขา ต่ำกว่าเขา เป็นต้น
- ๙) อุทธัจจะ ความฟุ้งซ่าน ความไม่สงบของจิตใจ ความคิดที่ยังพรว้า
- ๑๐) อวิชชา ความไม่รู้ถึงความจริงแท้ ไม่รู้เท่าทันสภาวะ ไม่รู้เข้าใจ

กฎธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย หรือไม่รู้อริยสัจ

ญาณ คือ ความหยั่งรู้สัจธรรม ที่ทำลายอวิชชา ทำให้อาสวกิเลสหมดสิ้นไป มีความบริสุทธิ์เป็นอิสระหลุดพ้นเป็นพระอรหันต์นั้น เรียกชื่อว่า *อัสวักขยญาณ* (ญาณที่ทำให้สิ้นอาสวกิเลส)

ความเป็นพระอริยะทั้ง ๔ ระดับ ไม่เกี่ยวกับความมีฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เป็นต้น ที่ทำให้เป็นผู้วิเศษ แต่อยู่ที่ความถึงความบริสุทธิ์หมดกิเลสไม่มีทุกข์ ปราศจากความประหลาดที่มัวหมองทั้งกาย วาจา ใจ แต่พระอริยะบางท่านอาจได้ฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของผู้วิเศษด้วย ถ้าพระอรหันต์ได้โลกียอภิญา ๕ ของผู้วิเศษด้วย เรียกว่าเป็นพระอรหันต์ผู้ได้ *อภิญา* ๖ เพราะมีความรู้ยวดยิ่งหรือความรู้วิเศษที่ทำให้เป็นพระอรหันต์ เพิ่มเข้ามาอีกข้อหนึ่ง คือ *อัสวักขยญาณ* ซึ่งเป็น *โลกุตตรอภิญา* อันหาไม่ได้ในผู้วิเศษทั้งหลาย

หมายเหตุ: ๑. เนื่องจากการจะได้โลกียอภิญาเป็นผู้วิเศษก็ดี การที่จะบรรลุธรรมพิเศษเป็นพระอริยะก็ดี จะต้องอาศัยสมาธิทั้งนั้น ดังนั้น การสำเร็จเป็นผู้วิเศษ และการบรรลุความเป็นพระอริยะ จึงมีฐานร่วมกัน คือ ภาวะจิตสงบประณีตสนิทแน่วอันเกิดจากสมาธิและมีสมาธิเป็นแกนที่เรียกว่า *ฌาน* ซึ่งมี ๒ ระดับๆ ละ ๔ ชั้น รวมเป็น ๘ ชั้น อันประณีตกว่ากันขึ้นไปตามลำดับ คือ

ก. รูปฌาน ๔ (ฌานที่มีรูปธรรมเป็นอารมณ์ เรียกง่ายๆ ว่า ฌาน ๔)

ได้แก่

- ๑) ฌานที่ ๑ เรียกว่า ปฐมฌาน
- ๒) ฌานที่ ๒ " ทุตติยฌาน
- ๓) ฌานที่ ๓ " ตติยฌาน
- ๔) ฌานที่ ๔ " จตุตถฌาน

ข. อรูปฌาน ๔ (ฌานที่มีอรุปธรรมเป็นอารมณ์) ได้แก่

- ๕) อรูปฌานที่ ๑ เรียกว่า อากาสาณัญญาตนะ
- ๖) อรูปฌานที่ ๒ " วิญญาณัญญาตนะ
- ๗) อรูปฌานที่ ๓ " อากิญจัญญายตนะ
- ๘) อรูปฌานที่ ๔ " เนวสัญญานาสัญญายตนะ

ถ้าได้ครบชุดทั้ง ๘ ขั้นนี้ เรียกว่า สมาบัติ ๘ (หรือฌานสมาบัติ)
แปลว่า ภาวะสงบประณีตที่พึงเข้าถึง

สำหรับผู้ที่จะได้โลกียอภิญา ๕ เป็นผู้วิเศษ จะต้องได้สมาบัติครบ
ทั้ง ๘ เป็นฐาน เพราะเป็นสายสมาธิ หรือเป็นเรื่องของพลังจิตล้วนๆ

สำหรับผู้ที่จะบรรลุธรรมพิเศษเป็นพระอริยะ จะได้เพียงปฐมฌาน
หรือฌานชั้นไหนก็ได้ แล้วเอาฌานชั้นนั้นเป็นฐาน ก้าวไปสู่การปฏิบัติใน
สายของปัญญา (เรียกชื่อเฉพาะว่าวิปัสสนา) เพราะตัวตัดสินใจที่จะทำให้เป็น
พระอริยะได้อยู่ที่ปัญญา

แต่ถ้าเป็นพระอริยะโดยไม่ได้สมาบัติครบทั้ง ๘ ก็จะเป็นพระอริยะ
(ตลอดจนเป็นพระอรหันต์)ที่ไม่ได้โลกียอภิญา ๕ (พระอรหันต์ส่วนมาก
ไม่ได้โลกียอภิญา ๕ ท่านเรียกว่าพระอรหันต์ปัญญาวิมุต แปลว่า ผู้หลุด
พ้นด้วยปัญญา)

ถ้าได้ฌานสมาบัติแล้ว เพลิดเพลินติดใจความสุขในฌานสมาบัติ
นั้น ก็จะเป็นอุปสรรคขัดขวางให้บรรลุธรรมเป็นพระอริยะไม่ได้

ถ้าได้โลกียอภิญา ๕ เป็นผู้วิเศษ แต่ไม่บรรลุธรรมพิเศษ เป็น

พระอริยะ ก็จะมีกิเลสและความทุกข์ซ่อนแฝงอยู่ ซึ่งอาจจะพุดขึ้นมาเป็นเหตุให้ก่อความชั่วร้ายได้ ดังเช่นพระเทวทัต

๒. อาจจะมีผู้วิเศษได้อีกแบบหนึ่ง ซึ่งไม่เกิดจากการฝึกฝนพัฒนาสมาธิแบบข้างต้น แต่เกิดจากสภาพจิตที่วิปริตเสียดุล เอียงดิ่งไปทางหนึ่งทางเดียว ทำให้มีพลังแรงเฉียบคมขึ้นมาทางด้านนั้น รัสปุตินอาจเป็นตัวอย่างของความเป็นผู้วิเศษแบบนี้การเกิดมีพลังวิเศษขึ้นมาจากเหตุอย่างนี้เป็นเรื่องที่ยังมีการศึกษาวิเคราะห์กันอยู่ในประเทศตะวันตก

การที่พระรูปใดมีคุณสมบัติเด่นขึ้นมา ก็ให้เป็นประโยชน์แก่สงฆ์ เพื่อจะได้มาช่วยกันปรับปรุงสงฆ์ให้ดีขึ้น ไม่ใช่ไปเอาเด่นเอาดีให้มหาชนมายึดติดเป็นเครื่องเชิดชูตัว เมื่อเรามีความสามารถขึ้นมาเราต้องเอาความสามารถนั้นไปช่วยสงฆ์ ว่าทำอย่างไรจะให้คุณสมบัติส่วนรวมดีขึ้นมาได้ และให้พระศาสนาอยู่ ให้บุคคลดี โดยเอื้อประโยชน์แก่สงฆ์ ให้สงฆ์ดี เพื่อเกื้อกูลแก่การพัฒนาบุคคล ไม่ใช่ให้บุคคลดีเพื่อดูเอาประโยชน์ไปจากสงฆ์ และไม่ใช่ให้สงฆ์ดีเพื่อผลประโยชน์ของบุคคลตลอดจนอย่าให้พระศาสนาสูญหายไปกับบุคคล

สำหรับพุทธศาสนิกชนนั้น เราต้องการเข้าถึงความจริงที่ประจักษ์ที่ไม่ต้องเชื่ออีกต่อไป แต่ระหว่างนี้ในขณะที่เรายังไม่เข้าถึงความจริงนั้น เราใช้ความเชื่อนิดที่มีเหตุผล มาเป็นเครื่องมือ เพื่อจะเข้าถึงความจริงที่ไม่ต้องเชื่อต่อไป เราไม่ต้องการความเชื่อนิดทั้งมลาย ฉะนั้นเราจะต้องมีหลัก เมื่อเรามีหลักในใจแล้วก็จะเป็นคนมีเหตุผล ไม่มัวมวงวุ่น ไม่ตื่นตูม แกว่งไกวไป นี่เป็นลักษณะของศรัทธาในพระพุทธศาสนา

มูลนิธิพุทธธรรม